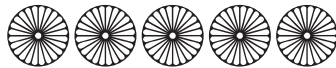

တိုက်ရိုက်ပြတော်မူသဖြင့် ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တဏှာ = သမုဒယသစ္စာကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြတော်မူပြီး ဖြစ်၏။ ထိုဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်း နိရောဓသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုနိရောဓ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကိုလည်းကောင်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် = မကင်းစကောင်းသော နည်းအားဖြင့် “တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါ” ဟူ၏သို့ ပြတော်မူပြီး ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း - အကြောင်း မရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရားဟူသည် မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကြောင်း သမုဒယသစ္စာ၏ ချုပ်ခြင်း ကြောင့် မချုပ်သော အကျိုးတရား ဒုက္ခသစ္စာဟူသည် မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဒုက္ခသစ္စာကို တိုက်ရိုက် ဟောပြတော်မူလိုက်သဖြင့် ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တဏှာ = သမုဒယသစ္စာကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ဟောပြတော်မူပြီးပင် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဒုက္ခ သမုဒယတို့၏ ချုပ်ရာ ချုပ်ကြောင်း ဖြစ်သည့် နိရောဓသစ္စာတရားဟူသည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာနှင့် ကင်း၍ = မဂ္ဂသစ္စာနှင့် မပြည့်စုံဘဲ မရ- ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နိရောဓ-မဂ္ဂ သစ္စာနှစ်ပါးကိုလည်း ဟောပြတော်မူပြီးပင် ဖြစ်သည်။ - ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို ပြတော်မူသော တရားတော်သည် ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနသုတ်တော်ပင်တည်း။ မှန်ပေသည် - ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနသုတ်၌ “ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ” - စသည်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထင်ရှား ပြခြင်းကိုပင် - “အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ = အတုမရှိ မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို လည်စေတော်မူအပ်ပြီ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၆-၁၁၇။)

နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ

နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတန ဖြစ်၏။

တတ္ထ နာမန္တိ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္ထယံ။ ရူပံ ပန သကသန္တတိပရိယာပန္နံ နိယမတော စတ္တာရိ ဘူတာနိ ဆဝတ္ထုနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဧဝံ ဘူတဝတ္ထာဒိကံ မတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၆။)

နာမ် - အရ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟူသော နာမ်ခန္ဓာ သုံးပါးကို အရကောက်ယူပါ။

ရုပ် - အရ သဠာယတနအား ဧကန် အမြဲအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော မိမိ၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော မဟာဘုတ်လေးပါး၊ ဝတ္ထုရုပ် (၆)ပါး၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယတို့ကို ကောက်ယူပါ။

သဠာယတန - အရ စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနယမနာယတန ဟူသော အာယတန (၆)ပါးကို ကောက်ယူပါ။

“နာမဓ္စ ရူပဓ္စ နာမရူပဓ္စ နာမရူပံ - ဟု ဧကသိသ် (ဧကသေသ်) ပြုထားသော နာမ်ရုပ်သည် - ဆဋ္ဌာယတနဓ္စ သဠာယတနဓ္စ သဠာယတနံ - ဟု ဧကသိသ် (ဧကသေသ်) ပြုထားသော သဠာယတနအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်၏။ အရူပဘုံ၌ တည်ရှိသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးသည် ခြောက်ခုမြောက် အာယတန ဖြစ်သော ဆဋ္ဌာယတန = မနာယတနအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြု၏။ ထို့ကြောင့် သဠာယတနကို ဧကသေသ် ပြုထားသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၆။)

ရှင်းလင်းချက်များ

၁။ မဟာဘုတ် ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့သည် မိမိတို့နှင့် ကလာပ်တူ စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနတို့အား သဟဇာတ နိဿယ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

၂။ ဝတ္ထုရုပ် (၆)မျိုးတို့တွင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနအား သဟဇာတ နိဿယ အညမည ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

၃။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ပဝတ္တိအခါ၌ ဘဝင် အဝင်အပါဖြစ်သော မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့အား ပုရေဇာတ နိဿယ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (ပဝတ္တိအခါ၌ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည် မိမိတို့နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီ၊ မိမိတို့၏ရှေ့ အခြားမဲ့စိတ်က ဥပါဒ်ခဲ့သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုသာ မှီ၍ ဖြစ်ကြသည်။ သို့အတွက် သဟဇာတပစ္စည်းကို မရ။)

၄။ စက္ခဝတ္ထု သောတဝတ္ထု ဃာနဝတ္ထု ဇိဝှိဝတ္ထု ကာယဝတ္ထုတို့သည် မိမိတို့ ဆိုင်ရာ ပဉ္စဝိညာဏ်ဟူသော မနာယတနအား ဝတ္ထုပုရေဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၅။ ရုပ်ဇီဝိတသည် ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ်အား ဣန္ဒြိယ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
(အနုဋီ-၂-၁၃၀။)

ဤသို့လျှင် မဟာဘုတ် (၄)ပါး၊ ဝတ္ထုရုပ် (၆)ပါး ဇီဝိတရုပ်တို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သဟဇာတ နိဿယ ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဧကန်အားဖြင့် ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏။

ရူပါယတနစသော အာရုံတို့သည်လည်း အာရမ္မဏ ပုရေဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် မနာယတန အား ကျေးဇူးပြုကြပါပေ၏။ သို့သော် အာရမ္မဏပစ္စည်းတရားများ ဖြစ်ကြသော ယင်းရူပါရုံစသည်တို့သည် အာရမ္မဏိက ပစ္စယပုဂ္ဂိုလ်တရားများ ဖြစ်ကြသော ဆိုင်ရာမနာယတနနှင့် အတူဖြစ်မှုဟူသော သဟဇာတ အဖြစ်လည်း မရှိ။ စက္ခုဝတ္ထုစသည့် ဝတ္ထုရုပ်တို့ကဲ့သို့ မနာယတန၏ မှီရာနိဿယ အဖြစ်လည်း မရှိ။ ဇီဝိတကဲ့သို့ ကလာပ်တူရုပ်တို့အား စောင့်ရှောက်ခြင်း အနုပါလန အဖြစ်လည်း မရှိ။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းတရားဖြစ်သော နာမရူပဝယ် ရူပအရ ရူပါရုံစသည်ကို မကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၇။)

ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့ - ရူပါယတနစသော အပြင်အာယတနတို့သည် အာရမ္မဏ၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုကြပါပေ၏။ သို့သော် စက္ခုယတနစသော အတွင်းအာယတန တို့ကဲ့သို့ မိမိသန္တာန်၌သာ အကျုံးဝင်သော သကသန္တတိပရိယာပန္န = သသန္တတိပရိယာပန္န တရားများကား မဟုတ်ကြပေ။ ပရသန္တတိပရိယာပန္န = အညသန္တတိပရိယာပန္န = သူတစ်ပါးသန္တာန်, ဗဟိဒ္ဓ သက်မဲ့သန္တာန်တို့၌ အကျုံးဝင်သော အာယတန = အာရုံများလည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော အပြင်အာယတနတို့သည် လည်းကောင်း, သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်သော အပြင်အာယတနတို့သည်လည်းကောင်း, ဗဟိဒ္ဓ သက်မဲ့သန္တာန်တို့၌ အကျုံးဝင်သော အပြင်အာယတနတို့သည်လည်းကောင်း - ဤအဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံးသော အပြင်အာယတန တို့သည် မနာယတနအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အာရမ္မဏ အာရမ္မဏပုရေဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြသည်ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း၌ ဟောကြားပြသထားအပ်သော ရုပ်တရားများကား အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာမှ ဆက်သွယ်လာသော မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော သသန္တတိ ပရိယာပန္နရုပ်များသာ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့လျှင် မိမိ ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော ရုပ်တရားသည် သာလျှင် နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံဝယ် ရူပအရ ပစ္စည်းတရား ဖြစ်သည်ဟု နိယမ = မြဲသော စည်းကမ်း ဥပဒေသပြု၍ မရနိုင်သောကြောင့် ရူပါရုံစသည်ကို မကောက်ယူရပေ။ (မူလဋီ-၂-၁၁၇။)

တစ်ဖန် စက္ခုစသော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည် သဠာယတနတွင် ပါဝင်သော မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ တစ်ခုတည်းသော အဖို့အားဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ ဥပမာ - စက္ခုဝတ္ထုသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဟူသော မနာ-ယတနအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ ဒဿနကိစ္စ = ရူပါရုံကို မြင်ခြင်းကိစ္စကို စီမံသော အမြဲ တစ်နည်းအားဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ သောတဝတ္ထုစသည်တို့က သောတဝိညာဏ်ဟူသော မနာယတနစသည်တို့အား ကျေးဇူး-ပြုရာ၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ ဤသို့ အမြဲ တစ်နည်းအားဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသော နိယမ ဖြစ်၏။

ရူပါယတန ရူပါရုံ စသည်တို့က မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ ဤသို့ အမြဲ တစ်နည်းအားဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသော နိယမတရားမျိုးကား မဟုတ်။ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဓမ္မာရုံ ဟူသော သတ္တိ အမျိုးမျိုးအားဖြင့်လည်း မနာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ ကျေးဇူးပြုပုံက နိယမ = အမြဲတစ်ခုတည်း မဟုတ်သောကြောင့် ထိုရူပါရုံစသည်ကို နာမရူပပစ္စယာအရ ရုပ်တရားစုတွင် မထည့်သွင်းဘဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၇။ မဟာဋီ-၂-၃၂၁။ အနုဋီ-၂-၁၃၀။)

တစ်နည်းကောက်ယူပုံ

နိယမတော ဓတ္တာရိဘူတာနိ ဆ ဝတ္ထုနိ ဇိဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဝေန္တိ ဧတ္ထ ဧဝံ - သဒ္ဓေန ဝါ ရူပါယတနာဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (မူလဋီ-၂-၁၁၇။ မဟာဋီ-၂-၃၂၁။)

ဤနည်း၌ နာမရူပပစ္စယာ - ဝယ် ရူပအရတွင် ရူပါရုံစသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းကောက်ယူပါ။ အဋ္ဌကထာတွင်လာသော - ဇိဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဧဝံ - ၌ ဧဝံ-သဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းကျုံးကောက်ယူပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ယင်းဧဝံ-သဒ္ဓါမှာ ပကာရအနက် ရှိ၏။ ယင်းပကာရအနက်ရှိသော ဧဝံ-သဒ္ဓါဖြင့် - ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ - ဝယ် ရူပအရ တရားကိုယ်ကောက်ယူခဲ့သော ရုပ်တရားအားလုံးကိုပင် ဤနာမရူပပစ္စယာ သဠာ-ယတနံတွင်လည်း ရူပအရ တရားကိုယ်ကောက်ယူပါဟု ဆိုလိုသည်။ အဋ္ဌကထာနှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ယူသောနည်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၇။ မဟာဋီ-၂-၃၂၁။)

မနာယတနအရ - တရားကိုယ်ကောက်ယူပုံ

“နာမပစ္စယာ ဆဋ္ဌာယတန” နှိ ဟိ အဗျာကတဝါရေ ဝက္ခတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၅။) (အဘိ-၂-၁၈၇။)

အဗျာကတဝါရေ ဝက္ခတိတိ ကိစ္ဆာပိ အကုသလဝါရေ ကုသလဝါရေ စ “နာမပစ္စယာ ဆဋ္ဌာယတန” နှိ ဝုတ္တံ။ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ ပန ဝိပါကဆဋ္ဌာယတနမေဝ ဂဟိတန္တိ အဓိပ္ပါယ်န အဗျာကတဝါရမေဝ သာဓကဘာဝေန ဥဒါဟဋ္ဌန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပစ္စယနယေ ပန “ဆဋ္ဌာ ဟောတိ တံ အဝကံသတော” တိအာဒိနာ အဝိပါကဿပိ ပစ္စယော ဥဒ္ဓဋ္ဌော၊ သော နိရဝသေသံ ဝတ္ထုကာမတာယ ဥဒ္ဓဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(မူလဋီ-၂-၁၁၈။)

နာမပစ္စယာ ဆဋ္ဌာယတနံ = စေတသိက်နာမ်ကြောင့် ဆဋ္ဌာယတန = မနာယတနဖြစ်၏။ - ဟူသော စကားရပ်သည် အကုသလဝါရ၌လည်း ပါ၏။ ကုသလဝါရ၌လည်း ပါ၏။ သို့သော် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း၌ကား ဝိပါက ဆဋ္ဌာယတန = မနာယတနကိုသာလျှင် အရကောက်ယူရ၏ဟု ဤသို့ သိစေလိုသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ဝိပါကနှင့်ဆိုင်သော အဗျာကတဝါရဝယ် ပါသော “နာမပစ္စယာ ဆဋ္ဌာယတန” ကိုသာ သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်ဟု မှတ်သားပါ။

တစ်ဖန် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံကို ဖော်ပြရာ ပစ္စယနယ၌ကား -

အဝိပါကံ ပန အဝိပါကဿ ဆဋ္ဌဿ အဝကံသတောဝ တတော ဝိပါကပစ္စယံ အပနေတွာ ဆဓာဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။)

= ဝိပါကံ မဟုတ်သော ကုသိုလ် နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးသည် ဝိပါကံမဟုတ်သော ကုသိုလ် မနာယတနအား၊ ဝိပါကံမဟုတ်သော အကုသိုလ်နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးသည် ဝိပါကံမဟုတ်သော အကုသိုလ် မနာယတနအား၊ ဝိပါကံ မဟုတ်သော ကြိယာနာမ်ခန္ဓာသုံးပါးသည် ဝိပါကံမဟုတ်သော ကြိယာ မနာယတနအား ပစ္စယသတ္တိ (၆)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံ ပစ္စယနယကို ထုတ်ဆောင်ပြထား၏။ ထိုပစ္စယနယကို ပရမတ္ထတရား များကို အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် = ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာပါမကျန်ရအောင် ဖွင့်ဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထုတ်ဆောင်ပြထားသည်ဟု သိရှိပါလေ။ (မူလဋီ-၂-၁၁၈။)

ဤမူလဋီကာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း - အရာရာတွင် နည်းမှီး၍ သဘောပေါက်ပါ။ ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းပါက၊ ဝိပဿနာရှုပါက၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတရားတို့သည် ဝိပါကဝဋ်တွင် အကျုံးမဝင်ဟု သဘောပေါက်နားလည်ပါက အပြစ် မဖြစ်နိုင်ပါ။

အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်း

နာမ်ရုပ်သည် သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏ = နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတနဖြစ်၏ဟု အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်း ဟူမူ - နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းသည် ရှိလတ်သော် သဠာယတန၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်သည် သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏ဟု သိနိုင်ပေသည် ဟူပေ။ ထိုထို နာမ်၏လည်းကောင်း၊ ထိုထို ရုပ်၏

လည်းကောင်း ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ရှိခဲ့ပါမူ ထိုထို အာယတနသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုထို နာမ်၏လည်းကောင်း ထိုထို ရုပ်၏လည်းကောင်း ထင်ရှား မရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ရှိပါမူ ထိုထို အာယ- တနသည် ထင်ရှား မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထိုသဠာယတန၏ ထိုနာမ်ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ် ဟူသော ထိုသဘောတရားသည် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံနည်းကို ပြရာ၌ပင် ထင်ရှားလာပေလတ္တံ့။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၆။)

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံ

နာမ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ

၁။ **အရူပဘုံ၌** ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ပဋိသန္ဓေ စေတသိက် နာမ်တရားစုသည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတန အား သဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ ဝိပါက အတ္ထိ အဝိဂတဟူသော (၇) ပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် အနည်းဆုံး ကျေးဇူးပြု၏။ အရူပ ဝိပါက စေတသိက် နာမ်တို့တွင် အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟူသော အချို့သော နာမ်များသည် (ပဋိသန္ဓေအခါ၌လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်းကောင်း) ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိပါက မနာယတနအား ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်သေး၏။ ယင်း စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့တွင် အကျုံးဝင်သော ဖဿ စေတနာဟူသော နာမ်အာဟာရတို့သည် မနာယတန- အား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ပို၍ ကျေးဇူးပြုသောအခါ (၈)ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။ အာဟာရသတ္တိဖြင့် ပို၍ ကျေးဇူးပြုသောအခါ (၉)ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၆။)

ဋီကာ = (မူလဋီ-၂-၁၁၈။ မဟာဋီ-၂-၃၂၂။) တို့၌ကား နာမ်ဣန္ဒြေထိုက်သော စေတသိက်တရားစုတို့က (= နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ဥပေက္ခိန္ဒြေ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ၊ ဝီရိယိန္ဒြေ၊ သတိန္ဒြေ၊ သမာဓိန္ဒြေ၊ ပညိန္ဒြေတို့က) သမ္ပယုတ် မနာယတန- အား ဣန္ဒြိယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအခါကို ရည်ရွယ်၍ (၁၀) ပစ္စည်းဟုလည်း အများဆုံး ပြသေး၏။

ယင်းအရူပဘုံဝယ် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ဝိပါကစေတသိက် နာမ်တရားစုသည် သမ္ပယုတ် ဝိပါက မနာယတနအား ဆိုခဲ့ပြီးသည့် နည်းအတိုင်းသာလျှင် ကျေးဇူးပြု၏။

ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မှာတမ်း

- ၁။ အလောဘ အဒေါသအခိုက် သဟဇာတစသော (၇) ပစ္စည်း၌ ဟေတုကို ထည့်၍ (၈) ပစ္စည်းတည်း။
- ၂။ ဖဿာဟာရအခိုက်လည်း ယခင် (၇) ပစ္စည်း၌ အာဟာရကိုထည့်၍ (၈) ပစ္စည်းတည်း။
- ၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရအခိုက် ယခင် (၇) ပစ္စည်း၌ သဟဇာတကမ္မ သဟဇာတအာဟာရ ထည့်၍ (၉) ပစ္စည်းတည်း။
- ၄။ အမောဟအခိုက် ယခင် (၇) ပစ္စည်း၌ ဟေတု ဣန္ဒြိယ မဂ္ဂ ထည့်၍ (၁၀) ပစ္စည်းတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယထာရဟ = ထိုက်သလိုယူ။

ဤသို့လျှင် ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက မိမိ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာနိဿယ (ပြည်-၄-၁၆၇။)၌ မိန့်မှာ ထားတော်မူ၏။

အနုဋီကာ (၂-၁၃၀။)၌ကား ဈာနာဒိနမ္ပိ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော - ဟု ဈာနပစ္စည်း စသည်ကိုပါ ထည့်သွင်း ၍ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ သို့သော် အနည်းဆုံး (၇) ပစ္စည်း၊ အများဆုံး (၁၀) ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သဖြင့် အတိုး အလျှော့ကို စိစစ်၍ ယူလေ။

၂။ **ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌** - ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် စေတသိက် နာမ်တရားစုသည် ဟဒယဝတ္ထု၏ အပေါင်းအဖော် ဖြစ်၍ မိမိတို့နှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတနအား ယင်းသဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ ဝိပါက အတ္ထိ အဝိဂတဟူသော (၇) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် အနည်းဆုံး ကျေးဇူးပြု၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၇။)

ဤ၌ - ဟဒယဝတ္ထု၏ အပေါင်းအဖော် ဖြစ်၍ - ဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့် အရူပဘုံ၌ကဲ့သို့ အဖော်သဟဲ (= အဖော်သဟာယ်) မဲ့သော စေတသိက် နာမ်မဟုတ်၊ ဟဒယဝတ္ထုသည်လည်း စေတသိက် နာမ်နှင့် အတူတကွ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏ - ဤမျှသော အနက်ကိုသာ ပြ၏။ ဟဒယဝတ္ထုသည် မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ စေတသိက် နာမ်သည်လည်း မနာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏ဟူသော အနက်ကိုကား မလိုလားအပ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? ဟဒယဝတ္ထုသည် မနာယတနအား ဝိပဿနာပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ စေတသိက် နာမ်ကား ဝိပဿနာပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြု။ (သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ဟူလိုသည်။) တစ်ဖန် စေတသိက် နာမ်မူကား မနာယတနအား ဝိပါက ဟေတုစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဟဒယဝတ္ထုကား မနာယတနအား ဝိပါက ဟေတုစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြု ဖြစ်ပေသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၈။ မဟာဋီ-၂-၃၂၂။)

၃။ **ဩပပါတိကသတ္တဝါတို့၏** - ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ထိုဝိပါကစေတသိက် နာမ်တရားစုသည် မနာယတနမှ အခြားတစ်ပါးကုန်သော စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနဟူသော အာယတန (၅)ပါးတို့အား မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အပေါင်းအဖော်ဖြစ်၍ သဟဇာတ နိဿယ ဝိပါက ဝိပဿနာ အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၆)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ [ပဋိသန္ဓေအခါ ယင်းအာယတနတို့ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်ကြသည့် ဩပပါတိကစသည့် သတ္တဝါတို့အား အထူး ရည်ညွှန်း ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။]

ဤပဋိသန္ဓေနာမ်တရားစုတို့တွင်လည်း အလောဘ အဒေါသ အမောဟူသော အချို့သော နာမ်တရား သည် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါကမနာယတနအား ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖဿ စေတနာဟူသော အချို့သော နာမ်တရားသည် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါကမနာယတနအား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း - ဤသို့လျှင် အခြားသော ပစ္စယသတ္တိအားဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်သေး၏။ ဤနည်းဖြင့် အတိုးအလျှော့ကို သိပါလေ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။)

၄။ **ပဝတ္တိအခါ** - ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကဲ့သို့ပင် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ဘဝင်-ပဉ္စဝိညာဏ်-သမ္ပဋိစိုင်း-သန္တိရဏ-တဒါရုံ-စုတိဟူသော ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော အသီးအသီးသော ဝိပါကစေတသိက် နာမ်တရားစုသည် မိမိ မိမိတို့နှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိပါကဝိညာဏ် မနာယတနအား အနည်းဆုံး သဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ ဝိပါက အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၇) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ဟေတု အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်သေး၏။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။)

အဝိပါကနာမ် - အဝိပါကမနာယတန

၅။ အဝိပါက = ဝိပါကမဟုတ်သော နာမ်က အဝိပါက = ဝိပါကမဟုတ်သော မနာယတနအား =

- (က) ကုသိုလ်စေတသိက် နာမ်သည် ကုသိုလ်ဝိညာဏ် = မနာယတနအား၊
- (ခ) အကုသိုလ်စေတသိက် နာမ်သည် အကုသိုလ်ဝိညာဏ် = မနာယတနအား
- (ဂ) ကြိယာစေတသိက် နာမ်သည် ကြိယာဝိညာဏ် = မနာယတနအား၊

အနည်းဆုံး သဟဇာတ နိဿယ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတဟူသော (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏။ ဟေတုပစ္စယသတ္တိ အာဟာရပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် အများဆုံး ကျေးဇူးပြုနိုင်ပုံကိုလည်း ဆိုခဲ့ပြီးအတိုင်း မှတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၇။)

မကြွင်းမကျန်စေလိုပါ

ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတရားတို့ကို အဝိပါကတရားဟု ခေါ်၏။ မနာယတနအရတွင် ဝိပါကဝိညာဏ် ကိုသာ သုတ္တန်နည်းအရ ကောက်ယူရ၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာများသည် မနာယတနတွင် မပါဝင်ပေ။ ဤ၌ အဝိပါကဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ မနာယတနတို့အား အဝိပါကဖြစ်သော ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့က ကျေးဇူးပြုပုံကို ထုတ်ဆောင်ပြခြင်းမှာ ယင်းပဝတ္တိ ဝိပါက နာမ်တရားတို့၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် = ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုးကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ယင်းဝိပါကနာမ်တရားတို့၏ အကြားအကြား၌ ယင်းဝိပါကနာမ်တရားတို့နှင့် တစ်ခုတည်းသော ဝိထိစိတ်အစဉ်အတွင်းဝယ် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို အကြွင်းမကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ပဋ္ဌာန်းပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို တင်ပြလိုသောကြောင့် ထုတ်ဆောင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၁၁၈။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိထိစိတ်အစဉ်များကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူပါ။ ပဉ္စဒွါရဝိထိများ၌ ဘဝနှင့် ပဉ္စဝိညာဏ်တို့၏ အကြားတွင် ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်းကြိယာ ရှိနေ၏။ တစ်ဖန် သန္တီရဏနှင့် တဒါရုံဝိပါကတို့၏ အကြားတွင် ဝုဋ္ဌောဟူသော ကြိယာနှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် (ကြိယာ)ဇောများသည် ထိုက်သလိုတည်ရှိနေကြ၏။ တစ်ဖန် မနောဒွါရဝိထိများ၌လည်း တဒါရုံဝိပါကတို့၏ ရှေးတွင် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ကြိယာစိတ်နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် (ကြိယာ)ဇောတို့လည်း ထိုက်သလို တည်ရှိနေကြ၏။ ဝိပါကနာမ်တရားများနှင့် ဝိပါကမနာယတန ကိုသာ ကွက်၍ အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ပုံ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယသတ္တိများကို ဖော်ပြခဲ့လျှင် ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ် (ကြိယာ)ဇောများနှင့် အာဝဇ္ဇန်းတို့အတွက် အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ပုံ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယသတ္တိများသည် ကြွင်းကျန်နေမည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အကြွင်းမကျန်မရှိစေလို၍ ကုန်စင်အောင် ထုတ်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟုလိုသည်။ သို့အတွက် ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာများကိုလည်း အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်းလျှင်လည်း အပြစ်ကား မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့သော် ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတို့မှာ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း တရားများ ဖြစ်ကြသည့် ကမ္မဘဝစာရင်းတွင် ထိုက်သလို ပါဝင်ကြ၏။ သဠာယတနစာရင်းတွင်ကား တစ်နည်း မနာယတနတွင်ကား သုတ္တန်နည်းအရ မပါဝင်ဟူသာ မှတ်ပါ။ ကြိယာဇောတို့မှာ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ကြ၏။ ပုထုဇန်နှင့် သေက္ခအရိယာတို့၏ သန္တာန်၌ မဖြစ်ကြပေ။ သို့အတွက် ပုထုဇန် အဆင့်တွင် ရှိနေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဋ္ဌော၊ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ဟူသော ကြိယာစိတ်တို့သာ ဖြစ်နိုင်ကြသည်ဟုလည်း မှတ်သားပါ။

၆။ ထိုပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ပင်လျှင် ပဝတ္တိအခါဝယ် စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနတို့အား စက္ခာယတန = စက္ခုဝတ္ထုစသည့် ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မှီ၍ ဖြစ်သော ပဉ္စဝိညာဏ်ဟူသော ဝိပါကနာမ်၊ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်သော ဘဝင်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိ၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဟူသော ဝိပါကနာမ်သည် ပစ္ဆာဇာတ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတဟူသော (၄) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။)

၇။ ထိုပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ပင်လျှင် ပဝတ္တိအခါဝယ် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ ဟူသော အဝိပါကနာမ်သည်-လည်း ထိုစက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနတို့အား ပစ္ဆာဇာတ ဝိပယုတ္တ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၄)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်ပင် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။)

[မှတ်ချက် - အထက်ပါ အမှတ် (၆) နှင့် (၇) နှစ်ရပ်ကို ပေါင်းသော် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းတရား ဖြစ်ထိုက်သော ဘဝနှင့်တကွသော ပဉ္စဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိ နာမ်တရားများ ကုန်သွားပြီ ဖြစ်သည်။ ပဝတ္တိအခါ၌ နာမ်တရားတို့သည် ရုပ်၏ ဌီအခိုက်သို့ ရောက်နေသည်သာလျှင်ဖြစ်သော စက္ခာယတန သောတာယတန ယာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတန ဟူသော ကမ္မဇရုပ်အား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းတရား ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ ပဋိသန္ဓေနာမ်တရားတို့ကဲ့သို့ ဖြစ်ဆဲ ဥပါဒ်အခိုက်၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးမပြုကုန်။ ထို့ကြောင့် စက္ခာယတနစသည်တို့အား စက္ခာဒွါရဝီရိယိစသော ပဉ္စဒွါရဝီရိယိများနှင့် မနောဒွါရဝီရိယိတို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ နာမ်တရားစုတို့က ပစ္ဆာဇာတ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (သဟဇာတ ပုရေဇာတ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်ကား ကျေးဇူးမပြုဟု မှတ်ပါ။) (မူလဋီ-၂-၁၁၈။ မဟာဋီ-၂-၃၂၂။ အနုဋီ-၂-၁၃၁။)]

ဤကား - နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ - ဝယ် ပစ္စည်းတရားဘက်၌ နာမရူပဟု ရှိရာ နာမအရ နာမ်တရားစုတို့က သဠာယတနအရ အာယတန (၆)ပါးတို့အား ထိုက်သလို ကျေးဇူးပြုပုံအပိုင်းတည်း။ ယခု တစ်ဖန် ယင်းပစ္စည်းတရားဘက်၌ ရှိသော ရူပအရ ရုပ်တရားစုက အာယတန (၆)ပါးအား ကျေးဇူးပြုပုံကို ဆက်လက်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ

၁။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ - ဝယ် နာမရူပပစ္စယာဟူသော ပစ္စည်းတရားဘက်၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားစုတို့တွင် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ **ဟဒယဝတ္ထု**ရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော မနာယတနအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

၂။ အထူးမမ သာမညအားဖြင့် ဆိုရမူ **မဟာဘုတ်** (၄)ပါးတို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ပင် ဖြစ်စေ ပဝတ္တိအခါ၌ပင် ဖြစ်စေ အကြင်အကြင် အာယတနသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုထို အာယတန၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကလာပ်တူ စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတန (၅)မျိုးတို့အား သဟဇာတ နိဿယ အတ္ထိ အဝိဂတဟူသော (၄) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏ - [စက္ခုဒသကကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီးလေးပါးက ယင်းကလာပ်တူ စက္ခာယတနအား (၄)ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါလေ။] (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

၃။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ပင်ဖြစ်စေ ပဝတ္တိအခါ၌ပင်ဖြစ်စေ စက္ခုစသော ရုပ်အာယတန (၅)ပါးတို့အား မိမိတို့နှင့် အတူဥပါဒ်သည့် ရုပ်ကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကလာပ်တူ **ဇီဝိတက** အတ္ထိ အဝိဂတ ဣန္ဒြိယ ဟူသော (၃) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (စက္ခုဒသကကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဇီဝိတက ကလာပ်တူ ယင်းစက္ခာယတနအား ယင်း (၃) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သောတာယတနစသည်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

၄။ **ကဗ္ဗိကာရအာဟာရ** - စားမျိုးလိုက်သော အစာအာဟာရဟူသော ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော ဩဇာသည် အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပါစက တေဇောဓာတ် ဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကိုရသော် ဩဇာမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းဩဇာမကရုပ်ကလာပ်တို့ကား ဩဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာဟာရဇာ ဩဇာမကရုပ်တို့တည်း။ ယင်းအာဟာရဇာ ဩဇာမကရုပ်တို့ကား ဘုတ်အဆက်ဆက်

ရိုက်ခတ်ကျေးဇူးပြုသဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး အနှံ့အပြား ဖြစ်နေကြ၏။ ယင်းအာဟာရဇာတိ သြဇဉ်မကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာကား အာဟာရဇာတိတည်း။ ယင်းသြဇာသည် ကဗဠိကာရအာဟာရမည်၏။ တစ်နည်း အာဟာရဇာတိ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိကသြဇာသည် ကဗဠိကာရအာဟာရ မည်၏။ ယင်းအာဟာရကလည်း စက္ခုယတနစသော ရုပ်အာယတန (၅)မျိုးတို့အား အတ္ထိ အဝိဂတ အာဟာရဟူသော (၃) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ ကျေးဇူးပြုမှုမှာလည်း အာဟာရကို မှီ၍ အသက်ရှင်လေ့ ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ အာဟာရသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော ကိုယ်၌ ပဝတ္တိအခါ၌သာလျှင် ကျေးဇူး ပြု၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ကား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

[မှတ်ချက် - ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသော အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အာဟာရဇာတိသည် စက္ခုဒသကကလာပ်စသော ထိုထိုရုပ်ကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကမ္မသြဇာစသည်အား အတ္ထိ အဝိဂတ အာဟာရပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသဖြင့် အသစ်အသစ်သော သြဇဉ်မကရုပ်များ တိုးပွား လာခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ တိုးပွားလာသဖြင့် ရုပ်တရားများသည် ပို၍ အားရှိကာ ခိုင်ခံ့ တည်တံ့လာ၏။ အာဟာရဇာတိက ထိုထို စက္ခုဒသကကလာပ် စသည်တို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော သြဇာကို အားပေး ထောက်ပံ့လိုက်သဖြင့် သြဇဉ်မကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်များ တိုးပွားလာသောအခါ သြဇာနှင့်တကွသော စက္ခုဒသကကလာပ်စသည့် ထိုထို ကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့သည်လည်း ခိုင်ခံ့ တည်တံ့ သွားကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အာဟာရက စက္ခုယတန စသည်အားလည်း ကျေးဇူးပြုပေးသည်ဟု ဆိုသည်။ သင့်တော်သော ဆေးဝါးများကို မှီဝဲပါက မျက်စိများလည်း အားကောင်းလာတတ်သည်ကို သတိပြု ကြည့်ပါ။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားရှိခိုက် ကျေးဇူးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။]

ရုပ်က မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ

- ၁။ စက္ခုဝတ္ထုသည် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနအား၊
- ၂။ သောတဝတ္ထုသည် သောတဝိညာဏ် မနာယတနအား၊
- ၃။ ဃာနဝတ္ထုသည် ဃာနဝိညာဏ် မနာယတနအား၊
- ၄။ ဇိဝှိဝတ္ထုသည် ဇိဝှိဝိညာဏ် မနာယတနအား၊
- ၅။ ကာယဝတ္ထုသည် ကာယဝိညာဏ် မနာယတနအား၊

နိဿယ ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၆)ပစ္စယ သတ္တိတို့ဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌သာ ကျေးဇူးပြု၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကျေးဇူးမပြု။ (ပဋိသန္ဓေအခါ၌ကား စက္ခုဝိညာဏ်စသော ပစ္စဝိညာဏ်တို့ ဥပါဒ်ခိုက်မဟုတ်၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်တို့သာ ဥပါဒ်ခိုက် ဖြစ်သည်။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

၆။ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ ပစ္စဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော မနာယတနအား နိဿယ ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ (၅) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ကျေးဇူးပြု၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ကား ကျေးဇူးမပြု။ (ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကျေးဇူးပြုမှုကို အထက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၈။)

နာမ်ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ

၁။ ပစ္စဝေါကာရဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စေတသိက် နာမ်ခန္ဓာသုံးပါး (တိဟိတ် သောမနဿပဋိသန္ဓေ ဖြစ်လျှင် ၃၃-လုံးသော စေတသိက်တို့)နှင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဟူသော မနာယတနအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပါက သမ္ပယုတ္တ ဝိပဿနာ အတ္ထိ အဝိဂတ စသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤကား အမြွက်မျှတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉။)

ဤတွင် သဟဇာတ အညမည နိဿယ အတ္ထိ အဝိဂတ စသော ပစ္စည်းတို့ကား နာမ်ရုပ်နှစ်မျိုးလုံးက မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုမှုနှင့် သက်ဆိုင်၏။

သမ္ပယုတ္တ ဝိပါက ဟေတု အာဟာရ ဣန္ဒြိယစသော ပစ္စည်းတို့ကား စေတသိက်နာမ်က မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုမှုနှင့် သက်ဆိုင်၏။

ဝိပဿနာပစ္စည်းကား ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ပစ္စည်းတရားက မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုမှုနှင့် သက်ဆိုင်၏။ ဤသို့ ထိုက်သလို ခွဲခြား၍ ယှဉ်စပ်ပါလေ။ (မူလဋီ-၂-၁၁၈။ မဟာဋီ-၂-၃၂၃။ အနုဋီ-၂-၁၃၁။)

ရုပ်က ရုပ်အာယတန (၅) ပါးအား ကျေးဇူးပြုပုံ

- ၁။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော မဟာဘူတရုပ်တရားက ကလာပ်တူ စက္ခုအာယတနအား၊
- ၂။ သောတဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော မဟာဘူတရုပ်တရားက ကလာပ်တူ သောတာယတနအား၊
- ၃။ ဃာနဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော မဟာဘူတရုပ်တရားက ကလာပ်တူ ဃာနာယတနအား၊
- ၄။ ဇိဝှဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော မဟာဘူတရုပ်တရားက ကလာပ်တူ ဇိဝှိယတနအား၊
- ၅။ ကာယဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော မဟာဘူတရုပ်တရားက ကလာပ်တူ ကာယာယတနအား၊
- ၆။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဇီဝိတက ကလာပ်တူ စက္ခုအာယတနအား၊
- ၇။ သောတဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဇီဝိတက ကလာပ်တူ သောတာယတနအား၊
- ၈။ ဃာနဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဇီဝိတက ကလာပ်တူ ဃာနာယတနအား၊
- ၉။ ဇိဝှဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဇီဝိတက ကလာပ်တူ ဇိဝှိယတနအား၊
- ၁၀။ ကာယဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဇီဝိတက ကလာပ်တူ ကာယာယတနအား၊

သဟဇာတ နိဿယ ဝိပဿနာ ဣန္ဒြိယ အတ္ထိ အဝိဂတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ဤနည်းကို နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခိုက်၌ ရုပ်တရားတို့က ရုပ်အာယတန (၅)ပါးတို့အား ကျေးဇူးပြုမှုကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤနည်းမှာ အများစုနှင့် မသက်ဆိုင်သည့်အတွက် (အသင်သူတော်-ကောင်းနှင့်လည်း မသက်ဆိုင်သေးသည့်အတွက်) ယေဘုယျနည်းသို့ လိုက်၍ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ပစ္စည်း အကြောင်းတရား ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်သည် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်သာဟု ထင်ရှား ပြလျက် မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၃၂၃။)

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ရှုကွက်

ဤအပိုင်းတွင် - နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ အရ -

- ၁။ နာမ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ
- ၂။ ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ
- ၃။ နာမ်ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ - ဟု

ဤသို့လျှင် အပိုင်းကြီး သုံးပိုင်းရှိ၏။ ထိုအပိုင်းကြီး သုံးပိုင်းကို ထပ်မံ၍ ခွဲတမ်းချလိုက်သော် အပိုင်းကြီး

(၅)ပိုင်း ထွက်လာ၏။ ယင်းအပိုင်းကြီး (၅) ပိုင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

- ၁။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ -
- ၂။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ -
- ၃။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ -
- ၄။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ -
- ၅။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ -

ဤသို့ အပိုင်းကြီး (၅)ပိုင်း ရှိ၏။ ဤအပိုင်းကြီးများအတိုင်း ယခုအခါတွင် တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခဲ့သော လူသား သူတော်ကောင်းတစ်ဦးကို ပုံစံထား၍ လူသားများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ရှုကွက် အပိုင်း ကိုသာ ပဓာနထား၍ တင်ပြပေအံ့ -

၁။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ကြသည့် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့တွင် စေတသိက်တရား များကို နာမ်ဟုလည်းကောင်း၊ အသိစိတ်ဝိညာဏ်ကို မနာယတနဟုလည်းကောင်း ကောက်ယူထားသည်။ ရှေးဦးစွာ ဤရှုကွက်ကို ရှုလိုသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိသိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုသော စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ ထို့နောင် ယင်းစိတ္တက္ခဏ၏ အတွင်း၌ စေတသိက်နာမ်ကြောင့် အသိစိတ် ဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ မြင်သောအခါမှ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဥပမာ - ပဋိသန္ဓေစိတ္တက္ခဏ၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုသည် ဖြစ်အံ့။ ပဋိသန္ဓေ စိတ္တက္ခဏ၌ (၃၄)လုံးသော သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ ထို့နောင် (၃၃)လုံးသော စေတသိက် နာမ်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောအခါမှ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

- ၁။ ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနာယတန ဖြစ်၏။
ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဟဒယဝတ္ထု အပေါင်းအဖော်နှင့်တကွ ကျေးဇူးပြု၏ဟူသော စကားကို မမေ့ပါနှင့်။)
- ၂။ ဘဝင် နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင် မနာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင် နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၃။ စုတိ နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိ မနာယတန ဖြစ်၏။
စုတိ နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ စုတိ မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၄။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား (၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား (၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၅။ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရား (၇) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရား (၇)က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၆။ သမ္ပဋိန္ဒြိယံ နာမ်တရား (၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိန္ဒြိယံ မနာယတန ဖြစ်၏။

သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိုင်း နာမ်တရား (၁၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိုင်း မနာယတနက အကျိုးတရား။

၇။ သန္တီရဏ နာမ်တရား (၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ မနာယတန ဖြစ်၏။
သန္တီရဏ နာမ်တရား (၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ မနာယတနက အကျိုးတရား။

၈။ ဝုဠော နာမ်တရား (၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဝုဠော နာမ်တရား (၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနာယတနက အကျိုးတရား။

၉။ ဇော နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဇောနာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဇော မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဇော-၇-ကြိမ် ခွဲရှုပါ။)

၁၀။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံ မနာယတန ဖြစ်၏။
တဒါရုံ နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ မနာယတနက အကျိုးတရား။
(တဒါရုံ၌-၂-ကြိမ် ခွဲရှုပါ။)

၁၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား (၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား (၁၁)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။

၁၂။ ဇော နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဇော နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဇော မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဇော-၇-ကြိမ် ခွဲရှုပါ။)

၁၃။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံ မနာယတန ဖြစ်၏။
တဒါရုံ နာမ်တရား (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ မနာယတနက အကျိုးတရား။
(တဒါရုံ-၂-ကြိမ် ခွဲရှုပါ။)

ဤကား - နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြသည့် ကုသိုလ်ဇောစောသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ ပထမအတန်း၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ဖြစ်သည်။ ဤနည်းကို နည်းမှီး၍ အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်း၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ မကောင်းအုပ်စု အကုသိုလ်ဇောစောသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ သောတဒွါရဝီထိစသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်အောင်ရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စေတသိက် အရေအတွက် အပြောင်းအလဲကို သတိပြုပါ။

၂။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ

ဤအပိုင်းကား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းပိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ နာမ်အရ ပဋိသန္ဓေနှောင် ပထမဘဝမှ စ၍ ဘဝ-တစ်လျှောက်၌ အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ကိုပင် အရကောက်ယူပါ။ ရုပ်အာယတနအရ ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနဟူသော ရုပ်အာယတန (၅)ပါးကို ကောက်ယူပါ။ ယင်းရုပ်အာယတနတို့သည် မိမိတို့

ဥပါဒ်သည့်အချိန်မှစ၍ ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် စိတ္တက္ခဏာတိုင်း စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၏ ဥပါဒ်ကာလတိုင်း ဌီကာလ-
တိုင်း ဘင်ကာလတိုင်း၌ ကံအရှိန် မကုန်သေးသမျှ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ဖြစ်နေကြ၏။ ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ
ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ယင်းရုပ်အာယတနတို့အား နောက်နောက်သော စိတ္တက္ခဏာ
အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားစုတို့က ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် အားပေးထောက်ပံ့
ထား၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

- ၁။ ပစ္ဆာဇာတ ဘဝင်နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ ဘဝင်နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ်အာယတနကား ပုရေဇာတ, ဘဝင်နာမ်တရားကား ပစ္ဆာဇာတတည်း။ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော
ဘဝင်ကို ယူ၍ရပါ။)
- ၂။ ပစ္ဆာဇာတ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ်အရ မိမိ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ရှေးစိတ္တက္ခဏာ ဘဝင်ပစ္စယနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့
ရောက်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးကို ကောက်ယူပါ။)
- ၃။ ပစ္ဆာဇာတ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ်အရ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ရောက်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးကို
ကောက်ယူပါ။)
- ၄။ ပစ္ဆာဇာတ သမ္ပဋိစ္စိုဉ်း နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ သမ္ပဋိစ္စိုဉ်းနာမ် တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ်အရ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးကို
ကောက်ယူပါ။)
- ၅။ ပစ္ဆာဇာတ သန္တိရဏ နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ သန္တိရဏ နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ်အရ သမ္ပဋိစ္စိုဉ်းနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးကို
ကောက်ယူပါ။)
- ၆။ ပစ္ဆာဇာတ ဝုဠော နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ ဝုဠော နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ် = သန္တိရဏနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးတည်း။)
- ၇။ ပစ္ဆာဇာတ ပထမဇောနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။
ပစ္ဆာဇာတ ပထမဇောနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ် = ဝုဠောနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးတည်း။)
- ၈။ ပစ္ဆာဇာတ ဒုတိယဇောနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်၏။ ပစ္ဆာဇာတ ဒုတိယဇော
နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတနက အကျိုးတရား။
(ရုပ် = ပထမဇောနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်အာယတန-၅-ပါးတည်း။)

ဤမျှဆိုလျှင် ရှုကွက်ကို သဘောပေါက်သင့်ပြီ။ စက္ခုဒွါရဝီရိယံ ကြွင်းကျန်နေသေးသော ဇော တဒါရုံ တို့ကို နည်းမှီး၍ ဆက်ရှုပါ။ ရှုပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌လည်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ မိမိ ရှုပွားနေသော ပစ္စာဇာတဝိညာဏ်၏ ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိနေသော ရုပ်အာယတနငါးပါးကို ပစ္စာဇာတဖြစ်သော နောက်နောက် နာမ်တရားစုက ပစ္စာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်သာ ဖြစ်သည်။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများ အတိုင်း (၆) လိုင်းလုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အတန်းတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကွက်စေ့အောင် ရှုပါ။

၃။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ နာမ်တရားတို့သည် မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိပါမှ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားရှိကြ၏။ မှီရာဝတ္ထုရုပ် မရှိက ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားများ မရှိကြပေ။ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့က ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ နာမ်တရားစု တို့အား ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ဆိုင်ရာ နာမ်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါရှုကွက်များကို ရှုပါ။

- ၁။ စက္ခုဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၂။ သောတဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
သောတဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၃။ ယာနဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယာနဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
ယာနဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ယာနဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၄။ ဇိဝှိဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
ဇိဝှိဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကာယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
ကာယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၆။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ် မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ် မနာယတနက အကျိုးတရား။

ဤရှုကွက်မှာ ခြုံ၍ရှုသော ရှုကွက် ဖြစ်သည်။ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော မနာယတနတွင် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိဟူသော ဝီရိယမုတ်စိတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ပစ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော တဒါရုံဟူသော ဝီရိယမုတ်စိတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ အရာကျယ်၏။ အကယ်၍ ဉာဏ်က ယင်းပရမတ်တရားတို့ကို မခြုံနိုင် မငုံနိုင် ဖြစ်ပါက အောက်ပါအတိုင်း အာယတနဒွါရ အလိုက် ခွဲ၍ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ မနာယတနနှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု အတွင်း၌ အတူယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် တရားများ ဖြစ်ကြသည့် စေတသိက် နာမ်တရားတို့သည်လည်း မနာယတနကဲ့သို့ပင် ဆိုင်ရာ ဝတ္ထုရုပ်ကို ဆိုင်ရာ မနာယတနနှင့် အတူမှီ၍ ဖြစ်ကြ၏။ သို့အတွက် မနာယတနကို ဦးတည်၍ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် တို့ကိုပါ ရောနှော၍ ရှုပါကလည်း အပြစ် မဖြစ်ပါ။

တစ်နည်း အာယတနဒွါရအလိုက် ခွဲရှုပုံ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနက အကျိုးတရား။

(ဤ၌ ဝတ္ထုရုပ်က ပဋိသန္ဓေ မနာယတနအား သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ကား ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်က ဆိုင်ရာမနာယတနအား ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ပြိုင်တူ ဖြစ်၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ကား အကြောင်းဝတ္ထုရုပ်က ရှေးကဖြစ်၍ အကျိုးမနာယတနက နောက်မှ ဖြစ်သည်။)

- ၂။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိ မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စုတိ မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၄။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၅။ စက္ခုဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၆။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိင်္ဂ မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်္ဂ မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၇။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တိရဏ မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၉။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဇော-၇-ကြိမ်စေ့အောင် ပုစံတူရှုပါ။)
- ၁၀။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဒုတိယ တဒါရုံ၌လည်း နည်းတူရှုပါ။)
- ၁၁။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။

စက္ခုဒွါရဝိသိနှင့် မနောဒွါရဝိသိတို့၏ အကြား၌ တည်ရှိသော ဘဝင်ကို အထက်ပါ ဘဝင်အတိုင်း ရှုပါ။ မနောဒွါရဝိသိ၌ တည်ရှိကြသော ဇော တဒါရုံတို့ကိုလည်း စက္ခုဒွါရဝိသိ၌ တည်ရှိကြသော ဇော တဒါရုံ ရှုကွက် အတိုင်းပင် ရှုပါ။

ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် မိမိနှင့် အတူဥပါဒ်သည့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ စုတိစိတ်သည် မိမိမှ ပြန်၍ ရေတွက်သော် (၁၇)ချက်မြောက်သော = စုတိစိတ်ပါ ထည့်၍ ရေတွက်သော် (၁၇)ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ပဉ္စဝိညာဏ်တို့သည် အတိတဘဝင် တစ်ချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ချင်း ပြိုင်၍ ဖြစ်သော မဇ္ဈိမာယုက စက္ခုဝတ္ထုရုပ်စသည့် ဆိုင်ရာ ဝတ္ထုရုပ်ကို အသီးအသီး မှီ၍ ဖြစ်၏။ ပဝတ္တိအခါ ကြွင်းကျန်သော ဘဝင်နှင့်တကွသော မနောဓာတ် မနော-ဝိညာဏဓာတ် အမည်ရသော ဝိထိစိတ်တို့သည် မိမိ မိမိတို့နှင့် ရှေးစိတ္တက္ခဏနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို အသီးအသီး မှီ၍ ဖြစ်ကြ၏။ ဥပမာ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဘဝင်ပစ္စေဒနှင့် ဥပါဒ်ချင်း ပြိုင်၍ ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ သမုဋ္ဌိစွိုင်းသည် စက္ခုဝိညာဏ်စသည့် ပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဇယားများ၌ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်း၌ ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ ကုသိုလ်ဇောစောသည့် အကောင်းအုပ်စု၊ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ ဤသို့ ဝိထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း အာယတနဒွါရအလိုက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်းကား ရောယှက် ရှုပ်ထွေးခြင်း ကင်းသဖြင့် ပို၍ ကောင်းမွန် လွယ်ကူပေသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း၌ - ဝတ္ထု ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။ ဝတ္ထုက အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။ ဤသို့ စသော ရှုကွက်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

၄။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ

ယခုတစ်ဖန် နာမရူပပစ္စယာတွင် ပါဝင်သော ရုပ်တရားများက သဠာယတနတွင် ပါဝင်သော ရုပ် အာယတနတို့အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပုံအပိုင်း၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ပုံကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

စက္ခုဒသကကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးသည် ကလာပ်တူ စက္ခာ-ယတနအား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ကလာပ်တူ ဇီဝိတကလည်း အလားတူပင် စက္ခာယတနအား ဣန္ဒြိယစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသော အာဟာရဇုဏ္ဍိကလည်း စက္ခုဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော ဩဇာအား အားပေးထောက်ပံ့လျက် ဩဇမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် စက္ခာယတနအား အာဟာရစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိ၏။ အားပေးထောက်ပံ့လျက် ရှိ၏။ သောတာယတန စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ ဤသို့ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားကြောင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၁။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ ရှိသော မဟာဘုတ် (၄)ပါး ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူ စက္ခာယတန ဖြစ်၏။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ ရှိသော မဟာဘုတ် (၄)ပါးက အကြောင်းတရား ကလာပ်တူ စက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

၂။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ရှိသော ဇီဝိတ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူ စက္ခာယတန ဖြစ်၏။ စက္ခုဒသကကလာပ်၌ ရှိသော ဇီဝိတက အကြောင်းတရား၊ ကလာပ်တူ စက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

၃။ (ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသော အာဟာရဇုဏ္ဍိက၏ အထောက်အပံ့ကိုရသော) စက္ခုဒသက-ကလာပ်၌ ရှိသော ဩဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြား စက္ခာယတန ဖြစ်၏။ ။ စက္ခုဒသက-ကလာပ်၌ ရှိသော ဩဇာက အကြောင်းတရား၊ ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြား စက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် — စားမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရကား အစာသစ်အိမ်၏ အတွင်း၌ အစာသစ် ကောဠာသ အဖြစ် တည်ရှိနေခိုက် ဥတုဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်တို့တည်း။ အစာအိမ်ဝန်းကျင်စသည်တို့၌ တည်ရှိသော ဇီဝိတ နဝကကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပါစကတေဇောဓာတ်ဟူသော ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အကူအညီကို ရရှိသောအခါ ယင်းဥတုဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် အာဟာရဇ ဩဇဉ်ဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်များကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းအသစ်အသစ်သော အာဟာရဇဉ်ဋ္ဌမက ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် မိမိမှ ကြွင်းကျန်သော ကမ္မဇကလာပ် စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇကလာပ် အာဟာရဇ ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇဩဇာ၊ စိတ္တဇဩဇာ၊ ဥတုဇဩဇာ၊ အာဟာရဇဩဇာ အသီး- အသီးကို ခိုင်ခံ့အောင် အားပေးထောက်ပံ့လျက် ရှိ၏။ ယင်းသို့ အားပေးထောက်ပံ့မှုကြောင့် စက္ခုဒသက ကလာပ်စသည့် ထိုထိုကလာပ်၌ တည်ရှိကြသော ကမ္မဇဩဇာ၊ စိတ္တဇဩဇာ၊ ဥတုဇဩဇာ၊ အာဟာရဇဩဇာ အသီးအသီးသည် သြဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်တို့ကို ထပ်မံ ဖြစ်စေနိုင်ကြပြန်ကုန်၏။ ယင်းသို့ အားပေးထောက်ပံ့ခြင်း ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် စက္ခုဒသကရုပ်အာယတနတို့သည် တည်တံ့ ခိုင်ခံ့လာကုန်၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အထက်ပါ သြဇာက ရုပ်အာယတနတို့အား ကျေးဇူးပြုပုံ ရှုကွက်ကို ရှုပါ။]

၅။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

နာမ်-အရ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ကြသော သမ္ပယုတ် စိတ်စေတသိက်တရားစု တို့တွင် စေတသိက် နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကောက်ယူပါ။ ရုပ်တရားအရ ဆိုင်ရာ နာမ်တရားစုတို့၏ မှီ၍ ဖြစ်ရာ ဝတ္ထုရုပ်ကို ကောက်ယူပါ။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ယင်းနာမ်ရုပ်က သမ္ပယုတ် မနာယတနအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပါက သမ္ပယုတ္တ ဝိပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂- ၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉။) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း၌ — နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား — ဟူသော ရှုကွက်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု၏ အတွင်း၌ ဆိုင်ရာ နာမ်ရုပ်ကြောင့် ဆိုင်ရာ မနာယတန ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အောက်ပါ ရှုကွက်ကို ရှုပါ။

- ၁။ ပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနာယတန ဖြစ်၏။
ပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၂။ ဘဝင် နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင် မနာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင် နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင် မနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၃။ စုတိ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိ မနာယတန ဖြစ်၏။
စုတိ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စုတိ မနာယတနက အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် — ဝတ္ထုအရ ဟဒယဝတ္ထုစသည့် ဝတ္ထုရုပ် (၆)မျိုးတို့သည်သာ ဤ၌ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်သော်လည်း ယနပြုရေး ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ရေးကို ဦးတည်၍ မကင်းစကောင်းသော အဝိနာ- ဘာဝနည်းအရ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့် ဟဒယဝတ္ထုစသည့် ထိုထို ဝတ္ထုရုပ်တို့နှင့် နှလုံးအိမ်စသည့် ထိုထို ဌာန၌ အတူ ဖြစ်နေကြသည့် (၅၄-၄၄)စသော ရုပ်များကိုပါ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်း ပါက ဝိပဿနာ ရှုပါကလည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ သို့အတွက် ပဋိသန္ဓေ၌ နာမ်အရ စေတသိက် (၃၃), ရုပ်အရ

ရုပ် (၃၀), ဘဝင်၌ နာမ်အရ စေတသိက် (၃၃), ရုပ်အရ (၅၄) ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကောက်ယူနိုင်ပါသည်။
အရာရာ၌ နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။]

၄။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။
(နာမ် = စေတသိက်-၁၀။ ရုပ် = ဘဝင်ပစ္စေဒနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွသော ရုပ်-၅၄။)

၅။ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနက အကျိုးတရား။
(နာမ် = ယှဉ်ဖက်စေတသိက်-၇-လုံး။ ရုပ် = အတိတဘဝင် တစ်ချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော
စက္ခုဝတ္ထုနှင့်တကွ ရုပ်-၅၄။)

၆။ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။
(နာမ် = ယှဉ်ဖက် စေတသိက်-၇-လုံး။ ရုပ် = စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုနှင့်
တကွ ရုပ်-၅၄။ သန္တိရဏစသည်တို့၌ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။)

၇။ သန္တိရဏ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တိရဏ မနာယတန ဖြစ်၏။
သန္တိရဏ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ မနာယတနက အကျိုးတရား။

၈။ ဝုဠော နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနာယတန ဖြစ်၏။
ဝုဠော နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနာယတနက အကျိုးတရား။

၉။ ပထမဇော နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနာယတန ဖြစ်၏။
ပထမဇော နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဇော-၇-ကြိမ် စေ့အောင် ရှုပါ။)

၁၀။ ပထမတဒါရုံ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနာယတန ဖြစ်၏။
ပထမတဒါရုံ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနာယတနက အကျိုးတရား။
(ဒုတိယ တဒါရုံ၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။)

၁၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတနက အကျိုးတရား။

[မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ပါဝင်သော ဇောတဒါရုံတို့ကို စက္ခုဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ပါဝင်သော ဇော တဒါရုံ ရှုကွက်
အတိုင်းပင် ဆက်ရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း
အတန်းတိုင်းဝယ် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကြောင်း အကျိုးတို့ကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။
(၆)လိုင်းလုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင်ရှုပါ။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဠော၊ ဇော၊
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန်စေလို၍ ရောနှောရှုခြင်း ဖြစ်သည်။]

သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော
သဠာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿ ဖြစ်၏။

ဖဿ - စက္ခုသမ္ပယ သောတသမ္ပယ ဃာနသမ္ပယ ဇိဝှိသမ္ပယ ကာယသမ္ပယ မနောသမ္ပယဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဖဿ (၆)ပါးတည်း။ အကျယ်အားဖြင့် လောကီဝိပါက်စိတ် (၃၂)မျိုး၌ ယှဉ်သော ဖဿ (၃၂)မျိုးတည်း။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံတို့နှင့်ယှဉ်သော ဖဿ ဟုလိုသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉။)

သဠာယတန - ယင်းဖဿ၏ အကြောင်းဖြစ်သော သဠာယတနအရ တရားကိုယ်ကောက်ယူရာ၌ (၂)နည်း ရှိ၏။ စက္ခုယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတန မနာယတနဟူသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါးကိုသာ ကောက်ယူသောနည်း၊ ယင်းအဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါးနှင့် ရူပါယတန သဒ္ဓါယတန ဂန္ဓာယတန ရသာယတန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ဓမ္မာယတန ဟူသော ဗာဟိရာယတန (၆)ပါးကိုပါ ကောက်ယူသော နည်းဟု (၂)နည်း ရှိပေသည်။

ပထမနည်း - အဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါးကိုသာ သဠာယတနအရ တရားကိုယ်ကောက်ယူမှုကို နှစ်ခြိုက် တော်မူကြသော ပညာရှိတို့ကား ဤသို့ ဆိုတော်မူကြ၏ - ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဓမ္မကထာကား သက်ရှိခန္ဓာ အစဉ်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်နာမ်အပေါင်း၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေပုံကို ပြဆိုကြောင်း ဖြစ်သည့် = **ဥပါဒိန္နကပဝတ္ထိကဏာ = (ဥပါဒိဏ္ဍကပဝတ္ထိကဏာ)** ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် (သကသန္တတိပရိယာပန္နမေဝ - ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉။) မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော = (ဧကသန္တတိ-ပရိယာပန္နမေဝ-အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၈။) = တစ်ခုသော အဇ္ဈတ္တ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော ပစ္စည်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုလည်းကောင်း ထိုဆရာမြတ်တို့က ပြဆိုတော်မူကြ ကုန်၏။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန အမည်ရသည့် အာယတန (၆)ပါးကိုသာ သဠာယတနဟု အလိုရှိတော်မူကြကုန်၏။ ထိုပညာရှိတို့ကား - ဆဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော = (အဘိ-၂-၁၈၇။) = ဆဠာယတန = ခြောက်ခုမြောက် မနာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်၏-ဟူသော ပါဠိတော်ကို အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့် အရူပဘုံ၌ ဆဠာယတန = ခြောက်ခုမြောက်ဖြစ်သော မနာယတနသည်လည်းကောင်း၊ အရူပဘုံမှ တစ်ပါးသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အလုံးစုံသော အာယတနတို့ကို သိမ်းယူသောအားဖြင့် သဠာယတနသည်လည်းကောင်း ဖဿအား ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ - ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနံ - ဟု ဧကဒေသသရူပေကသေသ်ကို ပြု၍ (၆)ခုမြောက် မနာယတနနှင့် အတူတကွ အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော စက္ခုယတန အစရှိသော အတွင်းအာယတန (၆)ပါးကို သဠာယတနဟူ၍ အလိုရှိတော်မူကြကုန်၏။ မှန်ပေသည် ထိုအဇ္ဈတ္တိကာယတနသည် - ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနံ - ဟူသည်နှင့် အညီ သဠာယတနဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ ပေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉။)

ဒုတိယနည်း - အကြင် ပညာရှိ သူတော်ကောင်းကြီးတို့သည်ကား အကျိုး = ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သည့် ဖဿ ကိုသာ တစ်ခုသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်နှင့် အကျိုးဝင်၏ ဟူ၍ ပြတော်မူကြကုန်၏။ အကြောင်း = ပစ္စည်းတရား ဖြစ်သော သဠာယတနကိုကား ဧကသန္တတိပရိယာပန္န = တစ်ခုသော ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော တရား၊ ဘိန္န သန္တာန = ကွဲပြားသော သန္တာန်ရှိသော တရားဟူ၍ နှစ်မျိုး ပြတော်မူကြကုန်၏။ ထိုပညာရှိ သူတော်ကောင်းကြီးတို့သည်ကား - အကြင်အကြင် အာယတနသည် ဖဿအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူး ပြု၏။ ထိုဖဿအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးသမျှ အလုံးစုံသော အာယတနကိုလည်း ပြလိုကုန်သည်-

ဖြစ်၍ ဗာဟိရာယတနဖြစ်သော ရူပါယတနစသည့် အာယတန (၆)ပါးကိုလည်း သိမ်းယူ၍ ခြောက်ခုမြောက် ဖြစ်သော မနာယတနနှင့် အတူတကွ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဖြစ်သောစက္ခာယတနစသည့် ထိုအာယတန (၆)ပါးကိုပင် ဗာဟိရာယတန ဖြစ်ကုန်သော ရူပါယတန စသည်တို့နှင့် အတူတကွ သဠာယတနဟူ၍ အလိုရှိတော်မူကြကုန်၏။ မှန်ပေသည် ထိုဗာဟိရာယတန (၆)ပါး၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါးဟူသော သဠာ-ယတနသည်လည်း - **ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနံ**ဟု ဒွန်ဝစနတ္ထပြု၍ ဧကသေသံပြုခဲ့သော် - ခြောက်ခုမြောက် မနာယတန၊ အတွင်းအာယတန (၆)ပါး၊ အပြင်အာယတန (၆)ပါး တရားစုသည် သဠာယတန ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၉၉-၂၀၀။)

ပထမအာစရိယဝါဒဉ္စ - အဇ္ဈတ္တဟူသော စကားရပ်ဖြင့် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိ ခန္ဓာအစဉ်၌ အကျိုး-ဝင်သော စက္ခာယတနစသည့် အဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါးကိုသာ သဠာယတနအရ ကောက်ယူရ၏။ မှန်ပေသည် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော ရှေးကံကြောင့်ဖြစ်သော သသန္တတိပရိယာပန္နံ = မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော သဠာယတနသည်သာလျှင် ထိုကဲ့သို့ အလားတူရှုအပ်သော မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော ရှေးကံကြောင့်ဖြစ်သော ဖဿအား ကျေးဇူးပြုပေသည်။ - တစ်ဖန် ရူပါရုံစသည့် ဗာဟိရာယတနတို့ကား မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော ရူပါရုံသာမက ပြင်ပ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သည့် သူတစ်ပါး၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော ရူပါရုံနှင့် အနုပါဒိန္နဖြစ်သော သက်မဲ့ ဗဟိဒ္ဓ ရူပါရုံတို့သည်လည်း ဖဿ၏ အာရုံ ပစ္စည်းအကြောင်းတရား ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ထိုသက်ရှိသက်မဲ့ ဗဟိဒ္ဓ ရူပါရုံတို့ကား စက္ခာယတနစသည့် အဇ္ဈတ္တိကာယတနတို့ကဲ့သို့ မိမိ၏ ရုပ်နာမ် သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော ကံ ကိလေသာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖဿ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ကြသည်ကား မဟုတ်ကုန်။ (ယင်းသက်ရှိ သက်မဲ့ ဗဟိဒ္ဓရူပါရုံစသည့် ဗာဟိရာယတနတို့၌လည်း ယင်းတို့ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများ ရှိကြ၏။ ယင်းအကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာ ဖြစ်သည် ဟူလိုသည်။) ထိုကြောင့် ပထမအာစရိယဝါဒဉ္စ မကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၁၉။ မဟာဋီ-၂-၃၂၃။)

ဒုတိယ အာစရိယဝါဒဉ္စကား - မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သည်ပင်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါး၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သည်ပင်ဖြစ်စေ၊ သက်မဲ့ ဗဟိဒ္ဓပင်ဖြစ်စေ မည်သို့သော ရူပါရုံစသည့် ဗာဟိရာယတနပင် ဖြစ်ပါစေ၊ ဖဿအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အာရုံအကြောင်းတရားအဖြစ် ကျေးဇူးပြုနိုင် ခဲ့သော် အကြောင်းတရား မဟုတ်ပါဟု ရှောင်ကွင်းခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းပေ။ ထိုကြောင့် ဗာဟိရာယတန တို့ကိုပါ သဠာယတနအရ ကောက်ယူရပေသည်ဟု မှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၁၁၉။ မဟာဋီ-၂-၃၂၃။)

မဟာဝိဟာရဝါသီ ဆရာမြတ်တို့အယူ

ယေ တာဝ အာစရိယာ မဟာဝိဟာရဝါသီနောဝ ယထာ ဝိညာဏံ၊ ဧဝံ နာမရူပံ သဠာယတနံ ဖဿံ ဝေဒနဉ္စ ပစ္စယံ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္စ သသန္တတိပရိယာပန္နံ ဒီပေန္တာ ဝိပါကမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၂၃။)

မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်ကြီး၌ သီတင်းသုံးတော်မူကြသည့် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဆရာမြတ်ကြီးတို့၏ အလိုအားဖြင့်မူကား သင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဝိညာဏ်၌ ဝိပါကဝိညာဏ်ကိုသာ ကောက်ယူရ သကဲ့သို့ အလားတူပင် (ဝိညာဏ်) နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် = အကြောင်း အကျိုး နှစ်ဖက်လုံး၌ပင် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တတိ ခန္ဓာအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော တရားကိုသာ ဖော်ပြတော် မူကုန်လျက် ဝိပါကဝဋ်တရားစုကိုသာလျှင် ကောက်ယူတော်မူလိုကြ၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၂၃။)

ပဿောဟု ကေဝုန် ဟောတော်မူခြင်း

- ၁။ အလုံးစုံသော အာယတနတို့ကြောင့် တစ်ခုသော ဖဿသည် မဖြစ်။
- ၂။ တစ်ခုသော အာယတနကြောင့် အလုံးစုံသော ဖဿတို့သည် မဖြစ်ကုန်။
- ၃။ အလျော်အားဖြင့်မူကား - များစွာကုန်သော အာယတနတို့ကြောင့် တစ်ခုသော ဖဿသည် ဖြစ်နိုင်၏။

ဥပမာ -

(၁) စက္ခာယတန, (၂) ရူပါယတန, (၃) စက္ခုဝိညာဏ် = မနာယတန, (၄) ဖဿမှ တစ်ပါးသော ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် စေတသိက် (၆)လုံးဟူသော (သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-လုံးမှ ဖဿနှုတ်သော် ၆-လုံး ဟူသော) သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန - ဤအာယတန (၄)မျိုးကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ရ၏။ ဤအတူ အလုံးစုံ သော သမ္ပဿတို့၌ = (အလုံးစုံသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော ဖဿတိုင်း ဖဿတိုင်း၌) ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ယှဉ်စေထိုက်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၀။)

ထိုသို့ များစွာသော အာယတနတို့ကြောင့် တစ်ခုသော ဖဿ၏ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်ပင် တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော - ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဖဿော-ဟု ကေဝုန် ဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့် တစ်ပါးတည်း တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သော ဤဖဿကို များစွာသော အာယတနဟူသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍ ပြတော်မူအပ် ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၀။)

သဏီ - များစွာသော အကြောင်းတရားကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿစသည့် ဖဿတစ်မျိုး ဖြစ်နိုင်ပုံကိုသာ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းစက္ခုသမ္ပဿစသည့် ဖဿသည် မိမိချည်းသက်သက် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရား များမပါဘဲ ဖြစ်သည်ဟူ၍ကား အမှတ်မလွဲစေလိုပါ။ ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် အကြောင်းတရား ဘက်၌ တည်ရှိနေကြသည်ကိုကား သတိပြုပါ။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ

၁။ စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတန (၅)မျိုးတို့သည် စက္ခုသမ္ပဿစသော ဖဿ (၅)မျိုးတို့အား အသီးအသီး နိဿယ ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ (၆)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၂။ ဝိပါက်မနာယတနသည် စက္ခုဒွါရဝိထိစသော ဝိထိ (၆)မျိုးတို့၏ အတွင်း၌ရှိသော သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တိရဏ ဝိပါက်မနောသမ္ပဿ အမျိုးမျိုးအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပါက အာဟာရ ဣန္ဒြိယ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ (၉)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၃။ ဗာဟိရာယတနတို့တွင် ရူပါယတနသည် စက္ခုသမ္ပဿအား အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ အတ္ထိ အဝိဂတ (၄)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ သဒ္ဓါယတနစသည်တို့က သောတသမ္ပဿစသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုမှုကို နည်းတူမှတ်ပါ။

၄။ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါယတန သဒ္ဓါယတန ဂန္ဓာယတန ရသာယတန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်သာ ဖြစ်သော ဓမ္မာယတန၌ အကျိုးဝင်သော အာပေါဓာတ် ဘာဝရုပ် ဇီဝိတ ဟဒယ ဩဇာ ဟူသော ရုပ်အစစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မနောသမ္ပဿအား အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ အတ္ထိ အဝိဂတ (၄)ပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၅။ ပစ္စုပ္ပန် မဟုတ်သော အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော အထက်ပါ ဗာဟိရာယတန (၆)ပါးတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာယတန၌ အကျိုးဝင်သော ရုပ်အတုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကာလသုံးပါးမှ လွတ်သော = ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် ပညတ်သည်လည်းကောင်း မနောသမ္ပဿအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၀-၂၀၁။ မဟာဋီ-၂-၃၂၄။)

ကြိုတင်မှတ်သားထားရန်

ဖဿတိုင်း၌ အကြောင်းတရား (၄)မျိုးရှိ၏။ ယင်း (၄)မျိုးတို့မှာ - (၁) မှီရာဝတ္ထုရုပ်၊ (၂) အာရုံ၊ (၃) ယှဉ်ဖက် အသိစိတ်ဝိညာဏ် = မနာယတန၊ (၄) ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတနတို့ပင်တည်း။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့တွင် စက္ခုဝတ္ထုမှာ စက္ခယတန၊ သောတဝတ္ထုမှာ သောတာယတန၊ ယာနဝတ္ထုမှာ ယာနာယတန၊ ဇိဝှိဝတ္ထုမှာ ဇိဝှိယတန၊ ကာယဝတ္ထုမှာ ကာယာယတန၊ ဟဒယဝတ္ထုမှာ ဓမ္မာယတန အသီးအသီး ဖြစ်သည်။ အာရုံ (၆)မျိုးတို့ကား အပြင်အာယတန (၆)မျိုးတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

အကျိုးဖဿနှင့် ယှဉ်ဖက် အသိစိတ်ကား မနာယတနတည်း။ အကျိုးဖဿနှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် မှန်သမျှကား သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတနတည်း။

ဤ၌ ဉာဏ်ထက်မြက်သူများကား ဖဿ (၆)မျိုး ခွဲ၍ ရှုလိုက ရှုနိုင်၏။ သို့သော် မနောသမ္ပဿကား အလွန်အရာကျယ်၏။ ခြုံငုံရန်လည်း ခက်ခဲ၏။ သို့အတွက် အာယတနဒွါရအလိုက် စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုစီခွဲ၍ ရှုခြင်းက ပို၍ အသိဉာဏ်သန့်ရှင်းပေသည်။ သို့အတွက် အာယတနဒွါရအလိုက် အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ စနစ်ကိုသာ တင်ပြပေတော့အံ့ -

အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ

ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿ = ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ ဖြစ်ပုံ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ကံ - အာရုံ ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ကံ - အာရုံ ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန (၃၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန (၃၂)က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ကံ-အာရုံ - ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရားစု၏ အာရုံမှာ အတိတ်ဘဝက မရဏာသန္ဓဇာသည် ယူအပ်ခဲ့သော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ် (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံ ဖြစ်၏။ ယင်းနိမိတ် (၃)မျိုးတို့မှာ အာရုံ (၆)ပါး ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဤ၌ ကံ-အာရုံကို ပုံစံထုတ်၍ တင်ပြထားပါသည်။ အသင်သူတော်ကောင်း-အတွက် ကံ-အာရုံမှာ (ဖြစ်ခဲ့သော်) ကာမာဝစရ ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော ကုသိုလ်စေတနာပင်တည်း။ ယင်းကုသိုလ် စေတနာကား ဓမ္မာယတနပင် ဖြစ်သည်။

သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန - ဤ၌ တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေတည်နေသူ လူသားဖြစ်မှု ပဋိသန္ဓေ၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးတို့ ရှိကြ၏။ ယင်းတို့တွင် ဖဿမှာ အကျိုးတရားဘက်၌ တည်ရှိနေ၏။ အသိစိတ်ဝိညာဏ်မှာ မနာယတန အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အသိစိတ်ဝိညာဏ်နှင့် ဖဿကိုနှုတ်သော် စေတသိက် (၃၂) ကျန်၏။ သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန မည်၏။ အရာရာတွင် နည်းတူမှတ်ပါ။

ဘဝင် မနောသမ္ပဿနှင့် စုတိ မနောသမ္ပဿတို့ကို ပဋိသန္ဓေ မနောသမ္ပဿကို နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ ယခုအခါ ရှုပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌ ဖဿ အသီးအသီး၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (ရှုပါရုံလိုင်း)

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၉) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၉)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

စက္ခုသမ္ပဿ = (စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ။)

- ၁။ စက္ခာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
စက္ခာယတနက အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ စက္ခုဝိညာဏ် - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ် - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆)က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ န မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၃။ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း - မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၉) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

သန္တီရဏ - မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ - မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ သန္တီရဏ - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သန္တီရဏ - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
[သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတနမှာ သောမနဿ ဖြစ်လျှင် (၁၀)၊ ဥပေက္ခာဖြစ်လျှင် (၉) ဖြစ်သည်။]

ဝုဠော မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဝုဠော - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဝုဠော - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ပထမဇော မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ပထမဇော - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ပထမဇော - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၃၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇော မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၃၂)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

[ဇော (၇)ကြိမ် စေ့အောင် ရှုပါ။ ဤ၌ သဒ္ဓါပညာအုပ်စု မဟာကုသိုလ် ပထမဇော နာမ်တရား (၃၄)၌ ရှိသော ဖဿကို ပုံစံထုတ်၍ ပြထားပါသည်။ ကြွင်းကျန်သော ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇော စိတ္တက္ခဏတို့၌ သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတနအရ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။]

ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၃။ ပထမတဒါရုံ - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ပထမတဒါရုံ - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၃၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၃၂)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

[ဒုတိယတဒါရုံ၌လည်း နည်းတူရှုပါ။ ဤ၌ မဟာဝိပါက ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿတဒါရုံ မနောသမ္ပဿကို ပုံစံထုတ်၍ ပြထားပါသည်။ သမ္ပယုတ် ဓမ္မာယတန၌ အဟိတ် သဟိတ် သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဉာဏဝိပလ္လင်အားလျော်စွာ ထိုက်သလို စေတသိက်အရေအတွက် အတိုးအလျော့ကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားအတိုင်းရှုပါ။]

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ - (နောက်လိုက် မနောဒွါရဝိထိ)

- ၁။ ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထု - ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၂။ ရူပါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ရူပါယတနက အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၃။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၁၀)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် - ဤနောက်လိုက် မနောဒွါရဝိထိများ၌ ရှိသော ဇော-တဒါရုံ-မနော-သမ္ပဿတို့မှာ စက္ခုဒွါရဝိထိ၌ရှိသော ဇော-တဒါရုံ-မနောသမ္ပဿ ရှုကွက်နှင့် တူပြီ။ သောတဒွါရဝိထိစသည်တို့၌လည်း ရူပါယတန အရာတွင် သဒ္ဓါယတနစသည် လဲထည့်ရုံသာ ထူးသည်။ နည်းမှီး၍ ရှုလေ။ ပဉ္စဒွါရဝိထိ၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော

ဇော၊ မနောဒွါရဝီထိ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇောတို့ကို ဝိပါကဝဋ်တရားစုတွင် မပါဝင်သော်လည်း ပရမတ္ထ ဓာတ်သား တရားလုံးများ မကြွင်းမကျန်စေလို၍ ရောနှော၍ ရှုခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားပါ။ နာမ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က ပုံစံအတိုင်းပင် (၆)လိုင်းလုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုတို့၌ ရှိသော ဖဿတိုင်းကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အနည်းငယ်ထူးသော သောတသမ္မဿ၊ ဃာနသမ္မဿ၊ ဇိဝှိသမ္မဿ၊ ကာယသမ္မဿတို့ကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။]

သောတသမ္မဿ = သောတဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

- ၁။ သောတာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္မဿ ဖြစ်၏။
သောတာယတနက အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ သဒ္ဓါယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္မဿ ဖြစ်၏။
သဒ္ဓါယတနက အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ သောတဝိညာဏ် - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္မဿ ဖြစ်၏။
သောတဝိညာဏ် - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္မဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆)က အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္မဿက အကျိုးတရား။

ဃာနသမ္မဿ = ဃာနဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

- ၁။ ဃာနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ဃာနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ဂန္ဓာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ဂန္ဓာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဃာနဝိညာဏ် - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ဃာနဝိညာဏ် - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္မဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္မဿက အကျိုးတရား။

ဇိဝှိသမ္မဿ = ဇိဝှိဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

- ၁။ ဇိဝှိယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိယတနက အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရသာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ရသာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္မဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဇိဝှိဝိညာဏ် - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္မဿ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိဝိညာဏ် - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္မဿက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ကာယသမ္ပဿ = ကာယဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

- ၁။ ကာယာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ကာယာယတနက အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနက အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၃။ ကာယဝိညာဏ် - မနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
ကာယဝိညာဏ် - မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ပဿက အကျိုးတရား။
- ၄။ သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ပဿ ဖြစ်၏။
သမ္ပယုတ် - ဓမ္မာယတန (၆)က အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် နည်းမှီး နိုင်လောက်ပေပြီ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ဖဿတိုင်း၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အကြောင်း အကျိုး နှစ်ဘက်လုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်ပါဘဲလျက် ပါးစပ်က စိတ်က ဆိုနေရုံမျှဖြင့်ကား ပစ္စယ-ပရိဂ္ဂဟဉာဏ် မဖြစ်နိုင်သည်ကို သတိပြုရာသည်။ အရာရာတွင် နည်းတူမှတ်ပါ။

ဥပါဒိန္နကပဝတ္တိကထာ

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်သည်ကား - ဥပါဒိန္နကပဝတ္တိကထာ = ဥပါဒိန္နကပဝတ္တိကထာ = အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက် အပ်သော ကံသည် “ငါ၏ အကျိုးတရား”ဟု အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သည်ဖြစ်၍ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် ရုပ်နာမ်ပရမတ်တရားတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်နွယ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် လည်ပတ်နေပုံ ဝဋ္ဋကထာ တရားဒေသနာတော် ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ဧကသန္တတိပရိယာပန္န = တစ်ခုသော ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော အကြောင်းပစ္စည်းတရားနှင့် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ထင်ရှား ဖော်ပြသော ဒေသနာတော် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းစာ၌လည်း တစ်ခုသော ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇာတိ ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ် ပရမတ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်လျက် ဖြစ်ပုံအစဉ်ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗဟိဒ္ဓ၌ကား - ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဂံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝ သာမညတော သမ္ပသနံ၊ အယံ သာဝကာနံ သမ္ပသနစာရော - (မ-ဋီ-၃-၂၇၅။) ဟူသော အနုပဒသုတ္တန်ဋီကာနှင့်အညီ ဗဟိဒ္ဓချင်းတူညီ၍ သာမန် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ရှုပွားပုံ စနစ်ကိုသာ တင်ပြထားပေသည်။

ပဿပမ္ဘယာ ဝေဒနာ
ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။

ဝေဒနာသု ပနေတာသု၊ ဣမ ဗာတ္ထိံ သ ဝေဒနာ။
ဝိပါကစိတ္တယုတ္တာဝ၊ အဓိပ္ပေတာတိ ဘာသိတာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

ဝေဒနာ — စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ ယာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဟု ဒွါရအားဖြင့် ဝေဒနာ (၆)ပါးတည်း။ အပြားအားဖြင့် စိတ် တစ်ခုယုတ် (၉၀)၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာတည်း။ သို့သော် ဤ၌ကား လောကီ ဝိပါကစိတ် (၃၂)ပါး၌ ယှဉ်သော ဝိပါကဝေဒနာကိုသာ ဝေဒနာအရ တရားကိုယ် ကောက်ယူပါ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ။ ပ ။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတိ ဧတံ “စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ အတ္ထိ ကုသလာ၊ အတ္ထိ အကုသလာ၊ အတ္ထိ အဗျာကတာ”တိ ဧဝံ ဝိဘဇေ အာဂတတ္တာ စက္ခုဒွါရာဒီသု ပဝတ္တာနံ ကုသလာကုသလာဗျာကတဝေဒနာနံ “သာရိပုတ္တော မန္တာဏိပုတ္တော”တိ ဧဝမာဒီသု မာတိတော နာမံ ဝိယ မာတိသဒိသတော ဝတ္ထုတော နာမံ။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ — စက္ခုသမ္ပဿဇာဟေတု ဇာတာ ဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာတိ။ ဧသေဝ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ အယံ တာဝေတ္ထ သဗ္ဗသင်္ဂီဟိကာ ကထာ။ ဝိပါကဝသေန ပန စက္ခုဒွါရေ ဒွေ စက္ခုဝိညာဏာနိ၊ ဒွေ မနောဓာတုယော၊ တိသော မနောဝိညာဏဓာတုယောတိ ဧတာဟိ သမ္ပယုတ္တဝသေန ဝေဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧသေဝ နယော သောတဒွါရာဒီသု။ မနောဒွါရေ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တာဝ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၁၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၆။)

(ဆိုလိုရင်း) — အဘိဓမ္မာ ဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၁၆။)၌ — စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာသည် ကုသိုလ်လည်း ရှိ၏၊ အကုသိုလ်လည်း ရှိ၏၊ အဗျာကတလည်း ရှိ၏ — ဟု ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာ အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မည်ကုန်၏။ သာရိပုတ္တေမ၏သား = သာရိပုတ္တ၊ မန္တာဏိပုတ္တေမ၏သား = မန္တာဏိပုတ္တ — ဟူသော အမည်များသည် အဓိမ္မ ဆင်းသက်လာသော အမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အလားတူပင် မိခင်နှင့် တူသော စက္ခုဝတ္ထု ဟူသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်မှ ဆင်းသက်လာသော အမည်ဖြစ်သည်။ ဝစနတ္ထအားဖြင့်ကား — စက္ခုသမ္ပဿဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မည်၏။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာစသည့် ဝေဒနာ အားလုံးတို့၌ နည်းတူမှတ်ပါ။ ဤကား စက္ခုသမ္ပဿဇာကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည့် ဝေဒနာမှန်သမျှကို အားလုံးသိမ်းကျုံး၍ ရေတွက်သော နည်းတည်း။ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်၌ကား ဝိပါကဝေဒနာကိုသာ အလိုရှိအပ်ပေသည်။ စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုဉ်း သန္တီရဏ တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိပါကဝေဒနာများကိုသာ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာအရ ကောက်ယူပါ။ ကုသလဝိပါက ဝေဒနာ၊ အကုသလဝိပါက ဝေဒနာ နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်သည်။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာအရ မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာအားလုံးကို ကောက်ယူပါ။ အထူးသဖြင့် ဤ၌ ဝိပါက မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကိုသာ ကောက်ယူပါ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၁၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၆။)

စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတန္တိ စက္ခုသမ္မဿံ မူလပစ္စယံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာ သမ္ပဋိစ္ဆာနသန္တီရဏ-
ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဇဝေဒနာ။ စက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တယ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ သောတဒွါရာဒိဝေဒနာပစ္စယာဒီသုပိ
ဇေသေ နယော။ (သံ-ဋ-၃-၅။)

စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာ - ဟူသည် စက္ခုသမ္မဿကို မူလအကြောင်းရင်းခံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော (တဒါရုံ) ဝေဒနာတို့တည်း။ စက္ခုဝိညာဏနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၌ စက္ခု-
သမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာ အမည်ရမှုမှာ ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိတော့ပြီ။ သောတသမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာ - စသည်
တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ (သံ-ဋ-၃-၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ - စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ၊ စက္ခုသမ္မဿ
ပစ္စယာ ဝေဒနာဟူသည် စက္ခုဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ
များတည်း။ စက္ခုဒွါရဝိသိယနောင် ဆက်လက်၍ ဖြစ်ကြသည့် ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသည့်
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်ကြသည့် မနောဒွါရိက ဝေဒနာတို့အားလည်း စက္ခုသမ္မဿက
ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့် ယင်းဝေဒနာတို့သည်လည်း စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ စက္ခု-
သမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ (အဘိ-ဋ-၃-၃၆။) (ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း ၅၁၁-၅၁၂ -
စသည်တို့၌လည်း ကြည့်ပါ။)

ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား - ယမ္ပိဒံ စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ
ဝိညာဏဂတံ၊ တမ္ပိ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ။ အနိစ္စံ ဘန္တေ။ (မ-၃-၃၂၄-၃၂၅။) - ဤသို့ စသည့် စူဠရာဟုလော-
ဝါဒသုတ္တန်များ၌ ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည်နှင့်အညီ စက္ခုသမ္မဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ
ကြကုန်သော စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူသော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားအားလုံးကိုပင် သိမ်းကျုံး၍ ဝိပဿနာရှုပါ။
အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌သာ ဝေဒနာကို ပဓာနထား၍ ရှုပါ။
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ သောတသမ္မဿဇာ ဝေဒနာစသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ

- ၁။ စက္ခုသမ္မဿသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော စက္ခုဝတ္ထုကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်သော စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ
အား၊
 - ၂။ သောတသမ္မဿသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သောတဝတ္ထုကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်သော သောတသမ္မဿဇာ
ဝေဒနာအား၊
 - ၃။ ယာနသမ္မဿသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ယာနဝတ္ထုကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်သော ယာနသမ္မဿဇာ
ဝေဒနာအား၊
 - ၄။ ဇိဝှါသမ္မဿသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဇိဝှါဝတ္ထုကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်သော ဇိဝှါသမ္မဿဇာ ဝေဒနာအား၊
 - ၅။ ကာယသမ္မဿသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ကာယဝတ္ထုကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်သော ကာယသမ္မဿဇာ
ဝေဒနာအား၊
- သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပါက အာဟာရ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ၏ အစွမ်းဖြင့် ပစ္စယသတ္တိ

ရုပ်မျိုးစီဖြင့် အသီးအသီး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

- ၁။ စက္ခုသမ္ပဿသည် စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား၊
- ၂။ သောတသမ္ပဿသည် သောတဒွါရဝီထိ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား၊
- ၃။ ယာနသမ္ပဿသည် ယာနဒွါရဝီထိ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား၊
- ၄။ ဇိဝှိသမ္ပဿသည် ဇိဝှိဒွါရဝီထိ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား၊
- ၅။ ကာယသမ္ပဿသည် ကာယဒွါရဝီထိ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား၊ - ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

ဤ၌ စက္ခုသမ္ပဿစသော (၅)မျိုးသော အသီးအသီးသော ဖဿသည် မိမိ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိင်းနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိပါကဝေဒနာ အသီးအသီးအား အနန္တရ သမနန္တရ အနန္တရူပနိဿယ နတ္ထိ ဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်ကား အကယ်၍ ကျေးဇူးပြုပါပေ၏။ နတ္ထိ ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရ သမနန္တရ ပစ္စည်း၌၊ အနန္တရ သမနန္တရပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရူပနိဿယ၌ အတွင်းဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သန္တီရဏ တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာအားမူ ဖဿသည် ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသဖြင့် သန္တီရဏ တဒါရုံတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ထိုဥပနိဿယပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုပုံကို ဖော်ပြလိုသဖြင့် အဋ္ဌကထာက ဥပနိဿယသတ္တိတစ်မျိုးဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀။ မဟာဋီ-၂-၃၂၅။ အနုဋီ-၂-၁၃၂။)

“သဟဇာတပဿ”

မနောဒွါရေပိ သော တထာတိ မနောဒွါရေပိ ဟိ တဒါရမ္မဏဝသေန ပဝတ္တာနံ ကာမာဝစရဝိပါက-
ဝေဒနာနံ သော သဟဇာတမနောသမ္ပဿသင်္ခါတော ဖဿော တထေဝ အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

ဧကေကသ္မိံ ဒွါရေ ဟိ စက္ခုဒွါရာဒီသု ဥပ္ပန္န စက္ခုဝိညာဏာဒီဟိ သဟဇာတာ ဖဿာ သက သက
ဝီထိသု သမ္ပဋိစ္ဆနာဒီဟိ သမ္ပယုတ္တဝေဒနာနံ၊ မနောဒွါရေ တဒါရမ္မဏဝသေနပဝတ္တာနံ တေဘူမက-
ဝိပါကဝေဒနာနမ္ပိ သဟဇာတမနောသမ္ပဿသင်္ခါတော သော ဖဿော အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတီတိ
ယောဇေတဗ္ဗံ။ (မဟာဋီ-၂-၃၂၅။)

မနောဒွါရဝီထိ၌လည်း တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါကဝေဒနာတို့အား ထိုတဒါရုံနှင့် အတူ
ဖြစ်သော သဟဇာတမနောသမ္ပဿဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ် ဖဿသည် ထို့အတူပင် ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုး
တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

စက္ခုဒွါရီထိ အစရှိကုန်သော တစ်ခုတစ်ခုသော ဒွါရ၌ စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း သန္တီရဏ တဒါရုံ ဝိပါကံစိတ်တို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကုန်သော ဖဿ အသီးအသီးတို့သည် မိမိ မိမိတို့၏ ဝိထိအတွင်း၌ ရှိကုန်သော သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း သန္တီရဏ တဒါရုံဝိပါကံတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော ဝေဒနာ အသီးအသီးတို့အားလည်း ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ မနောဒွါရ၌ တဒါရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါကံ ဝေဒနာတို့အားလည်း တဒါရုံနှင့် အတူ ယှဉ်တွဲဖြစ်သော သဟဇာတမနောသမ္ပဿဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ထိုတဒါရုံဖဿသည် ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ အဓိပ္ပါယ်ကို ယှဉ်စပ် ယူပါ။

(မဟာဋီ-၂-၃၂၅။)

စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြကုန်သော စိတ်စေတသိက်တရားစုတို့တွင် ဖဿက ဝေဒနာအား ကျေးဇူးပြုပုံကို ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်းနှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် မိမိနှင့် အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်သော သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်းဝေဒနာအား ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ သန္တီရဏနှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် မိမိနှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သော သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သန္တီရဏဝေဒနာအား ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ တဒါရုံနှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် မိမိနှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သော သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တဒါရုံ ဝေဒနာအား ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ မနောဒွါရီထိ၌ ပါဝင်သော တဒါရုံ၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ ဤသို့ ဆိုလိုပေသည်။ ဤဖွင့်ဆိုချက်များအရ -

- ၁။ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း ဝေဒနာအား စက္ခုသမ္ပဿနှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း မနောသမ္ပဿက၊
- ၂။ သန္တီရဏ ဝေဒနာအား စက္ခုသမ္ပဿနှင့် သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿက၊
- ၃။ တဒါရုံ ဝေဒနာအား စက္ခုသမ္ပဿနှင့် တဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အသီးအသီး ကျေးဇူးပြု၏ဟု မှတ်သားပါ။

သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း ဝေဒနာအား စက္ခုသမ္ပဿက ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်း မနောသမ္ပဿက ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ သန္တီရဏ တဒါရုံတို့၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။

အာရမ္မဏူပနိဿယ - ပကတူပနိဿယ

အာရမ္မဏူပနိဿယပကတူပနိဿယေသု နာနာဝိထိဝသေန ပုရိမတရာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၆၈။)

ဤအထက်ပါ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာအဖွင့်အရမူ အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ပကတူပနိဿယတို့၌ ဝိထိတစ်ခုနှင့် ဝိထိတစ်ခုလည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်၏ဟု မှတ်ပါ။ သို့အတွက် စက္ခုသမ္ပဿသည် စက္ခုဒွါရီထိအတွင်း၌ ရှိသော ဝေဒနာနှင့် တကွသော နာမ်တရားစုတို့အားသာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် မဟုတ်သေး။ ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက် အာရုံယူကြသည့် နောက်လိုက် မနောဒွါရီထိစသည့် မနောဒွါရီထိ နာမ်တရားစုတို့အားလည်း ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်သာဟု မှတ်ပါ။ မျက်စိအမြင်ရှိသူ၏ သန္တာန်၌ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့ တိုးပွားလာနိုင်သည်မှာ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ကျေးဇူးပြုမှု မကင်းသည်ကို သဘောပေါက်လေရာသည်။

ပဋိသန္ဓေ - ဘဝင် - ခုတိ

ကာမ ရူပ အရူပတည်းဟူသော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေဝိပါကံနှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် မိမိနှင့် သဟဇာတဖြစ်သော = အတူဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိပါကံဝေဒနာအား၊ ဘဝင်ဝိပါကံနှင့် ယှဉ်သော

ဖဿသည် မိမိနှင့် သဟဇာတဖြစ်သော ဘဝင် ဝိပါကဝေဒနာအား၊ စုတိဝိပါကနှင့်ယှဉ်သော ဖဿသည် မိမိနှင့် သဟဇာတဖြစ်သော စုတိ ဝိပါကဝေဒနာအား ပစ္စယသတ္တိ (၈)မျိုးတို့ဖြင့်ပင် ကျေးဇူးပြု၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁။)

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနောသမ္ပဿ

ယာ ပနေတာ မနောဒွါရေ တဒါရမ္မဏဝသေန ပဝတ္တာ ကာမာဝစရဝေဒနာ၊ တာသံ မနောဒွါရေ အာဝဇ္ဇနသမ္ပယုတ္တော မနောသမ္ပဿော ဥပနိဿယဝသေန ဧကဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁-၂၀၂။)

ပစ္စယံ အနုပါဒိန္နမ္ပိ ကေမိ ဣစ္ဆန္တိတိ “ယာ ပနာ”တိအာဒိနာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနဖဿဿ ပစ္စယဘာဝေါ ဝုတ္တော၊ တဉ္စ မုခမတ္တဒဿနတ္ထံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧတေန နယေန သဗ္ဗဿ အနန္တရဿ အနာနန္တရဿ စ ဖဿဿ တဿာ တဿာ ဝိပါကဝေဒနာယ ဥပနိဿယတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀။)

သမ္ပဿာတိ ဝိပါကဿ၊ အဝိပါကဿ စ။ ပ ။ အနန္တရော အနန္တရာဒိနာ၊ အနာနန္တရော ဥပနိဿယ-ဝသေနပဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ သမ္ပဝဒဿနံ စေတံ။ န တာသံ မနောဒွါရိကဘာဝဒဿနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
(အနုဋီ-၂-၁၃၂။)

မနောဒွါရီထိ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော မနောသမ္ပဿသည် ယင်းမနောဒွါရီထိအတွင်း၌ ရှိသော တဒါရ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမာဝစရ ဝိပါကဝေဒနာတို့အား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်မျိုးတည်းသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၁-၂၀၂။)

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော ခြံရံထားအပ်သော ကံသည် “ငါ၏ အကျိုး”ဟု အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သော အကျိုးဝိပါကတရားများကို ဥပါဒိန္န = ဥပါဒိဏ္ဏတရားဟု ခေါ်၏။ တစ်နည်း ဆိုရသော် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒိန်ဟူသော ကိလေသဝဋ်ကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သင်္ခါရ-ကံ ဟူသော ကမ္မဝဋ်သည် ရှိ၏။ ယင်းအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒိန်တည်းဟူသော ကိလေသဝဋ်တို့ ခြံရံထားအပ်သော သင်္ခါရ-ကံဟူသော ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝိပါကဝဋ်တရားစုသည် ဥပါဒိန္နတရားစု မည်၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတရားစုတို့ကား ဥပါဒိန္နတရားများ မဟုတ်ကြပေ။ အနုပါဒိန္နတရားများသာ ဖြစ်ကြ၏။

ကေမိဆရာတော်တို့ကား ယင်းအနုပါဒိန္နဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် ဝိပါကဝေဒနာတို့အား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းတရားဖြစ်ကြောင်းကို အလိုရှိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿသည် တဒါရ် ဝိပါကဝေဒနာအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းတရား ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုအပ်ပေသည်။ ထိုစကားကိုလည်း မုခမတ္တဒဿန = အကျဉ်းအရိပ်အမြွက်မျှကို ဖော်ပြသော စကားဟု မှတ်ပါ။ ဤနည်းကို နည်းမှီး၍ အခြားမဲ့၌ တည်သော အနန္တရဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ ဖဿ မှန်သမျှသည် ဝိပါကဝေဒနာအား အနန္တရ သမနန္တရ ဥပနိဿယ နတ္ထိ ဝိဂတ ပစ္စယသတ္တိ (၅)မျိုးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏ဟုလည်း ကောင်း၊ အနန္တရမဟုတ်သော = အခြားမဲ့မဟုတ်သော စိတ္တက္ခဏချင်း ကွာခြားနေသော ဝေးကွာနေသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ ဖဿသည် ဝိပါက ဝေဒနာအား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု လည်းကောင်း ယှဉ်စေထိုက်၏။ ဤစကားရပ်ကိုလည်း - “ဖဿနှင့် ဝေဒနာတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်-လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုဖဿ ဝေဒနာတို့၏ မနောဒွါရိက အဖြစ်ကို

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ် မဟုတ်” — ဟု မှတ်သားပါ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀။ မဟာဋီ-၂-၃၂၅။ အနုဋီ-၂-၁၃၂။)

ဤဋီကာဆရာတော်တို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပဉ္စဒွါရဝိထိတို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ရာ၏။

ကြိုတင်သိထားသင့်သော လိုရင်းအချက်များ

ဤအပိုင်းတွင် ရှေးဦးစွာ အောက်ပါအချက်များကို ကြိုတင် မှတ်သားထားပါ။

၁။ **စက္ခုသမ္ပဿ** — စက္ခုဝိညာဏသဟဇာတော ဟိ ဖဿော စက္ခုသမ္ပဿော နာမ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၃၈။)
= စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သော ဖဿသည် စက္ခုသမ္ပဿ မည်၏။

၂။ **စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** — အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ဆိုရသော် - စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိင်း သန္တိရဏ ဝုဠော ဇော တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာများသည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မည်၏။
(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၆၊ သံ-ဋ္ဌ-၂-၁၅။)

၃။ **စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ** — စက္ခုသမ္ပဿကို မူလအကြောင်းရင်းခံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စက္ခု-ဝိညာဏ် သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိင်း သန္တိရဏ ဝုဠော ဇော (တဒါရုံ) ဝေဒနာတို့သည် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာတို့ မည်၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၅။)

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာအရမူ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၆၈။) ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုကြသည့် မနောဒွါရ ဝိထိ၌ ရှိသော ဝေဒနာတို့အားလည်း (နာမ်တရားစုတို့အားလည်း) စက္ခုသမ္ပဿက (စက္ခုဝိညာဏ် နာမ် တရားစုက) ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ယင်းမနောဒွါရိက ဝေဒနာတို့သည်လည်း စက္ခု-သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာတို့ပင်ဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့သော် မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = မနောသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာဟူသော အမည်ထူးကို ရရှိထားသဖြင့် မနောဒွါရိက ဝေဒနာတို့ကို စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာဟု မခေါ်ဆို မှတ်ပါ။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၆၈။) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ စကားမှာ ရှေးရှေးသော ကုသိုလ်တရားက နောက်နောက်သော ကုသိုလ်တရား၊ အကုသိုလ်တရား၊ အဗျာကတတရားအား၊ ရှေးရှေးသော အကုသိုလ်တရားက နောက်နောက်သော အကုသိုလ်တရား၊ ကုသိုလ်တရား၊ အဗျာကတတရားအား၊ ရှေးရှေးသော အဗျာကတတရားက နောက်နောက်သော အဗျာကတတရား၊ ကုသိုလ်တရား၊ အကုသိုလ်တရားအား ကျေးဇူးပြုပုံနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖွင့်ဆိုထားသော စကား ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အကြောင်းနှင့် အကျိုးတို့သည် နာနာဝိထိ = ဝိထိချင်းကွာခြားမှု ရှိကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ စက္ခုဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့က မနောဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့အား ထိုက်သလို ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ တစ်နည်းဆိုသော် စက္ခုဒွါရဝိထိ၌ရှိသော ကုသိုလ် သို့မဟုတ် အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့က မနောဒွါရဝိထိ၌ရှိသော ကုသိုလ် သို့မဟုတ် အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့အား ထိုက်သလို ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ စက္ခုဒွါရဝိထိ အဗျာကတတရားစုတွင် စက္ခုသမ္ပဿလည်း အကျုံးဝင်၍ မနောဒွါရဝိထိတွင် ဝေဒနာလည်း ပါဝင်နေသဖြင့် စက္ခုသမ္ပဿက ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူသည့် မနော-ဒွါရိက ဝေဒနာတို့အား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်းကို ဆိုခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဋ္ဌကထာယံ ပန သမာနဝိထိယံ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာဒိကတာ ဧကန္တိကာတိ ကတွာ ဧတ္ထ လဗ္ဘမာနတာ ဒဿိတာ၊ န ပန အသမာနဝိထိယံ လဗ္ဘမာနတာ ပဋိက္ခိတ္တာ။ (မူလဋီ-၂-၃၀။) — ဤမူလဋီကာ အဆိုကို ထောက်ရှုပါ။ စက္ခုဒွါရဝိထိအတွင်း၌ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ကျေးဇူးပြုမှုကား ဧကန် ဖြစ်၍ အဋ္ဌကထာက သတ်မှတ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

ဖြစ်သည်။ စက္ခုဒွါရဝီထိနှင့် ဝီထိချင်း မတူညီသော မနောဒွါရဝီထိ၌ ကျေးဇူးပြုမှုကိုလည်း မပယ်မြစ်ဟု မှတ်ပါ။

ကုသိုလ် အကုသိုလ် အမျှာကတ ဝေဒနာ

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ ကုသလောတိ ကာမာဝစရအဋ္ဌကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗျော။ **အတ္ထိ အကုသလောတိ** ဒွါဒသအကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗျော။ **အတ္ထိ အမျှာကတောတိ** တိဿော မနောဓာတုယော၊ တိဿော အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော၊ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကာနိ၊ ဒသ ကာမာဝစရကိရိယာတိ စတုဝိသတိယာ စိတ္တာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗျော။

တတ္ထ အဋ္ဌ ကုသလာနိ ဒွါဒသ အကုသလာနိ စ ဇနဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇန- ဝသေန လဗ္ဘတိ။ ဒွေ ဝိပါကမနောဓာတုယော သမ္ပဋိစ္စနဝသေန၊ တိဿော ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုယော သန္တိရဏတဒါရမ္မဏဝသေန၊ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန၊ အဋ္ဌ မဟာဝိပါက- စိတ္တာနိ တဒါရမ္မဏဝသေန၊ နဝ ကိရိယစိတ္တာနိ ဇနဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ သောတယာနဇိဝှိကာယဒွါရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၆။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ဟူသည် -

- ၁။ ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်ဇောစိတ် (၈)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- ၂။ အကုသိုလ်ဇောစိတ် (၁၂)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- *၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- ၄။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- ၅။ အဟိတ် သန္တိရဏစိတ် (၃)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- ၆။ အဟိတ် ကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း) ဝုဋ္ဌောနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊
- ၇။ တဒါရုံကိစ္စကို ရွက်ဆောင်သော မဟာဝိပါကစိတ် (၈)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ။
- ၈။ ဟသိတုပ္ပါဒဇောစိတ် မဟာကြိယာဇောစိတ် ဟူသော ကြိယာဇောစိတ် (၉)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ - ဤ (၄၄)မျိုးသော စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့တည်း။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့တည်း။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာကိုပါ ပေါင်းသော် (၄၆)မျိုးသော ဝေဒနာတို့တည်း။ သောတဒွါရ ယာနဒွါရ ဇိဝှိဒွါရ ကာယဒွါရတို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၆။)

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ

အာဝဇ္ဇနဝေဒနံ ဝိနာ စက္ခုသမ္ပဿဿ ဥပ္ပတ္တိ နတ္ထိတိ တဒုပ္ပါဒိကာ သာ တပ္ပယောဇနတ္တာ ပရိယာယေန စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာတိ ဝတ္တံ၊ ယုတ္တာတိ၊ နိပ္ပရိယာယေန ပန စက္ခုသမ္ပဿဿ ပရတောဝ ဝေဒနာ လဗ္ဘန္တိ။ (မူလဋီ-၂-၃၀။)

အထက်ပါ သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကို စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းမှာ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုခြင်းဟု မှတ်ပါ - ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော အာဝဇ္ဇန်းဝေဒနာနှင့် ကင်း၍ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ဖြစ်ခြင်းမည်သည်ကား မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုစက္ခုသမ္ပဿကို ဖြစ်စေတတ်သော ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းဝေဒနာကို ထိုစက္ခုသမ္ပဿဟူသော အကျိုးတရားနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ပရိယာယ်အားဖြင့် စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းငှာ သင့်သောကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ဆို

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပရိယာယ်မဖက် မချသက်သက်အားဖြင့်မူကား စက္ခုသမ္ပဿ၏ နောက်ပိုင်း၌ ဖြစ်သော ဝေဒနာ ကိုသာလျှင် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာအဖြစ် အရကောက်၍ ယူအပ်ကုန်၏ဟု မှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၃၀။)

ဝိဘင်းပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဆို

အဘိဓမ္မဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၂၅။)၊ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ (အဘိ-၄-၂-၃၆။)၊ မူလဋီကာ (မူလဋီ-၂-၃၀။) တို့၌ကား စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာနှင့် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတို့ကို ဤသို့ ခွဲထား၏။

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ - စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာမည်၏။ (အဘိ-၄-၂-၃၆။)

စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာ - စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။
(အဘိ-၄-၂-၁၆၉။)

စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဟူသော အမည်တစ်မျိုးသာ ရ၏။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဟူသော အမည် နှစ်မျိုးကို ရရှိပေသည်။

ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား - ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ဆိုင်ရာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုပါ ရောနှောသိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ သောတဒ္ဓါရဝီထိစသည်တို့၌လည်း သောတသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာစသည်ဖြင့် အမည်ရရှိပုံကိုလည်းကောင်း ဝိပဿနာရှုပုံကိုလည်းကောင်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

၁။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။

စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် - အကြောင်းတရားဘက်၌ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ ရှိ၏။ အကျိုးတရားဘက် ၌ကား - (ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း) စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံဝေဒနာဟူသော စက္ခုဒ္ဓါရိက ဝေဒနာ၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဇော တဒါရုံဝေဒနာဟူသော ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူသည့် မနောဒ္ဓါရိက ဝေဒနာများ အားလုံးပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်းစက္ခုသမ္ပဿသည် စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စက္ခု- သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဝိပါက အာဟာရ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ဟူသော (၈)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်းဝေဒနာအား အနန္တရ သမနန္တရ ဥပနိဿယ နတ္ထိ ဝိဂတဟူသော (၅)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံ၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဇော တဒါရုံဝေဒနာတို့အား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ သောတသမ္ပဿစသည်တို့က သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်း၌ တစ်ချက်စီ ခြုံ၍ ရှုပါ။]

၂။ သောတသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
သောတသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

၃။ ဃာနသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာဖြစ်၏။
ဃာနသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

၄။ ဇိဝှိသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

၅။ ကာယသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ကာယသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

၆။ မနောသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
မနောသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

မနောသမ္ဘုဿ — မနောသမ္ဘုဿအရ မနောဒွါရဝိသိယများတွင် အကျုံးဝင်သော တဒါရုံဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကို အရကောက်ယူပါ။ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာအရ ယင်းတဒါရုံဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကိုပင် အရကောက်ယူပါ။ ယင်းမနောသမ္ဘုဿက ယင်းမနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာအား အထက်ပါ (၈)ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်ပင်လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။)

တစ်နည်း — မနောသမ္ဘုဿအရ မနောဒွါရဝိသိယ၌ ပါဝင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဖဿကို ကောက်ယူပါ။ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာအရ ယင်းမနောဒွါရဝိသိယ၌ရှိသော တဒါရုံဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကို ကောက်ယူပါ။ ယင်းမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ဘုဿက တဒါရုံ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀။) ရှုကွက်မှာ အထက်ပါ ရှုကွက်အတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

၆။ မနောသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
မနောသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

တစ်နည်း — ဇောမနောသမ္ဘုဿတို့ကလည်း တဒါရုံ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာအား ဥပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀။) ရှုကွက်မှာ အထက်ပါ ရှုကွက်အတိုင်း ဖြစ်သည်။

၆။ ဇော မနောသမ္ဘုဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံ မနောသမ္ဘုဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ဇော မနောသမ္ဘုဿက အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ မနောသမ္ဘုဿဇာဝေဒနာက အကျိုးတရား။

တစ်နည်း မနောသမ္ဘုဿ = ဘဝင် မနောသမ္ဘုဿ

မနောသမ္ဘုဿောတိ ဘဝင်သဟဇာတော သမ္ဘုဿော။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၅။)

မနောသမ္ဘုဿအရ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ရှေး၌ရှိသော ဘဝင် မနောသမ္ဘုဿကို အရကောက်ယူပါ။

ဝေဒယိတန္တိ ဇေနသဟဇာတာ ဝေဒနာ၊ သဟာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်သဟဇာတာပိ ဝဇ္ဇတိယေဝ။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ - ဘဝနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၊ ဇောနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ (တဒါရုံနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)တို့ကို ဝေဒနာအရ အရကောက်ယူပါ။ ရှုကွက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - (ဇောအရ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ လောကီ လောကုတ္တရာဇော အားလုံးကိုယူပါ။)

- ၆။ ဘဝင် မနောသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ဘဝင် မနောသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ မနောသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
(ဘဝင်နှင့်တကွ မနောဒွါရဝီရိယံ တစ်ခုလုံး၌ရှိသော ဝေဒနာအားလုံးကို ခြုံရပါ။)

ဤအထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ရှုကွက်တို့မှာ -

- ၁။ ရူပါရုံလိုင်း၌ စက္ခုဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊
၂။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း၌ သောတဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊
၃။ ဂန္ဓာရုံလိုင်း၌ ယာနဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊
၄။ ရသာရုံလိုင်း၌ ဇိဝှာဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊
၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ ကာယဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊
၆။ ဓမ္မာရုံလိုင်း၌ ဘဝင်နှင့်တကွသော မနောဒွါရဝီရိယံတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ၊

ဆိုင်ရာဖဿကြောင့် ဤအကျိုးဝေဒနာအားလုံး ဖြစ်ပုံကို ခြုံငုံ၍ ရှုသော စနစ် ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်သည် မခြုံနိုင် မငုံနိုင် ဖြစ်နေပါက အောက်ပါအတိုင်း စိတ္တက္ခဏတစ်ခုချင်း၌ ခွဲ၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

စိတ္တက္ခဏခွဲ၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

- ၁။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ပဇ္ဇဒွါရာဝဇ္ဇန်း) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (ပဇ္ဇဒွါရာဝဇ္ဇန်း) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
- ၂။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (စက္ခုဝိညာဏ်) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (စက္ခုဝိညာဏ်) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
- ၃။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (သမ္ပဋိစိုဏ်း) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (သမ္ပဋိစိုဏ်း) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
- ၄။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (သန္တီရဏ) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (သန္တီရဏ) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
- ၅။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ဝုဋ္ဌော) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (ဝုဋ္ဌော) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
- ၆။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ဇော) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (ဇော) စက္ခုသမ္ပဿဇော ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
(ဇော-၇- ကြိမ် စေ့အောင် ရှုပါ။)

၇။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (တဒါရုံ) စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (တဒါရုံ) စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။
(တဒါရုံ၌ နှစ်ကြိမ်စေ့အောင် ရှုပါ။)

၈။ စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း) စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း) စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

ဇော တဒါရုံတို့၌ အထက်ပါ စက္ခုဒွါရိက ဇော တဒါရုံအတိုင်း နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝုဠော ဇော၊ မနောဒွါရဝီထိ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇောတို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သားများ မကြွင်းမကျန်စေလို၍ ရှုပါက အပြစ် မဖြစ်ပါ။ တစ်ဖန် အကြောင်းဖဿဘက်၌ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရား အားလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အကျိုး စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဘက်၌လည်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ထိုက်သလို ယှဉ်တွဲဖြစ်ကြသည့် စိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း ရောနှောခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်သောအခါ ဝိပဿနာရှုပါ။ ယနပြုရေး ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ရေး အတွက်ပင် ဖြစ်သည်။ သောတသမ္ပဿ၊ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ (၆)လှိုင်းလုံး၌ နာမ် ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများအတိုင်း အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများ၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် အကြောင်း တရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်းတွင် -

၁။ စက္ခုသမ္ပဿ (၈) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿ (၈)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
ဟူသော ရှုကွက်များနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ပဿတို့၏ ခွမ်းအင်များ

စက္ခုသမ္ပဿသည် ဥပနိဿယကောဋိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမတိက္ကမ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း စတုဘူမိက = ကာမ-ရူပ-အရူပ-လောကုတ္တရာတည်းဟူသော ဘုံလေးပါး အတွင်း၌ ရှိသော ဝေဒနာအား မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တိုင်အောင် = မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဝေဒနာ ဖလသမ္ပယုတ္တဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်တိုင်အောင် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်၏ -

၁။ ဥပနိဿယကောဋိ - သံသရာမှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဝိဝဇ္ဇူပနိဿယ အဇ္ဈာသယဓာတ်ခံနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကသိုဏ်းဝန်းတစ်ခုကို တွေ့မြင်ခဲ့သော် ဤကသိုဏ်းပရိကံကို ပွားများ၍ ဈာန်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဈာန်သမာပတ်လျှင် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းရင်းရှိသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို တိုးပွားစေနိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်၏ဟူသော သတင်းကောင်းကိုပါ ကြားသိရသဖြင့် - သီလကို စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း စသည်ဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်၍ ထိုကသိုဏ်းဝန်း၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ လုပ်ငန်းရပ်ကို ကြိုးစားအားထုတ်လျက် အစဉ်အတိုင်း သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသမာပတ်တို့ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေခံအကြောင်းရင်း = ပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို တိုးပွား စေသည်ရှိသော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်၏။ ထိုပရိကမ္မဘာဝနာစသည့် လုပ်ငန်းရပ်တို့၌ အလုံးစုံသော ပရိကမ္မဝေဒနာတို့ကား ကာမာဝစရတရားတို့တည်း။ သမာပတ် (၈)ပါး၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကား ရူပါဝစရ အရူပါဝစရတရားတို့တည်း။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကား လောကုတ္တရာတရားတို့တည်း။ ဤသို့လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကို တွေ့မြင်သော စက္ခုဝိညာဏ်သည် ကာမ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာတည်းဟူသော ဘုံလေးပါးအတွင်း၌ ရှိသော စတုဘူမိကဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၏ အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းတရား =

ဥပနိဿယ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းစတုဘူမိကဝေဒနာသည် ရှေးဦးအစ ကသိုဏ်းဝန်းကို တွေ့မြင်သော စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စက္ခုသမ္ပဿဟူသော အကြောင်းတရားရှိသော ဝေဒနာ ဖြစ်ပေသည်။ ကသိုဏ်းဝန်းကို မြင်တွေ့ရခြင်းဟူသော စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းရင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဝေဒနာများ ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာများ ဖြစ်ကြရသည်။ ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ ညွှန်ပြအပ်သော **ပကတူပနိဿယ**၏ အစွမ်းဖြင့် စတုဘူမိကစိတ်တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၆-၃၇။)

၂။ **သမတိက္ကမ** - စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံသည် ထင်လာလတ်သော် - “ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် ဣဋ္ဌဖြစ်သော အာရုံ၌ ရာဂသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ၊ အနိဋ္ဌဖြစ်သော အာရုံ၌ စိတ်ထိခိုက်မှု ဒေါသသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ ထင်လာသော အာရုံ၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအမှန်ကို တိတိကျကျ သိအောင် မရှုနိုင်ခြင်းကြောင့် မောဟသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ ရုပ် ဝေဒနာစသည်တို့၌ ငါဟု စွဲလမ်းထင်မှတ်တတ်သော ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် မာနသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ ရုပ် ဝေဒနာစသည်တို့၌ အတ္တဟု မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် ဒိဋ္ဌိသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ ရုပ် ဝေဒနာစသည့် အာရုံတို့၌ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်သော ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် ဥဒ္ဓစ္စသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်သော ယုံမှားသံသယရှိနေသော ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် ဝိစိကိစ္ဆာ သည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။ အားရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော ကိလေသာရှိသော ငါ၏ သန္တာန်ဝယ် အနုသယ ကိလေသာသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။”

ဤသို့ ရာဂ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိ ဥဒ္ဓစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ စသော ကိလေသာများ ဖြစ်မှုကို ပိုင်းခြား၍ ယူတတ်သော ဉာဏ်၌တည်သော အမျိုးကောင်းသားသည် မိမိ၏ သန္တာန်၌ ကိလေသာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို သိ၍ ကိလေသာကြောင့် အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ မရောက်လိုရကား - “ငါ၏ သန္တာန်၌ ဤကိလေသာတို့သည် တိုးပွားကုန်လတ်သော် အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ ယခုချက်ခြင်း ထိုကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်ပေတော့အံ့” - ဤသို့ စဉ်းစားပြီး၍ - “အိပ်၍သာနေသော ငါသည် ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လေရာ၊ ရှေးဦးစွာ သီလစင်ကြယ်အောင် ဝီရိယကို ပြုသင့်၏”ဟု ကြံစည် စိတ်ကူးပြီးလျှင် သီလကို စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍ ကသိုဏ်းပရိကံကို ပြု၍ သမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ သမာပတ်လျှင် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းရင်းရှိသော ဝိပဿနာကို တိုးပွားစေလျက် ကျင့်လေသော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်၏။ ထိုသို့ ကျင့်ရာ၌ ပရိကမ္မဝေဒနာတို့ကား ကာမာဝစရတရားတို့တည်း၊ (၈)ပါးကုန်သော ဈာန်သမာပတ် ဝေဒနာတို့ကား ရူပါဝစရ အရူပါဝစရတရားတို့တည်း။ မဂ္ဂဝေဒနာ ဖလ ဝေဒနာတို့ကား လောကုတ္တရာတရားတို့တည်း။ ဤသို့လျှင် ရူပါရုံ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်၍ ဖြစ်သောကြောင့် ဤစတုဘူမိက ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာပင် အမည်ရသည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဤစတုဘူမိကစိတ်တို့သည် **သမတိက္ကမ**၏ အစွမ်းဖြင့် ရအပ်ပေကုန်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၇။) ကိလေသာတို့ကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်ရန် ကျင့်ခြင်းကို သမတိက္ကမဟု ဆိုသည်။

၃။ **ဘာဝနာစွမ်းအား** - စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံသည် ထင်လာလတ်သော် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကား “ဤရူပါရုံသည် အဘယ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သနည်း”ဟု ပိုင်းခြား၍ ယူတတ်သောဉာဏ်ကို ရှေးရှု ဖြစ်စေ၏။ ထိုနောင် ထိုရူပါရုံကို “ဤရူပါရုံကား ဘူတရုပ်ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မှီ၍ ဖြစ်၏။”ဟု သိ၍ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်ကိုလည်းကောင်း “ရုပ်တရား”ဟု သိမ်းဆည်း၏။ ထိုရုပ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော ထိုရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော စက္ခုဝိညာဏ်စသော တရားတို့ကို “နာမ်တရား”ဟူ၍ သိမ်းဆည်း၏။ ထိုနောင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော နာမ်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်း၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်သို့တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် အဆင့်ဆင့်အားဖြင့် ရုပ်နာမ်

ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရတရား တို့ကို ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်၏။ ထိုသို့ အားထုတ်ရာ၌ ကာမာဝစရ ပရိကမ္မဝေဒနာ၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရဖြစ်သော သမာပတ္တိဝေဒနာ၊ လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော မဂ္ဂဝေဒနာ ဖလဝေဒနာ ဤစတုဘူမိကဝေဒနာ အားလုံးတို့သည် ရူပါရုံကို = (ရူပါရုံနှင့်တကွသော သင်္ခါရတရားကို) လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ သုံးသပ်၍ ဖြစ်စေအပ်သော ဝေဒနာဖြစ်ရကား စက္ခုသမ္ပဿ-ပစ္စယာ ဝေဒနာ အမည်ရသည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဤစတုဘူမိကစိတ်တို့ကို ရအပ်ပေကုန်သည်။ (အကျယ်ကို-အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၆-၃၇-၃၈-တို့၌ ကြည့်ပါ။)

သောတဒွါရ မနောဒွါရတို့၌ စက္ခုဒွါရနည်းတူပင် ဥပနိဿယကောဋိ - သမတိက္ကမ - ဘာဝနာ အစွမ်းဟူသော သုံးမျိုးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် စတုဘူမိကဝေဒနာတို့သည် သောတသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ မနောသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာဟူသော အမည်ကို ရကြကုန်၏။ ယာနဒွါရ ဇိဝှိဒွါရ ကာယဒွါရတို့၌ကား သမ-တိက္ကမနှင့် ဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ စတုဘူမိကဝေဒနာတို့သည် ယာနသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဇိဝှိသမ္ပဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ပပစ္စယာ ဝေဒနာဟူသော အမည်ကို ရကြကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၈- ၃၉။)

ဤ၌ အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုသမ္ပဿနှင့် အကျိုးဖြစ်သော စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ (= စတုဘူမိက နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)တို့သည် ဝီထိပေါင်းများစွာ ကွာခြားနေသည်ကိုကား အထူး သတိပြုပါလေ။ ထို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း ရှုကွက်တွင် - ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရ ဝီထိတို့၌လည်း - စက္ခုသမ္ပဿကိုလည်း အကြောင်းတရားတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်း၍ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သောတ သမ္ပဿနှင့် သောတသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘော-ပေါက်ပါလေ။

~~~~~

ဝေဒနာပန္နိယာ တဏှာ
ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာဖြစ်၏။

ဤဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို ညွှန်ပြရာ၌ - သေဋ္ဌိပုတ္တ = သူဌေးသား၊ ပြာဟ္မဏပုတ္တ = ပုဏ္ဏား၏ သား - ဤသို့လျှင် အဖဘက်မှ ဆင်းသက်လာသော နာမည်၏ အစွမ်းဖြင့် သားကို ထင်ရှားအောင် ပြသကဲ့သို့ အလားတူပင် -

- ၁။ ရူပတဏှာ = ရူပါရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ၊
- ၂။ သဒ္ဓတဏှာ = သဒ္ဓါရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ၊
- ၃။ ဂန္ဓတဏှာ = ဂန္ဓာရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ၊
- ၄။ ရသတဏှာ = ရသာရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ၊
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ၊
- ၆။ ဓမ္မတဏှာ = ဓမ္မာရုံ၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာ - ဟု

အာရုံမှ ဆင်းသက်လာသော နာမည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ တဏှာ (၆)ပါးတို့ကို ဘုရားရှင်သည် ထင်ရှားပြသ ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ထိုတဏှာတို့တွင် တစ်မျိုး တစ်မျိုးသော တဏှာသည် ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟူ၍ သုံးမျိုးစီ ပြား၏။

၁။ **ကာမတဏှာ** - စက္ခုပသာဒဝယ် ရူပါရုံ ထင်လာသောအခါ ထိုရူပါရုံတည်းဟူသော လိုချင်စရာ ဝတ္ထု-ကာမကို လွန်စွာသာယာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် လွန်စွာသာယာလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပတဏှာသည်ပင် ကာမ-တဏှာ မည်၏။

၂။ **ဘဝတဏှာ** - ထိုရူပါရုံကိုပင် “မြဲ၏၊ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှား တည်ရှိ၏” - ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရူပတဏှာသည် ဘဝတဏှာမည်၏။ မှန်ပေသည် - သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရာဂကို ဘဝတဏှာဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

၃။ **ဝိဘဝတဏှာ** - ထိုရူပါရုံကိုပင် “ပြတ်၏ = သေလျှင် ပြတ်၏၊ ပျက်စီး၏” - ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရူပတဏှာသည်ပင် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။ မှန်ပေသည် - ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရာဂကို ဝိဘဝတဏှာဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ သဒ္ဓတဏှာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ ဤသို့လျှင် တဏှာသည် (၃×၆ = ၁၈)မျိုး ဖြစ်၏။

အဇ္ဈတ္တအာရုံ (၆)ပါး၌ (၁၈)မျိုး၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံ (၆)ပါး၌ (၁၈)မျိုး ဖြစ်ရကား တဏှာ (၃၆)မျိုးတည်း။ အတိတ်၌လည်း တဏှာ (၃၆)မျိုး၊ အနာဂတ်၌လည်း တဏှာ (၃၆)မျိုး၊ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း တဏှာ (၃၆)မျိုး ပြားသဖြင့် ကာလသုံးပါးလုံး၌ ပေါင်းလိုက်သော် တဏှာ (၁၀၈)မျိုးတည်း။ ယင်းတို့ကို အကျဉ်းချုံးလိုက်သော် ရူပတဏှာ စသည်ဖြင့် (၆)မျိုး၊ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟု (၃)မျိုး ဖြစ်သည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၀-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၂။)

ရူပါရုံကို ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓစသော အာရုံတစ်ပါးပါးကို ဖြစ်စေ အတ္တဟု စွဲယူ၍ ထိုအတ္တသည် “မြဲ၏”ဟု စွဲယူတတ်သော သဿတဒိဋ္ဌိကို “ဘဝ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဘဝအမည်ရသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော

တဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။ အာရုံ (၆)ပါး တစ်ပါးပါးကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူ၍ “အတ္တသည် အမြဲ မဖြစ် သေလျှင် ပြတ်၏” — ဟု စွဲယူတတ်သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို “ဝိဘဝ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝိဘဝအမည်ရသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။

ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံ

ဤသတ္တဝါတို့ကား သားကို လွန်စွာသာယာခြင်းကြောင့် သား၌ ငါသားဟု မြတ်နိုးတတ်ရကား နို့ချိုတိုက်- ကျွေးကာ မွေးပေးတတ်သော နို့ထိန်းအား များစွာ အဖိုးအခပေးမှုကို ပြုရကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ရူပါရုံစသည်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သားနှင့်တူသော ဝေဒနာကို လွန်စွာ သာယာခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ၌ ငါ့ဝေဒနာ ငါ့ဥစ္စာဟု မြတ်နိုးတတ်ရကား နို့ထိန်းနှင့်တူစွာ ရူပါရုံ အစရှိသည့် အာရုံကို ပေးတတ်ကုန်သော —

- ၁။ ရူပါရုံလှလှကို ရေးဆွဲတတ် ထုလုပ်တတ်သော ပန်းချီဆရာ ပန်းပုဆရာ၊
- ၂။ အသံကောင်းကောင်း တီးပြတတ်သော စောင်းသမား၊
- ၃။ အနံ့ကောင်းကောင်း ပြုလုပ်တတ်သော နံ့သာသည်၊
- ၄။ အရသာကောင်းကောင်း ချက်ပြုတ်တတ်သော စားဖိုသည်၊
- ၅။ အတွေ့အထိကောင်းသော အဝတ်တို့ကို ရက်လုပ်ပေးတတ်သော ရက်ကန်းသည်၊
- ၆။ သြဇာရုပ် ကောင်းကောင်းပါသော ရသာယနဆေးကို စီမံဖော်စပ်တတ်သော သမားတော် —

ဤသို့ စသူတို့အား များစွာသော အဖိုးအခပေးမှုကို ပြုလုပ်ကြရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤတဏှာသည် ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၂-၂၀၃။)

ဝေဒနာ — တဏှာ၏ အကြောင်းရင်းခံဖြစ်သော ဝေဒနာမှာ ဝိပါက်ဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာ- တည်း။ ယင်းဝိပါက သုခဝေဒနာသည် တဏှာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၃။)

အာရမ္မဏနှင့် ဥပနိဿယ — အာရမ္မဏပစ္စည်းသည် ဖြစ်ဆဲ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ အာရုံမျှသည်သာ ဖြစ်၏။ ဥပနိဿယပစ္စည်းကဲ့သို့ အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်စေတတ်သော ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်မျိုးတည်းသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ဥပနိဿယပစ္စည်းဟု ဆိုလိုက်သဖြင့် အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကိုလည်း သိမ်းယူ- ပြီးပင် ဖြစ်၏။ ထိုအာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းဖြင့် အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဘောရှိသော အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းမှ တစ်ပါးသော အာရမ္မဏပစ္စည်းကိုလည်း ပြအပ်ပြီး ဖြစ်ရကား ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သည်ဟု သိရှိပါလေ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀၊ မဟာဋီ-၂-၃၂၅-၃၂၆။)

တစ်နည်း ဝေဒနာ (၃) မျိုးလုံးကို ကောက်ယူပုံ

ဆင်းရဲခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ချမ်းသာသုခကို တောင့်တတတ်၏။ ချမ်းသာခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အလွန်တိုး၍ တိုး၍သာ ချမ်းသာသုခကို အလိုရှိတတ်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဖြစ်ပုံငြိမ်သက်ရကား သုခဟုပင် ဆိုရ၏။

ထိုကြောင့် ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ ဟူ၍ ဘုရားရှင်တို့သည် ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဝေဒနာသုံးမျိုးလုံးတို့ သည်ပင်လျှင် တဏှာ၏ အကြောင်းတရားများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၃။)

၁။ ဆင်းရဲခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ချမ်းသာသုခကို တောင့်တတတ်၏၊ ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ဒုက္ခဝေဒနာက သုခကိုတောင့်တတတ်သော တဏှာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဖော်ပြ၏။

၂။ ချမ်းသာခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အလွန် တိုး၍ တိုး၍သာ ချမ်းသာသုခကို အလိုရှိတတ်၏ - ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် သုခဝေဒနာက နဂိုရ်ရအပ်ပြီးသော သုခထက် တိုး၍ တိုး၍ တောင့်တတတ်သော တဏှာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြ၏။

၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဖြစ်ပုံ ငြိမ်သက်ရကား သုခဟုပင် ဆိုရ၏ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကလည်း သုခကဲ့သို့ပင် သုခကို သာလွန်၍ လိုလားတောင့်တတတ်သော တဏှာအား ဥပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြ၏။

၄။ ဤတွင် ဥပေက္ခာဟူရာ၌ အကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာဝေဒနာမှ တစ်ပါးသော အခြားသော ကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်၌ယှဉ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုသာ သုခဝေဒနာ၌ သွတ်သွင်းယူပါ။ အကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကိုကား အနိဋ္ဌစင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာ၌ သွတ်သွင်းယူပါ။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ၌ သွင်းယူထားသော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဒုက္ခဝေဒနာကဲ့သို့ သုခဝေဒနာ၌ သွင်းယူထားသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာကဲ့သို့ ချမ်းသာသုခကို တောင့်တတတ်သော တဏှာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု ဆိုသင့်ပေသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၂၀-၁၂၁။ မဟာဋီ-၂-၃၂၆။)

၅။ သတ္တဝါတို့ကား ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးတရားကို အလွန် လိုလား တောင့်တသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကံတို့ကိုလည်း ကြိုးစားပမ်းစား အားထုတ်တတ်ကြကုန်၏။ သို့ရကား ဝိပါကဝေဒနာသည်သာလျှင် လွန်လွန်ကဲကဲ တဏှာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ အထူးမမ သာမညအားဖြင့် ဆိုရမူ ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ကား ဝိပါကဝေဒနာကဲ့သို့ လွန်လွန်ကဲကဲ တဏှာအား ဥပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုပေ။ သာမညအားဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု မှတ်ပါ။

(မူလဋီ-၂-၁၂၀။ မဟာဋီ-၂-၃၂၆။ အနုဋီ-၂-၁၃၂။)

အနုသယဓာတ်ရှိသူ၌သာ

ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အနုသယဓာတ်အဖြစ်ဖြင့် ကိန်းဝပ်နေသော တဏှာ- ရှိသူသန္တာန်၌သာ ဝေဒနာကြောင့် ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာ = စိတ်အစဉ်ဝယ် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အနေအားဖြင့် ထကြွ ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာ ဖြစ်နိုင်၏။ ပင်ကိုယ်က အနုသယတဏှာ ကုန်ပြီးသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံး ပြီးသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှန်သမျှမှ အပပြုအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှန်သမျှကို မျှောပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ကား ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။ အနုသယဓာတ်မှ ကင်းသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အနာဂတ် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ မရှိခြင်းကြောင့် အနုသယဓာတ်နှင့် ရုပ်နာမ်သန္တတိ အစဉ်တစ်ခု၌ အတူတကွ ဖြစ်ပွား ကျရောက်လျက်ရှိသော ဝေဒနာသည်သာလျှင် တဏှာ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ဤသို့ စွမ်းအင်သဘောအားဖြင့် ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုလို၏ဟု မှတ်ပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၃။)

ကြိုတင်သတိပြုရန်

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၁။)နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၃။)တို့၌ စက္ခုဒွါရ ဝိထိစသော ထိုထိုဝိထိများ၏ အတွင်း၌ရှိသော ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ်တို့၌ သန္တိရဏ တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိပါက်ဝေဒနာတို့ကသာလျှင် လောဘမူစိတ္တပြုဒ်များ ပါဝင်သော တဏှာ = လောဘအား ဥပနိဿယပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ထူးထူးကဲကဲ ကျေးဇူးပြု၍ အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော ဇော ဝေဒနာတို့က သာမညအားဖြင့်သာ ဥပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု ဆို၏။ အကြောင်းတရားဘက်၌ ဝိပါက်ဝေဒနာကိုသာ ပဓာနကောက်ယူရ သဖြင့် အကြောင်းဝေဒနာနှင့် အကျိုးတဏှာတို့မှာ များသောအားဖြင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ မဖြစ်ဘဲ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုသော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တက္ခဏ များစွာသော်လည်းကောင်း၊ ဝိထိပေါင်းများစွာသော် လည်းကောင်း ဝေးကွာမှု ကွာခြားမှု ရှိကောင်းရှိနိုင်မည်ကို သတိပြုပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့်ကား ဥပနိဿယ ပစ္စည်းတို့၏ သဘောသည် နာနာဝိထိ = ဝိထိ အသီးအသီး ဖြစ်တတ်သဖြင့် အကြောင်းဝေဒနာနှင့် အကျိုး တဏှာတို့မှာ ဝိထိခြားလျက်ပင် ရှိနေတတ်သည်က များ၏။

ထို့ကြောင့် အကြောင်းတရားဘက်တွင် တည်ရှိသော စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာအရ စက္ခုဒွါရဝိထိ အတွင်းဝယ် စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာနှင့် နောက်လိုက် မနောဒွါရဝိထိစသော ရူပါရုံကို အာရုံပြုသည့် မနောဒွါရဝိထိများ၏ အတွင်းဝယ် စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာများကိုပင် ရူပါရုံကို တွယ်တာ တပ်မက်သည့် ရူပတဏှာ၏ အကြောင်းတရားအဖြစ် ထိုက်သလို ကောက်ယူရ၏။ သဒ္ဓတဏှာစသည်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။

အနာဂတ် ဝဋ်ကထာပိုင်း

အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဘဝတစ်လျှောက်တွင် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဝေဒနာ (၆)မျိုးကို အကြောင်းပြု၍ တဏှာ (၆)မျိုးပေါင်း အကြိမ်များစွာ ထိုက်သလို ဖြစ်ခဲ့မည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုတဏှာတို့ကို ကုန်စင်အောင်ကား မသိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားကာ မယူနိုင်ပေ။

ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတီ ဖလပဉ္စကံ - ဟူသော (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။) အဋ္ဌကထာများနှင့်အညီ ဤဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်- သင်္ခါရ-ကံ တို့ကား နောက်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့၏ အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤအပိုင်းကား ဝဋ်ကထာ = သံသရာဝဋ် လည်ပတ်ပုံကို ပြသော အပိုင်းဖြစ်သဖြင့် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော စီမံကိန်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင် သောအပိုင်း ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဝေဒနာကြောင့် အနာဂတ်ဘဝသစ်ကို တွယ်တာတပ်မက်သည့် တဏှာ ဖြစ်ပုံကိုသာ ပဓာနထား၍ ရှုပါ။ ဤတဏှာနှင့်တကွ နောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ တို့မှာ နိဗ္ဗာန်ကို မရမီစပ်ကြား၌ ရရှိနိုင်မည့် အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုကို ရည်မြော်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ ဟူသော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားပိုင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ အနာဂတ်အတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော (အဝိဇ္ဇာ) တဏှာ၊ ဥပါဒါန် (သင်္ခါရ) ကံတို့ကိုသာ ပဓာနထား၍ ရှုပါ။

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

- ၁။ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရူပတဏှာ ဖြစ်၏။
- စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ရူပတဏှာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

၂။ သောတသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓတဏှာ ဖြစ်၏။
သောတသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ သဒ္ဓတဏှာက အကျိုးတရား။

၃။ ယာနသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဂန္ဓတဏှာ ဖြစ်၏။
ယာနသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဂန္ဓတဏှာက အကျိုးတရား။

၄။ ဇိဝှိသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရသတဏှာ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ရသတဏှာက အကျိုးတရား။

၅။ ကာယသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဖြစ်၏။
ကာယသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာက အကျိုးတရား။

၆။ မနောသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဓမ္မတဏှာ ဖြစ်၏။
မနောသမ္ဘဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဓမ္မတဏှာက အကျိုးတရား။

ဓမ္မတဏှာ - အဆင်း အသံ အနံ့ အရသာ အတွေ့အထိ ဟူသော အာရုံ (၅)ပါးမှ ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက် ရုပ်တရားတို့နှင့် ပညတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့၏ အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်သည့် တဏှာသည် ဓမ္မတဏှာမည်၏။

မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္ထသုတ္တန်

ဤမျှဖြင့် ရှုကွက်ကို သဘောမပေါက်နိုင်သေးသူတို့အတွက် မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္ထသုတ္တန်မှ ရှုကွက်ကို ကောက်နှုတ်၍ ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကထဉ္စ အာဝုသော အနာဂတံ ပဋိကံတိ။ ဣတိ မေ စက္ခု သိယာ အနာဂတမဒ္ဓါနံ၊ ဣတိ ရူပိတိ အပ္ပဋိလဒ္ဓဿ ပဋိလာဘာယ စိတ္တံ ပဏိဒဟတိ၊ စေတသော ပဏိဓာနပစ္စယာ တဒဘိနန္ဒတိ၊ တဒဘိနန္ဒန္တော အနာဂတံ ပဋိကံတိ။ (မ-၃-၂၃၇။)

နောင်အနာဂတ် ကာလ၌ ငါ၏ စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ဤသို့ဖြစ်ရလို၏၊ ငါ၏ ရူပါရုံတို့သည် ဤသို့ ဖြစ်ရလိုကုန်၏။ - ဤသို့လျှင် မရရှိသေးသော စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံကို ရရှိခြင်းငှာ စိတ်ကို ဆောက်တည်၏ = ဆုတောင်း၏။ စိတ်ကို ဆောက်တည်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် = ဆုတောင်းခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ထိုအနာဂတ် စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံကို နှစ်သက်သည် မည်၏။ ထိုအနာဂတ် စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ ကို နှစ်သက်ခဲ့သော် (= တဏှာ ဖြစ်ခဲ့သော်) အနာဂတ်ကို မြော်လင့်တောင့်တသည် မည်၏။ (မ-၃-၂၃၇။)

အာယတန (၁၂)ပါးလုံး၌ ပုံစံတူပင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ဘဒ္ဒေ-ကရတ္ထသုတ္တန်တွင် (မ-၃-၂၂၇။) ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့် ပုံစံတူပင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ဤဒေသနာတော်များနှင့် အညီ အနာဂတ်ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါးတို့ကို အာရုံပြု၍ ယင်း အနာဂတ် ခန္ဓာ အာယတနတို့အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်သည့် တဏှာလည်း ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ ဤရှုကွက်ကို ယူ၍ ရူပါက ပို၍ သဘောပေါက် မြန်တတ်ပါသည်။

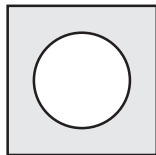
အာရုံမှာ အနာဂတ်ဖြစ်သော်လည်း တဏှာမှာ (အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့မှာ) ပစ္စုပ္ပန်ပင် ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်၌ ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းထားသည် ဖြစ်အံ့၊

ရဟန်းဘဝ၌ တည်ရှိသော ခန္ဓာ အာယတနတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာကို ရှုနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်၌ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို ဆုတောင်း ပန်ထွာထားသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝ၌ တည်ရှိသော ခန္ဓာ (၅)ပါး အာယတန (၁၂)ပါးတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော တဏှာတို့ကို ဤအပိုင်းတွင် ရှုနိုင်ပါသည်။

ဤရှုကွက်ကိုလည်း သဘောမပေါက် ဖြစ်နေခဲ့သော် မိမိ ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော ဝေဒနာနှင့် တဏှာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရှုပါ။ တဏှာဖြစ်နေကျ အာရုံကို အာရုံပြု၍ ရှုပါက ပို၍ သဘောပေါက်မြန်နိုင်၏။

ဥပမာ — အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း ပထဝီကသိုဏ်း စသည့် ကသိုဏ်းဝန်း တစ်ခုကိုပင် အာရုံယူကြည့်ပါ။ အာနာပါန ကျင့်စဉ်လမ်းမှ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင် သမာဓိထူထောင်ထားပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ ထိုကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံယူ၍ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်အောင် သမာဓိကိုထူထောင်ဖို့ရန်မှာ ဝန်မလေးတော့ပြီ ဖြစ်၏။ ဗြဟ္မာဘဝကို တောင့်တကြည့်ပါ။ စိတ်က ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ ကသိုဏ်းပရိကံကို စီးဖြန်းကြည့်ပါ။ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ကသိုဏ်းဝန်းကို မြင်တွေ့ရခြင်း စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းစက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာကြောင့် ရူပဘဝ၌ရှိသော ရူပါရုံကို တွယ်တာ တပ်မက်သည့် ရူပတဏှာ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ခဲ့သော် ရူပဘဝကို ရရှိနိုင်၏ဟု ကြားဖူးထား၏။ ထိုဗဟုသုတဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းကို တွေ့မြင်သောအခါ ကသိုဏ်းပရိကံတို့ကို စီးဖြန်း၏။ ရူပဗြဟ္မာဘဝကို ရရှိရန်လည်း ဦးတည် ချက်ရှိ၏။ တွယ်တာတပ်မက်မှု ရှိ၏။ ရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်တို့ကိုလည်း ရရှိ၏။ သောတသမ္ပဿကို အကြောင်း ခံ၍ စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ (ကမ္မဘဝ)တို့ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ
တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါနံ ဖြစ်၏

ပြင်းစွာ စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော သဘောတရားတို့သည် ဥပါဒါနံ မည်ကုန်၏။ ထိုဥပါဒါနံတို့သည် ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံဟု (၄)မျိုး ရှိကုန်၏။

- ၁။ ကာမုပါဒါနံ = ကာမတို့၌ စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော ပြင်းစွာ စွဲလမ်းတတ်သော သဘောတရား၊
- ၂။ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝါဒကို စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော ပြင်းစွာ စွဲလမ်းတတ်သော သဘောတရား၊
- ၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ = သီလဗ္ဗတအကျင့်ကို စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော ပြင်းစွာ စွဲလမ်းတတ်သော သဘောတရား၊
- ၄။ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ = အတ္တဝါဒကို စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော ပြင်းစွာ စွဲလမ်းတတ်သော သဘောတရား၊

၁။ **ကာမုပါဒါနံ** — အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့သည် လိုချင်စရာ ဝတ္ထုကာမတို့ မည်ကုန်၏။ ယင်း ဝတ္ထုကာမတို့၌ တွယ်တာ တပ်မက်တတ်သော တဏှာသည် ကာမတဏှာ မည်၏။ ကိလေသကာမ မည်၏။ ရှေးရှေးသော ကာမတဏှာက အားကြီးသောမှီရာ = ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသဖြင့် မြဲမြံ ခိုင်ခံ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနေသော နောက်နောက်သော ကာမတဏှာသည် ကာမုပါဒါနံ မည်၏။

တဏှာဒဋ္ဌတ္တံ နာမ ပုရိမတဏှာဥပနိဿယပစ္စယေန ဒဋ္ဌသမ္ဘူတာ ဥတ္တရတဏှာ ဧဝံ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၄။)

ရှေးရှေးသော တဏှာက အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသဖြင့် မြဲမြံ ခိုင်ခံ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော နောက်နောက်သော တဏှာသည်သာလျှင် တဏှာဒဋ္ဌတ္တ မည်၏။ ခိုင်မြဲသော တဏှာ မည်၏။ မြဲစွာ စွဲယူတတ်သော တဏှာ မည်၏။ ယင်းခိုင်မြဲသော မြဲစွာစွဲယူတတ်သော နောက်တဏှာသည် ပင်လျှင် **ကာမုပါဒါနံ** မည်ပေသည်။

ထိုတဏှာ ဥပါဒါနံ တရားနှစ်မျိုးတို့တွင် တဏှာကား အာရုံဘက်သို့ ရှေးရှု မျက်နှာမူတတ်သော သဘော- တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အလိုနည်းခြင်း အပ္ပိစ္ဆတာဂုဏ်၏ ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ ဥပါဒါနံကား ခိုင်မြဲသော တဏှာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍ အလွန် အလိုကြီးတတ်ခြင်းသဘော ရှိရကား ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း သန္တုဋ္ဌိဂုဏ်နှင့် ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။

တဏှာသည် ကာမတို့ကို ရှာမှီးရခြင်း ပရိယေသနဒုက္ခ၏ အရင်းခံ မူလဖြစ်၏။ ဥပါဒါနံသည် ကာမတို့ကို စောင့်ရှောက်ရခြင်း အာရက္ခဒုက္ခ၏ အရင်းခံမူလ ဖြစ်၏။ ရှေးတွင် ဆိုခဲ့ပြီးသော (၁၀၈)မျိုးသော တဏှာ၏ ခိုင်မြဲမှုသည် = ခိုင်မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနေသော နောက်နောက်တဏှာသည် ကာမုပါဒါနံပင်တည်း။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၄။)

၂။ **ဒိဋ္ဌပါဒါနံ** — သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံမှ တစ်ပါးသော နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကိရိယဒိဋ္ဌိ စသော ကံ ကံ၏ အကျိုးတရားကို ပစ်ပယ်သော ဒိဋ္ဌိကြီးတို့နှင့် တကွ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူဝါဒ မှန်သမျှ၌ ပြင်းစွာ စွဲလမ်းသော စွဲမြဲစွာ ယူသော နောက်နောက်သော ဒိဋ္ဌိသည် **ဒိဋ္ဌပါဒါနံ** မည်၏။ ကံ ကံ၏ အကျိုးတရားကို လက်မခံနိုင်သော မိစ္ဆာဝါဒ မှန်သမျှ၌ စွဲလမ်းမှု စွဲမြဲစွာ ခံယူထားမှု ခံယူချက် အပြည့်အဝရှိမှု ဟူသမျှသည် ဒိဋ္ဌပါဒါနံချည်းပင်တည်း။

သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ။ (ဒီ-၁-၁၂။) = အတ္တသည်လည်းကောင်း လောကသည်လည်းကောင်း မြဲ၏ — ဟု ယူထားသော ရှေးအယူမှားကို တစ်ဖန် ထပ်၍ စွဲမြဲစွာ ယူထားသော နောက်အယူမှားသည် ဒိဋ္ဌ-ပါဒါဒိပေါပင် ဖြစ်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၃။)

ဤအဋ္ဌကထာက ထုတ်ပြထားအပ်သော — သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ — ဟူသော ပုံစံသည် ဒိဋ္ဌပါဒါဒိအတွက် ပုံစံ မဟုတ်ပေ။ ရှေးရှေးဒိဋ္ဌိကို နောက်နောက်ဒိဋ္ဌိက ခိုင်မြဲစွာယူပုံကို အရိပ်ပြ အကောင်ထင်အောင် နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ညွှန်ပြထားသော ပုံစံသာဖြစ်သည်။ သဿတော အတ္တာ စ = အတ္တသည် မြဲ၏ = အမြဲတည်ရှိ၏ — စသော စကားသည် အတ္တစွဲလမ်းမှုကို ဖော်ပြသော အတ္တဝါဒပါဒါဒိသာ ဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌပါဒါဒိ၏ ပုံစံပြစကားမဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၁။)

တစ်နည်းယူပုံ — သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ — ဟု အတ္တနှင့်လောက ပုံစံနှစ်မျိုးကို ဖော်ပြထားရာ၌ အတ္တာ စ ဖြင့် အတ္တဝါဒပါဒါဒိ၏ ပုံစံကိုပြ၏။ လောကော စ အရ၌ အတ္တစွဲလမ်းမှုကို ရုပ်ကို အတ္တဟု ယူလျှင် နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးကို လောကဟု ယူနိုင်သောကြောင့် သဿတော လောကော စ ဖြင့် ဒိဋ္ဌပါဒါဒိ ပုံစံကို ပြ၏။ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးကို လောကဟု စွဲယူထားသော ရှေးဒိဋ္ဌိကို မြဲ၏ဟု နောက်ဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲယူပြန်သည် ဟူလိုသည်။ ဤသို့လည်း တစ်နည်းယူပါ။ (ဤနည်း၌ ခန္ဓာတစ်ပါးပါးကို အတ္တဟုယူလျှင် ကျန်ခန္ဓာလေးပါးကို လောကဟု ယူပါ။) (မူလဋီ-၂-၁၂၁။) အဋ္ဌကထာနှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ယူသောနည်းတည်း။

၃။ **သီလဗ္ဗတုပါဒါန်** — နွားအကျင့် နွားအလေ့၊ ခွေးအကျင့် ခွေးအလေ့စသည်ကို ပြုကျင့်ခြင်းဖြင့် ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်နိုင်၏။ သံသရာမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏ဟု မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် **သီလဗ္ဗတုပါဒါန်** မည်၏။

တစ်ဘက်တွင် ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို မဆည်းကပ်မိဘဲ၊ တစ်ဘက်တွင် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို အလိုရှိကြသော အချို့လူသားတို့သည် — “ငါတို့သန္တာန်၌ ရှေးကပြုခဲ့မိသော အကုသိုလ်တွေ ရှိချေသေး၏။ ထိုအကုသိုလ်များကို ယခုဘဝ၌ပင် အလုံးစုံ အကျိုးပေးပြီး ဖြစ်အောင် အကြွေးဆပ်လျက် နောက်ထပ် အကုသိုလ်ကို မပြုလျှင် ကိလေသာမှလည်း စင်ကြယ်၍ သံသရာမှလည်း လွတ်မြောက်ဖွယ် ရှိသည်။” ဟု စဉ်းစားမိကြလေသည်။ ထိုသို့ စဉ်းစားမိသည်အားလျော်စွာ ရှေးက အကုသိုလ် အပြစ်ဒဏ်ကို ယခုဘဝ၌ ခံသောအားဖြင့် အချို့က နွားတို့၏အလေ့ နွားတို့၏အကျင့်များကို ဆောက်တည်လျက် ကြိုးကြိုးစားစား ကျင့်၏။ အဝတ်မဝတ်ဘဲ နွားလိုသွား၏၊ နွားလိုစား၏၊ နွားလိုအိပ်၏။ အချို့က ခွေးတို့၏အလေ့ ခွေးတို့၏ အကျင့်များကို ဆောက်တည်လျက် ကြိုးကြိုးစားစား ကျင့်၏။ အဝတ်မဝတ်ဘဲ ခွေးလိုသွား၏၊ ခွေးလိုစား၏၊ ခွေးလိုအိပ်၏။ နွားအကျင့် နွားအလေ့ ခွေးအကျင့် ခွေးအလေ့ကို သာယာ၏။ အချို့က ထိုအကျင့်များဖြင့် နတ်ရွာသူဂတိကိုပင် ရနိုင်၏ဟု အယူရှိကြ၏။

ခွေးအကျင့်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကျကျနန ကျင့်သူသည် သေလျှင် ခွေးဖြစ်၍ နွားအကျင့်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကျကျနန သေသေချာချာ ကျင့်သူမှာ သေလျှင် နွားဖြစ်၏။ “ငါသည် ဤအလေ့အထ ဤဝတ် ဤအကျင့် ဤမြတ်သော အကျင့်ဖြင့် ထင်ရှားသော နတ်သည်သော်လည်းကောင်း မထင်ရှားသော နတ်သည်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ရလိမ့်မည်” — ဟု အကယ်၍ မိစ္ဆာအယူရှိခဲ့လျှင် ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒကြောင့် ငရဲနှင့်တိရစ္ဆာန် နှစ်မျိုး တစ်မျိုးမျိုးသော ဂတိသို့ လျော်သလို ရောက်နိုင်ကြောင်းကို မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ကုက္ကုရဝတိကသုတ္တန် (မ-၂-၅၀-၅၁။)၌ ဟောကြားချက် လာရှိပေ၏။

၄။ **အတ္တဝါဒုပါဒါန်** - အတ္တရှိသည် စသည်ဖြင့် အတ္တကို ပြောဆိုကြောင်း မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌ စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော အယူသည် အတ္တဝါဒုပါဒါန် မည်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအတ္တဝါဒုပါဒါန် အယူရှိနေသမျှ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနတ္တဖြစ်ပုံကို သဘောမတူနိုင်ဘဲ အတ္တရှိသည်ဟုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိနေမည် ဖြစ်၏။ ပုထုဇန်အများတို့ စွဲလမ်းထင်မှားအပ်သော ထိုအတ္တသည် -

၁။ ပရမတ္ထ = ပရမအတ္တ

၂။ ဇီဝအတ္တဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။

၁။ **ပရမအတ္တ** - ပရမတ္ထ = ပရမအတ္တဟူသည် ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတွေကို စီမံဖန်ဆင်းနိုင်သူ ဖန်ဆင်းရှင် တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ဟု စွဲလမ်းထင်မှားအပ်သော အတ္တစွဲတည်း။

၂။ **ဇီဝအတ္တ** - ဟူသည် သတ္တဝါတစ်ယောက် တစ်ယောက်၏ သန္တာန်၌ အသက်ဟု စွဲလမ်း ထင်မှားအပ်သော အဖန်ဆင်းခံ အတ္တတည်း။

၁။ **ပရမတ္ထ - ပရမအတ္တစွဲ** - ကမ္ဘာပျက်ပြီးနောက် ကမ္ဘာသစ်ပြန်တည်မိ၍ ပထမဈာန် (၃)ဘုံ စ၍ ဖြစ်သည့်အခါ အထက်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ ကံအဟုန်ကုန်သဖြင့် စုတေ၍ ပထမဈာန်ဘုံ၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာကြီးသည် တစ်ယောက်တည်းနေရသည့်အတွက် ပျင်းရိလှသဖြင့် အခြားဗြဟ္မာများဖြစ်လာဖို့ရာ တောင့်တခိုက်မှာပင် အခြားဗြဟ္မာများလည်း ကံအဟုန်ကုန်သဖြင့် အထက်ဘုံမှ စုတေ၍ ပထမဈာန်ဘုံသို့ ရောက်လာကြလေသည်။ ထိုအခါ မူလရှိရင်း ဗြဟ္မာကြီးက သူတောင့်တတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် နောက်မှရောက်ရှိလာသည့် ဗြဟ္မာများကို သူဖန်ဆင်းတာဘဲဟု အထင်ကြီးလေ၏။ နောက်မှ ရောက်ရှိလာသော ဗြဟ္မာများကလည်း ထိုပထမဗြဟ္မာကြီးက မိမိတို့ထက် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ အရာရာသာလွန်သည်ကို မြင်ရ၍ မိမိတို့ကို ထိုဗြဟ္မာကြီးက ဖန်ဆင်းပေးသည်ဟု အထင်မှားလျက် ထိုဗြဟ္မာကြီးကို ခစားကြလေသည်။ (အမှန်မှာ - “ထန်းသီးကြွေခိုက် ကျီးနင်းခိုက်” - သဘောမျိုးသာ ဖြစ်သည်။)

ဤသို့ ဗြဟ္မာပြည်တုန်းကပင် ထိုဗြဟ္မာကြီး၏ အပေါ်၌ အထင်အမြင်ကြီးလာခဲ့ပြီးနောက် အချို့ဗြဟ္မာများသည် ကံအဟုန် ကုန်သဖြင့် လူ့ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာကြပြန်သည်။ အချို့ဗြဟ္မာများသည် ဩပပါတိက လူသားအဖြစ်ဖြင့် လူ့ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာသည့်တိုင်အောင် ထိုဗြဟ္မာကြီးမှာ ဗြဟ္မာငယ်များထက် (၃)ပုံ, (၂)ပုံ, (၁)ပုံခန့် ပိုမို၍ အသက်ရှည်လျက် ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ လူ့ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာသူတို့သည် ဈာန်အဘိညာဏ်များကို အားထုတ်ကြ၍ ဈာန် အဘိညာဏ် ရလေလျှင် ယခင်ဗြဟ္မာကြီးကို ပြန်၍ မြင်ကြရသဖြင့် ရှေးကထက် ခိုင်မြဲစွာ အထင်အမြင်ကြီးကြလျက် - “ဤကမ္ဘာကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတွေကို မဟာဗြဟ္မာမင်းကြီးက တည်ထောင်ဖန်ဆင်းသည်” - ဟူသော အယူဝါဒသည် လူ့ပြည်လောက၌ ထို ကမ္ဘာဦးကာလကပင် တစ်စတစ်စ ပြန့်ပွားခဲ့ရလေသည်။ ထိုအယူဝါဒ အလိုအားဖြင့် မဟာဗြဟ္မာကြီးသည် ကမ္ဘာကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော ပရမတ္ထ = ပရမအတ္တ = အလွန်မြတ်သော မပျက်စီးနိုင်သော အတ္တတော်ကြီးပေတည်း။ ထိုဖန်ဆင်းရှင် ပရမတ္ထကိုပင် စွဲမြဲစွာ ယူသော အတ္တဒိဋ္ဌိသည် အတ္တဝါဒုပါဒါန် မည်ပေသည်။ (အကျယ်ကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်တွင် ကြည့်ပါ။)

၂။ **ဇီဝအတ္တ** - ဤ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဖန်ဆင်းရှင် ပရမတ္ထက တည်ထောင် ဖန်ဆင်းထားသော “အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင်”ဟု ခေါ်ဆိုသော အတ္တသည် ရှိ၏။ ထိုအတ္တသည် အလွန် သတ္တိကောင်း၏။ ထိုအတ္တကား ကာရက ဝေဒက သာမိ နိဝါသီ သယံဝသီ အတ္တတည်း။

ကာရက = ထိုအတ္တသည် ပြုလုပ်ဖွယ် မှန်သမျှ ကို ပြုလုပ်တတ်၏။ သွားခြင်း လာခြင်း ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း စသည့် ကိုယ်အမူအရာ မှန်သမျှကို အတ္တက ပြုလုပ်၏။ အတ္တ၏ သတ္တိကြောင့် အတ္တ၏ အလိုအတိုင်း ပြုလုပ်ခြင်း

ဖြစ်၏။ ကောင်းမှု မကောင်းမှု အစုစုကို ထိုအတ္တ၏ သတ္တိကြောင့် ပြုမိကြ၏။ အတ္တက ကောင်းမှုကို ပြုချင်လျှင် အတ္တ၏ အမိန့်အတိုင်း ကိုယ်နှုတ်တို့က ကောင်းမှုကို ပြုကြ၏။ အတ္တက မကောင်းမှုကို ပြုချင်လျှင် အတ္တ၏ အမိန့်အတိုင်း ကိုယ်နှုတ်တို့က မကောင်းမှုကို ပြုကြ၏။ ဤသို့ စွဲယူ၏။

ဝေဒက - ကောင်းမှု မကောင်းမှု၏ အကျိုးကိုလည်း အတ္တသည်ပင် ခံစား၏။ ယခုအခါ၌ ခံစားဖွယ် မှန်သမျှကို အတ္တကပင် ခံစားသကဲ့သို့ နောင်အခါ၌ ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်များကိုလည်း အတ္တကပင် ခံစားရလိမ့်မည်ဟု စွဲယူ၏။

သာမိ - ခန္ဓာအိမ်နှင့် ဆိုင်ရာဝယ် ပိုင်နိုင်အုပ်စိုးနိုင်သောကြောင့် ထိုအတ္တသည် ခန္ဓာအိမ်၏ အရှင် ခန္ဓာအိမ်၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်၏ဟု စွဲယူ၏။

နိဝါသီ - ထိုအတ္တသည် ခန္ဓာအိမ်၌ အမြဲနေထိုင်သူ ဖြစ်၏။ ခန္ဓာအိမ် အဟောင်း ဆွေးမြည့်ပျက်စီးသော အခါ ခန္ဓာအိမ်အသစ်သို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်တတ်သောကြောင့် ခန္ဓာအိမ်သာ ပျက်၏။ အတ္တကား အပျက်အစီး မရှိ၊ အမြဲတည်၏ဟု စွဲယူ၏။ အချို့ကား ဤဇီဝအတ္တသည် ပရမတ္ထ = ပရမအတ္တ၏ ပညတ်တော်အတိုင်း ရိုသေစွာ လိုက်နာကျင့်ကြံ နေထိုင်ခဲ့ပါမူ ပရမတ္တ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်၍ ခန္ဓာအိမ် ပျက်ချိန်ကြာသည့်အခါ မူလဖန်ဆင်းလိုက်သော ဖန်ဆင်းရှင် ပရမတ္ထထံသို့ ပြန်သွားသည်၊ ပရမတ္တနှင့် ပြန်လည် ပူးပေါင်းမိသည်ဟု စွဲယူ၏။ ဘုရားသခင်၏ ရင်ခွင်တော်၌ အိပ်ပျော်တော်မူခြင်းဟူသော အယူဝါဒမျိုးတည်း။

သယံဝသီ - ထိုအတ္တသည် ခန္ဓာအိမ်နှင့် ဆိုင်ရာဝယ် မိမိအတ္တ၏ အလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သည်ဟု စွဲယူ၏။ ခန္ဓာအိမ်နှင့် ဆိုင်သော မြင်သိ ကြားသိ နံသိ အရသာသိ အတွေ့အထိသိ ဓမ္မသဘောသိ ဟူသည့် အသိကိစ္စဟူသမျှကို မိမိအတ္တ၏ အလိုသို့ လိုက်ပါစေတတ်၏ဟု စွဲယူ၏။

ဤနိဝါသီနှင့် သယံဝသီ ပုဒ်တို့အရ အတ္တသည် မပျက်မစီးဘဲ အမြဲတည်သည့် အနှစ်သာရ အမာခံ အထည်ကိုယ်တည်း၊ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သော ဝသဝတ္တန သဘောရှိ၏ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြလေသည်။ ဤသို့ ဒိဋ္ဌိဖြင့် မှတ်ထင်အပ်သော ပရမတ်အားဖြင့် တကယ်ထင်ရှားလည်း မရှိသော အတ္တအကြောင်းကို ပြောဆိုမှုကို အတ္တဝါဒဟု ခေါ်၏။ ဤ ပရမအတ္တဝါဒ၊ ဇီဝအတ္တဝါဒ နှစ်မျိုးအပေါ်၌ စွဲလမ်းမှု စွဲမြဲစွာ ခံယူထားမှုကိုပင် **အတ္တဝါဒုပါဒါနိဟု** ခေါ်ဆိုလေသည်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၂၀)

ဤသို့ အတ္တဝါဒကို စွဲလမ်းရာ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးလုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို သော်လည်းကောင်း အတ္တဟု စွဲလမ်းတတ်ကြ၏။ ဤသို့ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အတ္တဟု စွဲလမ်းသောအမှုကို **သက္ကာယဒိဋ္ဌိ** ဟု ခေါ်၏။ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ (၅)ပါး အပေါင်းသည် - သန္တော ကာယော သက္ကာယော - ဟူသည်နှင့်အညီ သက္ကာယမည်၏။ ထိုသက္ကာယမည်သော ခန္ဓာ (၅)ပါး အပေါင်း၌ဖြစ်သော အယူမှားမှုဒိဋ္ဌိသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မည်၏။

ရူပက္ခန္ဓာ၌ စွဲလမ်းပုံ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး

၁။ **ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ** = ရုပ်ကို အတ္တအားဖြင့် = အတ္တအဖြစ်ဖြင့် = အတ္တဟု ရှု၏။ - “ယံ ရူပံ၊ သော အဟံ။ ယော အဟံ၊ တံ ရူပံ။ - အကြင်ရုပ်သည် ထိုငါတည်း၊ အကြင်ငါသည် ထိုရုပ်တည်း။”ဟု ရုပ်နှင့်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အတ္တကို နှစ်မျိုးမဟုတ် တစ်မျိုးတည်းဟု ရှုမြင်၏။ ဥပမာ မီးတောက်လောင်နေသော ဆီမီးဝယ် - “အကြင် မီးလျှံသည်ပင် ထိုမီးရောင်တည်း၊ အကြင်မီးရောင်သည်ပင် ထိုမီးလျှံတည်း”ဟု ဆီမီးလျှံနှင့် ဆီမီးရောင်ကို နှစ်မျိုးမဟုတ် တစ်မျိုးတည်းဟု ရှုမြင်သကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ ရူပါရုံကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူမှုမျိုးပင်တည်း။

၂။ ရူပဝဋ္ဋံ ဝါ အတ္တာနံ = ရုပ်ရှိသော အတ္တဟုရှု၏။ နာမ်တရားကို အတ္တဟု စွဲယူထား၍ အရိပ်ရှိသော သစ်ပင်ကိုကဲ့သို့ ထိုအတ္တကို ရုပ်ရှိ၏ဟူ၍ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ရှု၏။

၃။ အတ္တနိ ဝါ ရူပံ = အတ္တ၌ ရုပ်ဟု = အတ္တ၌ ရုပ်ရှိ၏ဟု ရှု၏။ နာမ်တရားကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူထား၍ ပန်း၌ အနံ့ကိုကဲ့သို့ အတ္တ၌ ရုပ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။ ပန်း၌ အနံ့တည်ရှိသကဲ့သို့ အတ္တ၌ ရုပ်တည်ရှိသည် မှီနေသည်ဟု စွဲယူမှုတည်း။

၄။ ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ = ရုပ်၌ အတ္တဟု = ရုပ်၌ အတ္တရှိ၏ဟု ရှု၏။ ပတ္တမြားကြုတ်၌ ပတ္တမြားကိုကဲ့သို့ နာမ်တရားကိုပင် အတ္တဟုစွဲယူ၍ ရုပ်၌ အတ္တကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။ ရုပ်၌ အတ္တတည်ရှိသည် ရုပ်၌ အတ္တသည် မှီသည် မှီဖြစ်နေသည်ဟု စွဲယူမှုမျိုးတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇။ မူလဋီ-၁-၁၆၃။)

(ရူပံ) ဧတံ မမ = ရုပ်သည် ငါ၏ဥစ္စာ ဖြစ်၏ - ရုပ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီထား၍ စွဲယူမှုမျိုးတည်း။

(ရူပံ) ဧသောဟမသ္မိံ = ရုပ်သည် ငါ ဖြစ်၏ - ရုပ်နှင့် အတ္တကို တစ်မျိုးတည်း တစ်ခုတည်း ပြု၍ စွဲယူမှုမျိုးတည်း။

(ရူပံ) ဧသော မေ အတ္တာ = ရုပ်သည် ငါ၏ အတ္တတည်း - ရုပ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီ ထား၍ စွဲယူမှုမျိုးတည်း။

ဤ၌ ဖော်ပြထားခဲ့သော -

၁။ ဝဏ္ဏံ = ဆီမီးရောင် (ဆီမီးနှင့် အရောင်)

၂။ ရုက္ခံ = သစ်ပင် (သစ်ပင်နှင့် အရိပ်)

၃။ ပုပ္ဖံ = ပန်း (ပန်းနှင့် အနံ့)

၄။ မဏိံ = ပတ္တမြား (ပတ္တမြားနှင့် ကြုတ်)

ဤဥပမာ (၄)ရပ်တို့ကို ကျန်နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့၌လည်း နည်းတူ ယှဉ်စပ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇-၃၈၈။)

သဘောပေါက်ရန် ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက်

ပထဝီဓာတ် - မာမှု ပျော့မှု ကြမ်းမှု ချောမှု လေးမှု ပေါ့မှု သဘောတရားသည် ပထဝီဓာတ်တည်း၊ ယင်း သဘောတရားသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အပြည့်တည်ရှိ၏။

၁။ ယင်းပထဝီဓာတ်ကိုပင် ရံခါ ငါပြု၍ - “ငါ မာ၏၊ ငါ ပျော့၏”ဟု စွဲလမ်း ပြောဆို၏၊ ငါနှင့် မာမှုကို အတူတစ်ပေါင်းတည်း တစ်ခုတည်းပြု၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။

၂။ ရံခါ “ခက်မာမှု နူးညံ့မှု ရှိတဲ့ ငါ”ဟု စွဲလမ်း ပြောဆို၏၊ ခက်မာမှု နူးညံ့မှုနှင့် ငါကို တစ်ခြားစီထား၍ ငါ့မှာ ခက်မာမှု နူးညံ့မှု ရှိသည်ကိုပြု၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။

၃။ ရံခါ “ငါ၌ ခက်မာမှု နူးညံ့မှု မှီ၏”ဟု ငါ၌ ခက်မာမှု နူးညံ့မှု မှီသည်ကိုပြု၍ ပြောဆို၏။

၄။ ရံခါ “ခက်မာမှု နူးညံ့မှု၌ ငါမှီ၏”ဟု ခက်မာမှု နူးညံ့မှု၌ ငါမှီသည်ကိုပြု၍ စွဲလမ်း ပြောဆို၏။

ပထမစွဲလမ်းချက်မှာ ခက်မာမှု နူးညံ့မှုကိုပင် ငါပြု၍ စွဲလမ်းသည်။ ငါနှင့် ခက်မာမှု နူးညံ့မှုကို တစ်ခုတည်း ယူထားသည်။ နောက် (၃)ချက်မှာ ငါတစ်ခြား ခက်မာမှု နူးညံ့မှု တစ်ခြားထား၍ စွဲလမ်းသည်။

ကြွင်းကျန်သော ရုပ် (၂၇)ပါးတို့၌လည်းကောင်း ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။ ဗဟိဒ္ဓ၌ “သူမာ၏ သူနူးညံ့၏” စသည်ဖြင့် စွဲယူမှုမျိုးပင်တည်း။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး

- ၁။ ဝေဒနံ အတ္တတော သမနုပဿတိ = ဝေဒနာကို အတ္တဟု ရှု၏။
- ၂။ ဝေဒနာဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ = ဝေဒနာရှိသော အတ္တဟု ရှု၏။
- ၃။ အတ္တနိ ဝါ ဝေဒနံ = အတ္တ၌ ဝေဒနာဟု (ဝေဒနာရှိ၏ဟု) ရှု၏။
- ၄။ ဝေဒနာယ ဝါ အတ္တာနံ = ဝေဒနာ၌ အတ္တဟု (အတ္တ ရှိ၏ဟု) ရှု၏။

နံပါတ် (၁) ဖြစ်သည့် ဝေဒနာကို အတ္တဟု ရှုမှုသည် ဝေဒနာသည်ပင် အတ္တ၊ အတ္တသည်ပင် ဝေဒနာဟု ဝေဒနာနှင့် အတ္တကို နှစ်မျိုးမခွဲဘဲ တစ်ခုတည်း တစ်မျိုးတည်းသာဟု စွဲယူမှုမျိုးတည်း။ (၂-၃-၄)တို့ကား ရုပ်-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့ကို အတ္တဟု စွဲယူ၍ ဝေဒနာတစ်ခြား အတ္တတစ်ခြားဟု စွဲယူမှုမျိုးတည်း။

သဘောပေါက်နိုင်ရန် ပုံစံများ

- ၁။ ငါ ကြည့်ကောင်းသည်။ (သုခဝေဒနာ၌ စွဲယူပုံတည်း။)
  - ၂။ ငါ ကြည့်မကောင်း။ (ဒုက္ခဝေဒနာ၌ စွဲယူပုံတည်း။)
  - ၃။ ငါ ကြည့်ကောင်းသည်လည်း မဟုတ်၊ ကြည့်မကောင်းသည်လည်း မဟုတ်။ မြင်တော့ မြင်သည်။ (ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ စွဲယူပုံတည်း။)
- အာရုံ (၆)ပါးလုံး၌ နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

ဝေဒနာသည် ငါဖြစ်၏။ (ဝေဒနာနှင့် အတ္တကို တစ်ခုတည်း စွဲယူမှုတည်း။)

ဝေဒနာသည် ငါ၏ ဥစ္စာဖြစ်၏ = ခံစားမှုသည် ငါ၏ ခံစားမှုတည်း။ ငါ၏ ခံစားရချက်သည် ကောင်း၏၊ ငါ၏ ခံစားရချက်သည် နစ်နာ၏၊ ငါ၏ ခံစားရချက်သည် အနေတော်ဖြစ်၏။ (ဝေဒနာနှင့် အတ္တကို တစ်မျိုးစီ တစ်ခြားစီထား၍ စွဲယူမှုတည်း။)

သညာက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး

- ၁။ သညံ အတ္တတော သမနုပဿတိ = သညာကို အတ္တဟု ရှု၏။
- ၂။ သညာဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ = သညာရှိသော အတ္တဟု ရှု၏။
- ၃။ အတ္တနိ ဝါ သညံ = အတ္တ၌ သညာဟု (သညာရှိ၏ဟု) ရှု၏။
- ၄။ သညာယ ဝါ အတ္တာနံ = သညာ၌ အတ္တဟု (အတ္တရှိ၏ဟု) ရှု၏။

နံပါတ် (၁)ကား သညာနှင့် အတ္တကို တစ်ခုတည်းယူ၍ သညာသည်ပင် အတ္တ၊ အတ္တသည်ပင် သညာဟု

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

စွဲယူမှုတည်း။ နံပါတ် (၂-၃-၄)တို့ကား ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို အတ္တဟု စွဲယူ၍ သညာက တစ်ခြား အတ္တက တစ်ခြားဟု စွဲယူမှုတည်း။

သဘောပေါက်နိုင်ရန် ပုံစံများ

သညာသည် ငါဖြစ်၏၊ ငါမှတ်သားတတ်၏ ငါမှတ်မိ၏။ (နံပါတ် - ၁ - စွဲယူမှုမျိုးတည်း။)

သညာသည် ငါ၏ ဥစ္စာဖြစ်၏။ (သညာတစ်ခြား အတ္တတစ်ခြား စွဲယူမှုမျိုးတည်း။)

ရူပသညာ - ထိုထိုဝတ္ထုကို မြင်ရာ၌ “ဤသူကို ငါသိ၏ = ငါမှတ်မိ၏။ ဤအမှုကို ငါသိ၏ = ငါမှတ်မိ၏”ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ကား ရူပသညာ၌ ဖြစ်သောဒိဋ္ဌိတည်း။ သဒ္ဒသညာစသည်၌ နည်းတူ မှတ်ပါ။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး

၁။ သင်္ခါရေ အတ္တတော သမနုပဿတိ = သင်္ခါရတို့ကို အတ္တဟု ရှု၏။

၂။ သင်္ခါရဝန္တံ ငါ အတ္တာနံ = သင်္ခါရ ရှိသော အတ္တဟု ရှု၏။

၃။ အတ္တနိ ငါ သင်္ခါရေ = အတ္တ၌ သင်္ခါရတို့ဟူ၍ (သင်္ခါရတို့ ရှိ၏ဟူ၍) ရှု၏။

၄။ သင်္ခါရေသု ငါ အတ္တာနံ = သင်္ခါရတို့၌ အတ္တဟူ၍ (သင်္ခါရတို့၌ အတ္တရှိ၏ဟူ၍) ရှု၏။

အမှတ် (၁)၌ သင်္ခါရတို့နှင့် အတ္တကို တစ်ခုတည်းပြု၍ သင်္ခါရတို့သည်ပင် အတ္တ၊ အတ္တသည်ပင် သင်္ခါရတို့ ဟူ၍ သင်္ခါရတို့နှင့် အတ္တကို နှစ်မျိုးမခွဲဘဲ တစ်ခုတည်း တစ်မျိုးတည်းသာဟု စွဲယူ၏။ အမှတ် (၂-၃-၄)တို့၌ကား သင်္ခါရတို့နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီယူ၍ စွဲယူ၏။ အမှတ် (၁)ကား သင်္ခါရကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူ၏။ အမှတ် (၂-၃-၄)တို့ကား ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-ဝိညာဏ်တို့ကို အတ္တဟု စွဲယူ၍ အတ္တက တစ်ခြား သင်္ခါရက တစ်ခြားဟု စွဲယူ၏။

သဘောပေါက်နိုင်ရန် ပုံစံများ

သင်္ခါရတို့သည် ငါ ဖြစ်၏။ (သင်္ခါရတို့နှင့် အတ္တကို တစ်မျိုးတည်းထား၍ စွဲယူမှုမျိုးတည်း။)

သင်္ခါရတို့သည် ငါ၏ ဥစ္စာတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ (သင်္ခါရတို့နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီထား၍ စွဲယူမှုမျိုးတည်း။)

ထိုထိုရူပါရုံကို မြင်အောင် ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ကြောင့်ကြဗျာပါရ ပြုရာ၌ - ငါ မြင်အောင် သွားသည်၊ ငါ မြင်အောင် လာသည်၊ ငါ မြင်အောင် ပြုပြင်သည် စသည်ဖြစ်သောအခါ ရူပသဉ္စေတနာ၌ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။ သဒ္ဒသဉ္စေတနာ စသည်၌ နည်းတူမှတ်ပါ။

ငါ ကံကောင်းသည်၊ ငါ စေတနာကောင်းသည်။ ငါ့စေတနာက သူများစေတနာနှင့် မတူ။ (စေတနာ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ သမာဓိကောင်းသည်၊ ငါ စိတ်တည်ငြိမ်သည်။ ငါ စိတ်မတည်ငြိမ်၊ ငါ သမာဓိမကောင်း။ (ဧကဂ္ဂတာ = သမာဓိ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ထွေထွေလာလာ ငါ ကြံသည်။ (ဝိတက်၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

တစ်ရပ်ပတ်ပတ် ငါ ကြံသည်၊ ထပ်ကာထပ်ကာ ငါ စဉ်းစားနေသည်။ (ဝိစာရ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ထိုထိုအမှုကို ငါ ကြိုးစားအားထုတ်သည်။ (ဝီရိယ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ထိုထိုအရာကို ငါ နှစ်သက်သည်။ (ပီတိ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ထိုထိုဝတ္ထုကို ထိုထိုအရာကို ငါ လိုချင်သည်၊ ငါ ရချင်သည်၊ ငါ ပြုချင်သည်၊ ငါ သွားချင်သည်၊ ငါ ရောက်ချင်သည်၊ ငါ ပြောချင်သည်၊ ငါ ဆိုချင်သည်၊ ငါ ကြည့်ချင်သည် စသည်ဖြစ်သည်ကား ဆန္ဒ၌စွဲသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

ပရမတ်တရားနှင့် စပ်၍ ဘယ်တရားကို ငါ မသိ၊ ငါ မမြင်၊ ငါ မထင်။ (မောဟ၌ စွဲသော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

မကောင်းမှုနှင့် တွေ့လျှင် ငါ မရှက်တတ်။ (အဟိရိက၌ စွဲသော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

မကောင်းမှုနှင့် တွေ့လျှင် ငါ မကြောက်တတ်။ (အနောတ္တပ္ပ၌ စွဲသော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

သားမယား စည်းစိမ်ဥစ္စာစသည့် သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့၌ ဘယ်သူ့ကို ဘယ်ဟာကို ငါ လိုချင်သည် ငါ ခင်မင်သည် ငါ ချစ်ခင်စုံမက်သည် ငါ သာယာတွယ်တာသည်။ (လောဘ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ စိတ်ဆိုးသည်၊ ငါ စိတ်ပျက်သည်၊ ငါ စိတ်ညစ်သည်၊ ငါ မုန်းသည်၊ ငါ မြင်ပြင်းကပ်သည်၊ ငါ ဒေါသ ဖြစ်သည်။ (ဒေါသ၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ အညံ့မခံနိုင်၊ ငါ အလျှော့မပေးနိုင်၊ ငါ မနှိမ်ချနိုင်၊ ငါ အနိုင်ယူမည်။ (မာန၌ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ အယူမှားသည်၊ ငါ၏ အယူသာ မှန်သည်၊ ဤငါ၏ အတ္တဝါဒသာ မှန်သည်၊ ငါ၏ သဿတဝါဒသာ မှန်သည်၊ ငါ၏ ဥစ္ဆေဒဝါဒသာ မှန်သည်၊ ဤငါ၏ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အယူသာ မှန်သည်၊ ဤငါ၏ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အယူသာ မှန်သည်၊ ဤငါ၏ အကိရိယဒိဋ္ဌိ အယူသာ မှန်သည် - ဤသို့ စသည်ဖြင့် စွဲယူသည်ကား ဒိဋ္ဌိ၌ စွဲယူထားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။

ငါ ငြူစူသည်။ (ဣဿာ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ)

ငါ ဝန်တိုသည်၊ ငါ နှမြောသည်။ (မစ္ဆရိယ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ)

ငါ ပြုခဲ့မိသည့် ဒုစရိုက်အတွက် ငါ စိတ်ပူသည်၊ ငါ နှလုံးပူသည်၊ ငါ စိတ်မကောင်း ဖြစ်နေမိသည်၊ ငါ ဥပုသ်မစောင့်လိုက်ရ၍ စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိသည်။ (ကုက္ကုစ္စ၌ ဖြစ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

တရားဓမ္မနှင့် စပ်၍ ထိုထို လုပ်ငန်းရပ်နှင့် စပ်၍ ငါ ငြီးငွေ့သည် ငါ ပျင်းရိသည်။ (ထိနမိဒ္ဓ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ရတနာသုံးတန်၊ ကံ ကံ၏အကျိုး၊ အတိတ်ဘဝ အနာဂတ်ဘဝ စသည်တို့၌ ငါ မယုံကြည်နိုင်၊ ငါ ယုံမှားသည်၊ ငါ နှစ်လုံးနှစ်ခွဲ ရှိသည်။ (ဝိစိကိစ္ဆာ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ စိတ်ပျံ့လွင့်သည်၊ ငါ စိတ်မငြိမ်။ (ဥဒ္ဓစ္စ၌ ဖြစ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ရတနာသုံးတန်၊ ကံ ကံ၏ အကျိုး၊ အတိတ်ဘဝ အနာဂတ်ဘဝစသည်တို့၌ ငါ ယုံကြည်သည်၊ ငါ ကြည်ညိုသည်၊ ငါ ကြည်ဖြူသည်၊ ငါ နှလုံးကြည်သည်။ (သဒ္ဓါ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ကောင်းသောအမှုတို့၌ ငါ မမေ့တတ်၊ ငါ သတိကောင်းသည်၊ ငါ အမှတ်ရသည်၊ ရုပ်နာမ်တွေကို ငါ ရှုလို့ ရသည်၊ အကြောင်း အကျိုးတရားတွေကို ငါ ရှုလို့ရသည်၊ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အချက်တို့ကို ငါ ရှုလို့ရသည်။ (သတိ၌ စွဲယူထားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တို့၌ ငါ ရှက်တတ်သည်။ (ဟိရိ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တို့မှ ငါ ကြောက်တတ်သည်။ (ဩတ္တပ္ပ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ မတွယ်တာတတ်။ (အလောဘ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ငါ အမျက်မထွက်တတ်၊ ငါ စိတ်မဆိုးတတ်။ (အဒေါသ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ရုပ်နာမ်တို့ အပေါ်၌ ငါ ဥပေက္ခာထားလို့ရသည်။ (တဏှမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

တရားရှုရလို့ ငါ အေးချမ်းသည်။ (ပဿဒ္ဓိ စေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

တရားရှုရတာ ငါ ပေါ့ပါးသည်။ (လဟုတာစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

တရားရှုရတာ ငါ နူးညံ့သည်။ (မုဒုတာစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

တရားရှုရတာ ငါ အဆင်ပြေသည်။ (ကမ္မညတာစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

တရားရှုရလို့ ငါ ကျွမ်းကျင်သည်။ (ပါဂုညတာစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ငါ စိတ်ထား ဖြောင့်မတ် ဖြူစင်သည်။ (ဥဇုကာစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ကာယဒုစရိုက်တို့မှ ငါ လုံခြုံသည်။ (သမ္မာကမ္မန္တ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ဝစီဒုစရိုက်တို့မှ ငါ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (သမ္မာဝါစာ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

မိစ္ဆာဇီဝမှ ငါ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (သမ္မာအာဇီဝ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ငါ ဥပုသ်သီတင်း စောင့်သုံးသည်၊ ငါ ကိုယ်ကျင့်သီလ မြဲသည်၊ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ငါ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (ဝိရတိစေတသိက်တို့၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ဒုက္ခိတသတ္တဝါကို ငါ သနားသည်။ (ကရုဏာ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

သုခိတသတ္တဝါကို ငါ ဝမ်းမြောက်သည်။ (မုဒိတာ၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။)

ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတွေကို ငါ ထွင်းဖောက် သိမြင်သည်။ (ပညိန္ဒြေစေတသိက်၌ စွဲယူထားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

ဤကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတသိက်တို့အပေါ် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ အရိပ်အမြွက်တည်း။ ယင်းအရိပ်အမြွက်ကို နည်းမှီး၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၄)မျိုးလုံး ဖြစ်ပုံကို သဘောပေါက်ပါ။

ပုံစံ (၁) ခု

- ၁။ စေတနာသည် ငါပင်တည်း။
- ၂။ စေတနာရှိသော ငါ။
- ၃။ ငါ၌ ရှိသော စေတနာ။
- ၄။ စေတနာတို့၌ တည်ရှိသော ငါ - ဟု အသီးအသီး စွဲယူ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အမည်ရသော စေတသိက် (၅၀)တို့၌ နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး

- ၁။ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတိ = ဝိညာဏ်ကို အတ္တဟု ရှု၏။
- ၂။ ဝိညာဏဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ = ဝိညာဏ်ရှိသော အတ္တဟု ရှု၏။
- ၃။ အတ္တနိ ဝါ ဝိညာဏံ = အတ္တ၌ ဝိညာဏ်ဟု (ဝိညာဏ်ရှိ၏ဟု) ရှု၏။

၄။ ဝိညာဏသို့ ငါ အတ္တာနံ = ဝိညာဏ်၌ အတ္တဟု (အတ္တရှိ၏ဟု) ရှု၏။

အမှတ် (၁)ကား ဝိညာဏ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခုတည်းပြု၍ ဝိညာဏ်သည်ပင် အတ္တ၊ အတ္တသည်ပင် ဝိညာဏ်ဟု စွဲယူ၏။ အမှတ် (၂-၃-၄)တို့ကား ဝိညာဏ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီပြု၍ စွဲယူမှုတည်း။ တစ်ဖန် အမှတ် (၁)ကား ဝိညာဏ်ကို အတ္တဟု စွဲယူ၏။ အမှတ် (၂-၃-၄)တို့ကား ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရတို့ကို အတ္တဟု စွဲယူ၍ အတ္တက တစ်ခြား ဝိညာဏ်က တစ်ခြားဟု စွဲယူသည်။

သဘောပေါက်လွယ်ရန် ပုံစံများ

၁။ ဝိညာဏ်သည် ငါ ဖြစ်၏။ (ဝိညာဏ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခုတည်းပြု၍ စွဲယူပုံတည်း။)

၂။ ဝိညာဏ်သည် ငါ၏ဥစ္စာ ဖြစ်၏။ (ဝိညာဏ်နှင့် အတ္တကို တစ်ခြားစီထား၍ စွဲယူပုံတည်း။)

အဘယ်သူကို အဘယ်ဝတ္ထုကို -

၁။ ငါ မြင်သည် ငါ ကြည့်သည် ငါ ရှုသည်။ (စက္ခုဝိညာဏ်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ တည်း။)

၂။ ငါ ကြားသည် ငါ နာယူသည် ငါ နားထောင်သည်။ (သောတဝိညာဏ်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

၃။ ငါ နံသည် ငါ မွေးသည်။ (ယာနဝိညာဏ်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

၄။ အချိုအချဉ် အရသာကို ငါ သိသည်။ (ဇိဝှိဝိညာဏ်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

၅။ အချမ်းအပူ အကြမ်းအနု လှုပ်ရှားမှုတို့ကို တွေ့ထိ၍ ငါ သိသည်။ (ကာယဝိညာဏ်၌ စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။)

၆။ မနောနှလုံးနှင့် ငါ ကြံသည် ငါ တွေးသည် ငါ သိသည်။ (မနောဝိညာဏ်၌ စွဲယူထားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အသီးအသီးတည်း။)

ခန္ဓာ (၅) ပါးလုံး အပေါ်၌ စွဲယူမှု

ဤ၌ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ခန္ဓာ (၅)ပါး တစ်ပါးပါး အပေါ်၌ စွဲယူမှုတည်း။ တစ်ဖန် အပေါင်းအားဖြင့် ခန္ဓာ ငါးပါးလုံးကို ခြုံ၍ ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ ငါ သွားသည် ငါ လာသည် ငါ ပြုသည် ငါ ပြောသည် ငါ ဆိုသည် အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အပေါင်းကို ခြုံငုံ၍ စွဲလမ်းပြောဆိုသမျှလည်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိချည်းပင်တည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် အဟုတ်ရှိ၏။ သတ္တဝါ အဟုတ်ရှိ၏။ လူ အဟုတ်ရှိ၏။ နတ် အဟုတ်ရှိ၏။ မိန်းမ အဟုတ်ရှိ၏။ ယောက်ျား အဟုတ်ရှိ၏။ ငါ အဟုတ်ရှိ၏။ သူတစ်ပါး အဟုတ်ရှိ၏ - ဟု မှတ်ထင်ခြင်း အရင်းခံ ရှိကြကုန်သော ပုထုဇနိသတ္တဝါတို့သည် - “ငါဟူသော စကား၊ ကိုယ်ဟူသော စကား၊ သူဟူသော စကားကို” - တစ်လောကလုံး တအုန်းအုန်းလည်း ပြောကြကုန်၏။ ပြောတိုင်း ပြောတိုင်းလည်း စိတ်အထင်ပါကြကုန်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်ပြီးသော အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတို့သည်ကား အပြောမှာ သမုတိသစ္စာ ဝေါဟာရသို့လိုက်၍ အများ နည်းတူပင် ပြောကြကုန်၏။ စိတ်အထင်မူကား မရှိပြီ၊ ငါဟူ၍ ပြောကြကုန်သော်လည်း စိတ်မှာ တကယ်ဟုတ်-သည်ဟု မထင်ကြကုန်ပြီ။

ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိအချက်စုမှာ ဒိဋ္ဌိနှင့် စွဲလမ်းထင်မြင်သည်လည်းရှိသည်။ သညာနှင့် စွဲလမ်းထင်မြင်သည်လည်းရှိသည်။ စိတ်ဝိညာဏ်နှင့် စွဲလမ်းထင်မြင်သည်လည်း ရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ

အတ္တသည် သေလျှင်ပြတ်၏ - ဟု စွဲယူသော အယူသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်း။ အတ္တသည် မပြတ်မစဲ အမြဲ တည်ရှိ၏ဟု စွဲယူသော အယူသည် သဿတဒိဋ္ဌိတည်း။

- ၁။ ရုပ်ကိုအတ္တဟု (= ရုပ် အတ္တတော သမနုပဿတိ။)
- ၂။ ဝေဒနာကို အတ္တဟု (= ဝေဒနံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။)
- ၃။ သညာကို အတ္တဟု (= သညံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။)
- ၄။ သင်္ခါရကို အတ္တဟု (= သင်္ခါရေ အတ္တတော သမနုပဿတိ။)
- ၅။ ဝိညာဏ်ကို အတ္တဟု (= ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။)

ဤသို့ အသီးအသီး စွဲယူရာ၌ ထို ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၏ ပျက်စီးမှုသည် ထင်ရှားသော ကြောင့် အတ္တသည် ပျက်စီး၏။ အတ္တသည် ပြတ်၏ - ဟု စွဲယူရကား ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိလည်း ဖြစ်၏။ အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိလည်း ဖြစ်၏။ ယင်းဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကိုပင် ဝိဘဝဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်၏။

တစ်ဖန် ရုပ်ရှိသော အတ္တ၊ ဝေဒနာရှိသော အတ္တ၊ သညာရှိသော အတ္တ၊ သင်္ခါရရှိသော အတ္တ၊ ဝိညာဏ်- ရှိသော အတ္တ စသည်ဖြင့် စွဲယူရာ၌ကား ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်က တစ်ခြား အတ္တက တစ်ခြားဟု စွဲယူထားသဖြင့် ထို ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ ပျက်စီးသော်လည်း အတ္တကားမပျက်စီးဟု ယူသော ကြောင့် သဿတဒိဋ္ဌိလည်း ဖြစ်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိလည်း ဖြစ်၏။ ယင်းသဿတဒိဋ္ဌိကို ဘဝဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသည်၌ ဟောကြားတော်မူအပ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)မျိုးစသည့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ မှန်သမျှတို့သည် ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ဆက်သွယ်ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်၍ လာကြကုန်၏။ ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မှန်သမျှ၏ အရင်းခံ မျိုးစေ့ ဖြစ်၏။ ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူတို့သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ရှိသော် ဖြစ်ကုန်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မရှိသော် မဖြစ်ကုန်ဟု သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ် စိတ္တသံယုတ် ဒုတိယ ဣသိဒတ္တသုတ္တန်၌ လာရှိ၏။

ယာနိ စိမာနိ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဘဏိတာနိ၊ ဣမာ ခေါ ဂဟပတိ ဒိဋ္ဌိယော သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ သတိ ဟောန္တိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ အသတိ န ဟောန္တိတိ။ (သံ-၂-၄၇၈။)

မရေရာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ

ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အချို့တို့သည်လည်း “ဘယ်အရာ”ဟု ကျကျနန မပြောတတ်ကြသော်လည်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ တစ်စုံတစ်ခုအပေါ်၌ အထူးသဖြင့် ဝိညာဏ်အပေါ်၌ အတ္တဟုပင် စွဲလမ်းလျက် ရှိကြ၏။ အတ္တဟူသော အမည်ကို မသုံးကြစေကာမူ ယင်းအတ္တစကားလုံးနှင့် အဓိပ္ပါယ်တူညီ သည့် - **အသက်ကောင်း၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဏ်** - ဟူသော စကားလုံးများဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြ၏။ လူတစ်ယောက် စုတေသည့်အခါ “အသက်ထွက်သွားပြီ”ဟုလည်းကောင်း၊ လူတစ်ယောက် ဖျားနာ၍ မေ့မောသွားသည့်အခါ လိပ်ပြာ ထွက်သွားသဖြင့် လိပ်ပြာ ပြန်ခေါ်တတ်သော ဆရာနှင့် “လိပ်ပြာ ပြန်ခေါ်သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက် အမှတ်တမဲ့ လန့်သွားသည့်အခါ - “လိပ်ပြာကို လွင့်သွားတာပဲ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကလေးများကို ချောက်လှန့်ခဲ့သော် “ကလေးများကို မချောက်လှန့်နဲ့ ၊ လိပ်ပြာ လွင့်သွားတတ်တယ်”ဟုလည်း- ကောင်း၊ သေသွားသူ၏ လိပ်ပြာသည် ချစ်ခင်သူ၏ လိပ်ပြာကို လာရောက်ခေါ်ယူနေသည်၊ သေသွားသူ၏ လိပ်ပြာနှင့် ချစ်ခင်သူ၏ လိပ်ပြာနှစ်ဦးတို့ လိပ်ပြာချင်း ပူးနေသည်၊ သို့အတွက် လိပ်ပြာချင်း ခွဲပေးရမည်ဟု လည်းကောင်း - ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောဆိုတတ်ကြ၏။ သေလျှင် ဝိညာဏ်သည် ဘဝတစ်ခုမှ ဘဝတစ်ခုသို့

ပြောင်းရွှေ့သွားသည်ဟုလည်း ယူဆတတ်ကြ၏။ ဤအတ္တစွဲလမ်းမှုကား နယ်ကျယ်လှ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌ သာမက အပြင်အပ သက်မဲ့လောက အကယ်စင်စစ်ဖြစ်သည့် သစ်ပင် တောတောင် ရေမြေတို့မှာပင် အသက်ဇီဝ အတ္တရှိ၏ဟု စွဲလမ်းတတ်ကြ၏။

ဇီဝသည်နော ဟိ မောဃပုရိသာ မနုဿာ ရုက္ခသ္မိံ ။ (ဝိ-၂-၅၁-၅၂။)

မဂ်ကို တားနိုင်သည်

တာ သဗ္ဗာပိ မဂ္ဂါဝရဏာ၊ န သဂ္ဂါဝရဏာ၊ ပထမမဂ္ဂဝဇ္ဈာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၈။)

ဤဖော်ပြခဲ့သည့် ဘဝဒိဋ္ဌိ (၁၅)မျိုး၊ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ (၅)မျိုးဟူသော (၂၀)သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့သည် မဂ်ဉာဏ် ကို မရအောင် တားထားနိုင်ကုန်၏။ သို့သော် ယင်းသက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၂၀)တို့သည် နတ်ရွာသုဂတိကိုကား မရောက် အောင် တားမထားနိုင်ကုန်။ ယင်းသက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၂၀)တို့ကား ပထမ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်သတ်ရမည့် တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၈။)

သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်လုံး တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်နိုင်၏။ အနိစ္စသက်သက်၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခသက်သက်၊ သို့မဟုတ် အနတ္တသက်သက် ဝိပဿနာ ရှုနေရုံမျှဖြင့်ကား အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၁။)

ထိုလက္ခဏာရေးသုံးတန်တို့တွင် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်လည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ အနတ္တာနုပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့်လည်း သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု အဖန်ဖန် ရှုနိုင်ပါမှ သိနိုင်ပါမှ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နိုင်ပါမှလည်း မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင် ဆိုက်ရောက်နိုင်သောကြောင့်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို အတ္တဟု ရှုလေသမျှ ရှုနေ-သမျှ အနတ္တသို့ ဉာဏ်အမြင်မဆိုက်နိုင်ရကား မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင် မဂ်ဖိုလ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိကို “မဂ္ဂါဝရဏ = မဂ်ကို မရအောင် တားထားနိုင်၏”ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် ယင်းသက္ကာယဒိဋ္ဌိ တို့သည် တင်းလင်းရှိကုန်သော်လည်း နတ်ရွာသုဂတိကိုကား ရောက်နိုင်သဖြင့် နတ်ရွာ သုဂတိကို မရောက် အောင် တားနိုင်သည့် သဂ္ဂါဝရဏတရားတို့ကား မဟုတ်ကြကုန်။

ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၂၀)တို့ အပေါ်၌ အခြေစိုက်လျက် အတ္တကို ပြောဆိုကြောင်း စွဲမြဲစွာယူကြောင်း သဘောတရားတည်းဟူသော အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည်၊ တစ်နည်း အတ္တဟု စွဲမြဲစွာယူကြောင်းဖြစ်သော အတ္တဝါဒမျှ သာလျှင် ဖြစ်သော အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည် ဖြစ်ပေါ်နေပေသည်။

ဥပ္ပတ္တိက္ကမ - ပဟာနုက္ကမ - ဒေသနာက္ကမ

၁။ ဥပ္ပတ္တိက္ကမ = ဖြစ်စဉ် -

၂။ ပဟာနုက္ကမ = အရိယမဂ်ဖြင့် ပယ်စဉ် -

၃။ ဒေသနာက္ကမ = ဒေသနာဟောစဉ် - ဟု အစဉ်သုံးမျိုးရှိ၏။

၁။ ဥပ္ပတ္တိက္ကမ - အစမထင် သံသရာတစ်ခွင်၌ ဤကိလေသာကား ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း ထင်ရှား၏ - ဟု ဆိုဖွယ် မရှိခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ စသော ကိလေသာတို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို = ဥပ္ပတ္တိက္ကမကို မုချအားဖြင့် မဆိုနိုင်ပေ။ သို့သော် ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုရသော် ယေဘုယျအားဖြင့် ဘဝတစ်ခု၌ အတ္တဟု စွဲယူခြင်းလျှင် ရှေးသွားရှိသော အတ္တသည် မြဲ၏ဟု သဿတဒိဋ္ဌိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တသည် သေလျှင် ပြတ်၏ဟု

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း မှားမှားယွင်းယွင်း စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း ဒိဋ္ဌပါဒ် ဖြစ်တတ်၏။

ထိုနောက် ဤအတ္တသည် အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏ မြဲ၏ - ဤသို့စွဲယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အတ္တ၏ စင်ကြယ်ခြင်း အကျိုးငှာ သီလဗ္ဗတုပါဒ် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။

တစ်ဖန် ဤအတ္တသည် သေလျှင် ပြတ်၏ဟု ဤသို့စွဲယူသော ဥစ္ဆေဒအယူ ရှိသောကြောင့် တမလွန် ပရလောကကို ငဲ့ခြင်းမရှိသော တမလွန်ပရလောက မရှိဟုယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ကာမဂုဏ်တို့၌ စွဲလမ်းတပ်မက်ခြင်း ကာမုပါဒ် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ဤသို့လျှင် ပထမအတ္တဝါဒုပါဒ် ထိုနောက် ဒိဋ္ဌပါဒ် သီလဗ္ဗတုပါဒ် ကာမုပါဒ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကြကုန်၏။ ဤကား ဥပါဒ် (၄)ပါးတို့၏ ဘဝတစ်ခု၌ ဖြစ်စဉ် ဥပ္ပတ္တိက္ကမတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၄-၂၀၅။)

၂။ **ပဟာနက္ကမ** - ဒိဋ္ဌပါဒ် သီလဗ္ဗတုပါဒ် အတ္တဝါဒုပါဒ်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ပယ်အပ်၏။ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်သတ်ထိုက်သော တရားတို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ကာမုပါဒ်ကား အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်အပ်သော တရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် နောက်မှ ပယ်သတ်အပ်သော ဥပါဒ်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၅။)

၃။ **ဒေသနာက္ကမ** - ကာမုပါဒ်က အရာကျယ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လောက၌ ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း ဥပါဒ် (၄)မျိုးတို့တွင် ကာမုပါဒ်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူသည်။ ထိုကာမုပါဒ်သည် လောဘမူစိတ် (၈)ပါးလုံး၌ ယှဉ်ရကား အရာကျယ်၏။ ကျန်ဥပါဒ်သုံးမျိုးတို့ကား ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် လောဘမူစိတ် (၄)မျိုးနှင့်သာ ယှဉ်ရကား အရာကျဉ်း၏။ ယေဘုယျအားဖြင့် ငြိကပ်တွယ်တာရာ ဥပါဒ်ကုန္ဒာငါးပါး၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသော သတ္တဝါအပေါင်း၌ ကာမုပါဒ်ကား ထင်ရှား၏။ ကျန်ဥပါဒ်တို့ကား မထင်ရှားကုန်။

ကာမုပါဒ် အားကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုကို ရရှိရန်အလို့ငှာ ကံ ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်မှုမရှိဘဲ၊ ရှိသော်လည်း အလေးမမူဘဲ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာ၊ သုတမင်္ဂလာ၊ မုတမင်္ဂလာစသော လောကီ မင်္ဂလာတို့ကိုသာ လေ့လာလိုက်စားမှု များ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုလောကီမင်္ဂလာတို့အပေါ်၌ ယုံကြည်မှုသည် စွဲလမ်းမှုသည် ဒိဋ္ဌပါဒ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ကာမုပါဒ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒိဋ္ဌပါဒ်ကို ဟောတော်မူသည်။

ထိုဒိဋ္ဌပါဒ်သည် ကွဲပြားလတ်ပြန်သော် သီလဗ္ဗတုပါဒ် အတ္တဝါဒုပါဒ်အားဖြင့် နှစ်မျိုး ပြားပြန်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် နွားတို့၏ အမူအရာကိုသော်လည်းကောင်း ခွေးတို့၏ အမူအရာကိုသော်လည်းကောင်း မြင်ရုံဖြင့်လည်း သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားရကား သီလဗ္ဗတုပါဒ်ကို ပထမရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဆုံး၌ အတ္တဝါဒုပါဒ်ကို ဟောတော်မူ၏။ ဤကား ဒေသနာက္ကမ = ဒေသနာတော်အစဉ်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၅။)

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ

၁။ ကာမတဏှာသည် ကာမုပါဒ်အား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ တဏှာဖြင့် လွန်စွာ နှစ်သက်အပ်ကုန်သော အာရုံတို့၌ ကာမုပါဒ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၅။)

ဤ၌ ဥပနိဿယဟုဆိုသဖြင့် အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ အနန္တရူပနိဿယ၊ ပကတူပနိဿယ (၃)မျိုးလုံးကိုပင် ဆိုသည်မှတ်ပါ။ အနန္တရ သမနန္တရ နတ္ထိ ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရူပနိဿယ၌ပင် အကျုံးဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ အောက်၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၂။)

တစ်ဖန် ယင်းကာမတဏှာသည် ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဟူသော ဥပါဒါန်သုံးမျိုးအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ ဟေတုဟူသော ပစ္စယသတ္တိ (၇)မျိုးတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿယပစ္စည်းနှင့်တကွ (၈)မျိုးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြု၏။ အကြင် အခါ၌ ယင်းတဏှာသည် ယင်းဥပါဒါန်သုံးပါးအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုအခါ၌ ယင်းတဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့သည် အသဟဇာတ = စိတ္တက္ခဏာတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူ ယှဉ်တွဲဖြစ်ကြသော သဟဇာတတရားများ မဟုတ်ကြဟု သိရှိပါလေ။ (စိတ္တက္ခဏာပေါင်းများစွာ ကွာခြားနေမည် ဟုလိုသည်။)

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

ဤအပိုင်းကား ယခုမျက်မှောက် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ ကြည့်ရှုသုံးသပ်ပါက အနာဂတ် အကျိုး တရားများကို ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ထိုအကျိုးတရားများကို ရရှိနိုင်သည့် အကြောင်းတရားတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင် သည့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားပိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစု ပျိုးထောင်နေသော ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့တွင် အကျိုးဝင်သော တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုးတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည့် အပိုင်းဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အနာဂတ် ဘဝ တစ်ခုအတွက် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်နေကျ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် တစ်ခုနှင့် ပူးကပ်၍ ရှုပါက ပို၍ ကောင်းမွန် သည်။ ပို၍ သဘောပေါက် မြန်နိုင်သည်။

ဥပမာ - အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဘဝ၌ ဓမ္မကထိကနတ်သားဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့ကို အကြိမ်များစွာ အခါအခွင့်သင့်သလို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့။ ထိုကိလေသ ဝဋ် ကမ္မဝဋ်များထဲမှ နှစ်နှစ်ကာကာ အဖြစ်ဆုံး ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် တစ်ခုကို ရွေးချယ်ပါ။

၁။ ဓမ္မကထိက နတ်သားဟု အသိမှားခြင်းသဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။

၂။ ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝဟူသော ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ နတ်ကာမဂုဏ် နတ်စည်းစိမ်တည်းဟူသော ဘောဂ- သမ္ပတ္တိ - ဤဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကို လိုလားတပ်မက်ခြင်း သဘောကား ကာမတဏှာတည်း။ တစ်နည်းဆိုသော် ဓမ္မကထိကနတ်သား တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ဟု စွဲလမ်းယုံကြည်သော ဘဝဒိဋ္ဌိ အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်သော တဏှာသည် ဘဝတဏှာတည်း။

၃။ ယင်းကာမတဏှာကြောင့် နတ်သားဘဝ နတ်စည်းစိမ်ကို စွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါန် ဖြစ်၏။ တစ်နည်း ယင်းဘဝတဏှာကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၌ ရရှိမည့် သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်၌ တွယ်တာ တပ်မက်မှု ကာမတဏှာ အရင်းခံလျက် ယင်းကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်၌ စွဲလမ်းမှု ကာမုပါဒါန်ဖြစ်လျှင် ယင်းနတ်သားဘဝနှင့်တကွသော သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်သည့် ကာမ- တဏှာကြောင့် ယင်းကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ (ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုစဉ်က ရုပ်နာမ် တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းလျက် ထိုစဉ်က ကိလေသဝဋ်များ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍)

၁။ ကာမတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်၏။

ကာမတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ကာမုပါဒါန်က အကျိုးတရား။

ဤသို့အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်နည်း ဓမ္မကထိကနတ်သား ထင်ရှား ဧကန် အမှန်ရှိ၏ဟူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၌ အခြေစိုက်လျက် ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု စွဲယူသော အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ဘဝတဏှာဖြစ်လျှင် ယင်းဘဝတဏှာကြောင့် အတ္တဝါဒပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

- ၂။ ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒပါဒါန် ဖြစ်၏။
ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒပါဒါန်က အကျိုးတရား။

လောကော ဇာတိ ဝါ အတ္တဂ္ဂဟဏဝိနိမုတ္တံ ဂဟဏံ ဒိဋ္ဌပါဒါနဘူတံ ဣဓပုရိမဒိဋ္ဌိဥတ္တရဒိဋ္ဌိဝစနေဟိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (မူလဋီ-၂-၁၂၁။)

ဤမူလဋီကာအဖွင့်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေးစာမျက်နှာ (၅၂၆)၌ — **တစ်နည်းယူပုံ** — ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဖော်ပြထားခဲ့၏။ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို အတ္တဟုယူလျှင် ကျန်ခန္ဓာလေးပါးကို လောကဟု ယူနိုင် သောကြောင့် လောကသည်မြဲ၏ဟု စွဲယူသော အယူဝါဒမှာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်၏။ ရှေးရှေး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို နောက်- နောက် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲယူပြန်သော် နောက်နောက်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမှာ ဒိဋ္ဌပါဒါန်ပင် ဖြစ်၏။ ရှေးရှေး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော တဏှာမှာ ဘဝတဏှာ ဖြစ်၏။ ယင်းဘဝတဏှာကြောင့် နောက်နောက်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

- ၃။ ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။
ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား။

ဤအဆင့်အထိ အသိဉာဏ်ရှိနေသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးအတွက် နောင်အနာဂတ်ကို မြော်မှန်း၍ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကား အလွန်ဖြစ်ခဲ့ဖူးရာ ရှိသည်။ အတိတ် သံသရာတစ်လျှောက်၌သာ ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်ခဲ့ ပေမည်။ — ဤသည်မှာ ခြံ၍ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းပုံတည်း။ အကယ်၍ ခွဲရှုလိုပါက အောက်ပါအတိုင်း ရှုပါ။ —

တစ်နည်း ခွဲ၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

- ၁။ ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝ၌ ရရှိမည့် ရူပါရုံကိုပင် လွန်စွာသာယာလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပတဏှာ သည် ကာမတဏှာ မည်၏။
- ၂။ ထိုရူပါရုံကိုပင် — “မြဲ၏။ အခါခပ်သိမ်း တည်ရှိ၏။”ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော ရူပတဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။
- ၃။ ထိုရူပါရုံကိုပင် — “သေလျှင် ပြတ်၏။ ပျက်စီး၏”ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရူပတဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။

ဤသို့လျှင် ရူပတဏှာသည် ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟု သုံးမျိုးပြား၏။ သဒ္ဓတဏှာ၊ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသတဏှာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ ဓမ္မတဏှာတို့၌လည်း အလားတူပင် သုံးမျိုးစီပြား၏။ ရူပ ကာမ- တဏှာစသည်ကြောင့် ကာမပါဒါန်စသည့် ဥပါဒါန်များ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

- ၁။ ရူပ ကာမတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်၏။
 ရူပ ကာမတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ကာမုပါဒါန်က အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပ ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။ (သဿတဒိဋ္ဌိ။)
 ရူပ ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား။
- ၃။ ရူပ ဝိဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။ (ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။)
 ရူပ ဝိဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား။

တစ်နည်းအားဖြင့် ရှုကွက်

သဿတဝါဒနှင့် တွဲနေသော ဘဝတဏှာ၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒနှင့် တွဲနေသော ဝိဘဝတဏှာတို့မှာ အတ္တဝါဒ အပေါ် အခြေတည်၍ (ထိုရူပါရုံစသည်ကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူ၍) ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာများပင် ဖြစ်ကြသဖြင့် အောက်ပါအတိုင်းလည်း ရှုနိုင်သည်။

- ၁။ ရူပ ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။
 ရူပ ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်က အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပ ဝိဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။
 ရူပ ဝိဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်က အကျိုးတရား။

သဒ္ဓတဏှာ ။ ပ ။ ဓမ္မတဏှာတို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရူပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်၌ သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို လိုလားတောင့်တ၍ ပါရမီမျိုးစေ့တို့ကို ထူထောင်နေခဲ့လျှင်လည်း၊ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မာဘဝကို ရည်ရွယ်မှန်းထား၍ ဈာန်တို့ကို အမြတ်စား ပွားများထားလျှင်လည်း ဤဖော်ပြပါ ဓမ္မကထိကနတ်သားပုံစံကို နည်းမှီး၍ ရူပါလေ။

ဤပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းအထိ အသိဉာဏ်ကို ရရှိထားပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်း အဖို့ကား ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကား အလွန်ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာ ရှိပါသည်။ ကာမုပါဒါန် တစ်ခုသာ အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ အကယ်၍ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို မရရှိဖူးသေးသူ ဖြစ်မူကား ဥပါဒါန်လေးမျိုးလုံးပင် ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အသင်သူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ကာမုပါဒါန် တစ်ခုသာ ရှု၍ ရရှိပါက ကာမုပါဒါန်တစ်ခုနှင့်ပင် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဥပါဒါန် (၄)မျိုးတို့ကား သတ္တဝါအားလုံးတို့အတွက် ခြုံငုံ၍ ဟောကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် အဖြစ်များသော ကာမတဏှာနှင့် ကာမုပါဒါန် ဝီထိစဉ်ကို ပုံစံအဖြစ် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇)ကြိမ်	တဒါရုံ (၂)ကြိမ်
ရူပကာမတဏှာ	၁၂	၂၀ (လောဘဒိဋ္ဌိ)	၁၂
ဥပါဒါန်	၁၂	၂၀ (လောဘဒိဋ္ဌိ)	၁၂

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ရံခါ ပီတိမပါသော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဇောများ တဒါရုံများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အနာဂတ် ဘဝအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကိလေသဝဋ် အုပ်စုတွင် သေချာစွာ စိုက်ရှူပါ။ အကြောင်းတရားဖြစ်သော ကာမတဏှာဘက်တွင်လည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားဖြစ်သော ကာမုပါဒါန်ဘက်တွင်လည်းကောင်း နှစ်ဘက် လုံး၌ နာမ်တုံး နာမ်ခဲတည်းဟူသော နာမ်ဃန အသီးအသီးကို ပြိုကွဲအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ရံခါ တဒါရုံ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ
ဥပါဒါနံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ ဖြစ်၏။

ဘဝဟူသည်

ဘဝတိတိ ဘဝေါ - ဖြစ်တတ်သော သဘောတရားသည် ဘဝမည်၏။ ထိုဘဝသည် ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိ-
ဘဝဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ကံသည်ပင်လျှင် ဘဝ = ကမ္မဘဝ မည်၏။ ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော အကျိုးတရားသည်ပင်လျှင်
ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။

၁။ ထိုဘဝနှစ်မျိုးတို့တွင် ဝိပါကနာမ်ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များသည် ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော အကျိုး
တရားများ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအကျိုးတရားများသည်ပင် ဘဝတိတိ ဘဝေါ ဟူသည်နှင့်အညီ ဖြစ်တတ်သော
အနက်သဘောကြောင့် ဘဝဟူသော အမည်ကို ရရှိပေသည်။

၂။ သုခေါ ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပါဒေါ။ (ခု-၁-၄၂။) = ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တော်မူခြင်းသည် ချမ်းသာ၏-
ဟူရာ၌ ချမ်းသာခြင်း အကျိုးသုခကို ရရှိဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တော်-
မူခြင်းတည်းဟူသော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမခဏကို ဖလူပစာရအားဖြင့် သုခေါ = ချမ်းသာ၏ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့
ထို့အတူ ကမ္မဘဝဟူသော ကံကိုလည်း ဥပပတ္တိဘဝဟူသော အကျိုးဝိပါကဝဋ်တရားစု၏ အကြောင်းဖြစ်သော-
ကြောင့် ဘဝတိတိ ဘဝေါ - ဟူသော ကတ္ထု သာဓန ဝစနတ္ထကြောင့်ပင် ဘဝဟူသော အမည်ကို ရရှိပေသည်။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၄။)

ဆိုလိုရင်း - အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ကမ္မဘဝဟုခေါ်၍ အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို
ဥပပတ္တိဘဝဟု ခေါ်သည်။ ကမ္မဘဝကား ဖြစ်ကြောင်းသဘောတည်း။ ဥပပတ္တိဘဝကား ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း။
ဖြစ်ကြောင်းဘဝနှင့် ဖြစ်ခြင်းဘဝတို့ပင်တည်း။

ကမ္မဘဝ တရားကိုယ်

ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော အဘိဇ္ဈာ
အစရှိကုန်သော ကံဟု ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း ကမ္မဘဝ မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၆။)

တတ္ထ ကတမော ကမ္မဘဝေါ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော (ပရိတ္တ-
ဘူမကော ဝါ မဟာဘူမကော ဝါ)၊ အယံ ဝုစ္စတိ ကမ္မဘဝေါ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။
(အဘိ-၂-၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၆။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော်နှင့်အညီ - ပရိတ္တဘူမက အမည်ရသော -

- ၁။ ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စေတနာ --- (၈)မျိုး
- ၂။ အကုသိုလ်စေတနာ --- (၁၂)မျိုး

မဟာဘူမက အမည်ရသော - မဟဂ္ဂုတ် -

- ၃။ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ --- (၅)မျိုး
- ၄။ အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ --- (၄)မျိုး

အားလုံးပေါင်းသော် - ဤ (၂၉)မျိုးသော စေတနာတို့သည်လည်းကောင်း၊

၅။ သဗ္ဗမ္ဘိ ဘဝဂါမိကမ္ဘိ အရ ဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်သော ယင်းစေတနာတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာစသော တရားတို့သည်လည်းကောင်း ကမ္မဘဝ မည်ပေသည်။

ဤ၌ ဘဝဂါမိကံ ဟူသည် ထိုထိုဘဝအားလုံးသို့ ရောက်လည်းရောက်တတ် ရောက်စေလည်း ရောက်စေ တတ်သော ဝဋ္ဋနိဿိတကံများတည်း။ ဤ၌ ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်တတ် ရောက်စေတတ်၏ဟူသည် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ် ပြီးစေတတ်သော စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် မိမိဟူသော ကံတရား၏ ဖြစ်ရာအခါ ဖြစ်စဉ်အခါ၌ = ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ်အခါ၌ ဘဝတစ်ခုခုသို့ ရွေးရှုသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်မှုကို ဆိုလိုပေသည်။

ဥပမာ - နောင်အနာဂတ်တွင် ဓမ္မကထိကနတ်သားဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသည့် ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာဝယ် ကံပြုစဉ်မှာပင် စိတ်အစဉ်သည် ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝသို့ ညွတ်နေ ရွေးရှုနေမှုမျိုးတည်း။ ထိုမိမိလိုလားသော ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝသို့ စိတ်ညွတ်- ကိုင်းရှိုင်းလျက် ရွေးရှုလျက် ကံကိုအားထုတ်ခဲ့သော် ထိုကံဝယ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝဟူသော ဝိပါက်ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ရင့်ကျက်သည့်အခါ ပြီးစေနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိလည်း ရှိနေပေ၏။ ယင်းသို့သော အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိရှိ၍ ယင်းအကျိုးဝိပါက်ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ တည်ရာဘဝသို့ စိတ်ကို ရွေးရှုလျက် ပြုစုပျိုးထောင်အပ်သော ကံကို ဘဝဂါမိကံ = ဘဝသို့ ရောက်တတ် ရောက်စေတတ်သော ကံဟု ဆိုလိုပေသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် အကျိုးဝိပါက်တရားများကို ဖြစ်စေခြင်းကိုပင်လျှင် ဤအရာ၌ ရောက်၏ ရောက်စေတတ်၏ ဟု ဆိုလိုသည် မှတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၆။ မူလဋီ-၂-၁၂၂။ မဟာဋီ-၂-၃၃၀။)

ဥပပတ္တိဘဝ တရားကိုယ်

ဥပပတ္တိဘဝေါ ပန သင်္ခေပတော ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၆။)

ကံသည် ရွေးရှုဖြစ်စေအပ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော လောကီ ဝိပါက် နာမ်ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ဥပပတ္တိဘဝအရ တရားကိုယ် ကောက်ယူရ၏။ ဝိပါက်မဟုတ်သော ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သော သဒ္ဓါယတနစသော တရားများကို ချန်လှပ်ထားပါ။ (အဘိ-၃-၁၃-ကြည့်။)

ဘဝကြီး (၉) ပါး

၁။ ကာမဘဝ - အဝီစိနှင့် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ပြည်တိုင်အောင် ကာမ (၁၁)ဘုံအတွင်း၌ ဖြစ်သော ကာမ ဝိပါက် စိတ်စေတသိက်တို့နှင့် ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့ကို ကာမဟု ခေါ်၏။ ထိုတရားတို့သည် ကာမ- တဏှာသည် အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ကာမအမည်ရကြ၏။ ယင်းဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာဟူသော ဝိပါက် ရုပ်နာမ်တို့သည် ကာမတဏှာတည်းဟူသော ကိလေသာကာမ၏ မှီရာဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကာမတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ယင်းဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့သည် ကာမတဏှာတည်းဟူသော ကိလေသာကာမနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် ကာမဟူသော အမည်ကိုရကြ၏။ ကာမတဏှာ၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကာမ ဟူသော အမည်ကိုရကြ၏။ ကာမတဏှာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကာမဟူသော အမည်ကိုရကြ၏။ ထိုကာမ ဝိပါက် နာမ်တရားနှင့် ကမ္မဇရုပ်သည်ပင် ကံကြောင့်ဖြစ်ရသောကြောင့် ဘဝတိတိ ဘဝေါ - အရ ဘဝလည်း မည်၏။ ထိုကာမနှင့် ဘဝနှစ်ပါးကို ပေါင်းစပ်၍ ကာမဘဝဟု ခေါ်ဆိုသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၄။ မဟာဋီ-၂-၃၃၁။)

၂။ ရူပဘဝ - ပထမဈာန်ဗြဟ္မာဘုံနှင့် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာဘုံအတွင်း၌ ဖြစ်သော ရူပ ဝိပါက် စိတ်စေတသိက်နှင့်

ထိုဘုံတို့၌ ရထိုက်သော ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာကို ရူပဟုခေါ်၏။ ထိုဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့သည် ရူပတဏှာ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ရူပအမည်ရကြ၏။ ရူပနှင့်ဘဝ နှစ်ခုပေါင်းစပ်၍ ရူပဘဝမည်၏။ ရူပ (၁၆)ဘုံသည် ရူပဘဝတည်း။

၃။ အရူပဘဝ — အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံနှင့် ဘဝဂ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၏ အတွင်း၌ဖြစ်သော အရူပဝိပါက်ကို အရူပဟု ခေါ်၏။ ထိုအရူပဝိပါက်တည်းဟူသော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့ကို အရူပ-တဏှာသည် အာရုံပြုရကား ယင်းဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့သည် ဖလူပစာရအားဖြင့် အရူပ အမည်ရကြသည်။ အရူပနှင့် ဘဝ နှစ်ခုပေါင်းစပ်၍ အရူပဘဝ မည်၏။ အရူပ (၄)ဘုံတည်း။

ကာမအမည်ရသော ကာမ ဝိပါက် ရုပ်နာမ်တို့သည် ကာမာဝစရကံကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် ကာမဘဝ မည်၏။ ရူပအမည်ရသော ရူပါဝစရ ဝိပါက် ရုပ်နာမ်တို့သည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ရူပါဝစရကံကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် ရူပဘဝ အမည်ရ၏။ အရူပအမည်ရသော ဝိပါက် နာမ်တရားတို့သည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အရူပါဝစရကံကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် အရူပဘဝ အမည်ရ၏ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ သညာဘဝ = အသညသတ်ဘုံနှင့် နေဝသညာနာသညာယတနဘုံမှ ကြွင်းသော ကာမ - ရူပ - အရူပ - (၂၉)ဘုံ = သညာရှိသောဘုံ။

၂။ အသညာဘဝ = သညာမရှိသော အသညသတ်ဘုံ။

၃။ နေဝသညာနာသညာဘဝ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာကားမရှိ၊ သိမ်မွေ့သော သညာသာရှိသောဘုံ။

၁။ ဧကဝေါကာရဘဝ = ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ (၁)ပါးသာရှိသော ဘဝ = အသညသတ်ဘဝ။

၂။ စတုဝေါကာရဘဝ = ဥပါဒိန္နနာမက္ခန္ဓာ (၄)ပါးရှိသော ဘဝ = အရူပဘဝ။

၃။ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ = ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာ (၅)ပါးရှိသော ကာမ ရူပဘဝ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၅။)

အကျိုးရှိသော ဟောစဉ်

ဤဘဝနိဒ္ဒေသ၌ ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို ဟောတော်မူသကဲ့သို့ သင်္ခါရနိဒ္ဒေသတုန်းကလည်း ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို ဟောတော်မူခဲ့၏။

သို့သော် ရှေးသင်္ခါရနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော ပုညာဘိသင်္ခါရ စသည်တို့ကို အတိတ်ကံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဤ ဘဝနိဒ္ဒေသ၌ကား ယင်းပုညာဘိသင်္ခါရစသည်တို့ကို ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အစွမ်းဖြင့် နောင်အနာဂတ်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ၏ အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဘဝနိဒ္ဒေသ၌ ပုညာဘိသင်္ခါရ စသည်တို့ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်းသည် အကျိုးရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ တစ်နည်း - ရှေး သင်္ခါရနိဒ္ဒေသ၌ သမ္ပယုတ်တရားမပါဘဲ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာသက်သက်ကိုသာ သင်္ခါရဟူ၍ ဟောတော် မူခဲ့၏။ ဤဘဝပဒနိဒ္ဒေသ၌ကား - **သဗ္ဗမ္ဘိ ဘဝဂါမိကမ္ဘိ** - ဟူ၍ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတွင်သာမက ယင်းစေတနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် စိတ်စေတသိက် တရားစုတို့ကိုလည်း ကမ္မဘဝအရတွင် ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

တစ်ဖန် ရှေးသင်္ခါရနိဒ္ဒေသ၌ ဝိညာဏ်၏ အကြောင်းသာလျှင် ဖြစ်သော ကံကို သင်္ခါရဟူ၍ ဟောတော်မူ- ခဲ့၏။ ဤဘဝနိဒ္ဒေသ၌ကား ရုပ်ဇီဝိတနဝကကလာပ်တည်းဟူသော အသညသတ်ဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံကိုလည်း ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

တစ်နည်း — စကားများစွာ ပြောဆိုခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိနိုင်အံ့နည်း။ — အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ-ဟူသောအရာ၌ ပညာဘိသင်္ခါရစသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့ကိုသာ သင်္ခါရအရ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါဟူသော ဤအရာ၌ကား ကမ္မဘဝတွင်သာမက ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်း သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်ရကား —

- ၁။ ကုသိုလ်
- ၂။ အကုသိုလ်
- ၃။ ဝိပါက် အဗျာကတ (နာမ်တရား)
- ၄။ ကမ္မဇရုပ် အဗျာကတ -

ဤ (၄)မျိုးကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရကို ဟောပြီးသော်လည်း ဘဝကို ထပ်မံ၍ ဟောကြားတော်မူခြင်းသည် အကျိုးရှိသည်သာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၇။)

ဥပါဒါနနှင့် ဘဝအပြား

ကာမုပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ ကာမဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာမာဝစရ ပညာဘိသင်္ခါရ၊ အပညာဘိ-သင်္ခါရဟူသော ကာမာဝစရကံကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။ ထိုကံဟူသော သဘောတရားသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကမ္မဘဝသည် ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌လည်း ဤနည်းကိုဆောင်၍ သိပါလေ။ ကြွင်းကျန်သော ဒိဋ္ဌုပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကို အကြောင်းခံ၍ ကာမကမ္မဘဝ၊ ကာမဥပပတ္တိဘဝ၊ ရူပကမ္မဘဝ၊ ရူပဥပပတ္တိဘဝ၊ အရူပကမ္မဘဝ၊ အရူပဥပပတ္တိဘဝတို့ ဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း သဘောပေါက်ပါလေ။ ဥပါဒါန် အမျိုးအမည် မခွဲဘဲ သာမညအားဖြင့် ဆိုရမူ ဥပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ နှစ်မျိုး ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်ဟု အတိချုပ် မှတ်သားထားပါ။

ပုထုဇ္ဇနော ဥမ္မတ္တကော

ဥမ္မတ္တကော ဝိယ ဟိ ပုထုဇ္ဇနော။ သော “ဣဒံ ယုတ္တံ ဣဒံ အယုတ္တံ”န္တိ အဝိစာရေတွာ ယဿ ကဿစိ ဥပါဒါနဿ ဝသေန ယံကိဉ္စိ ဘဝံ ပတ္ထေတွာ ယံကိဉ္စိ ကမ္မံ ကရောတိယေဝ။ တဿှာ ယဒေကစ္စေ “သီလဗ္ဗတု-ပါဒါနေန ရူပါရူပဘဝါ န ဟောန္တိ”တိ ဝဒန္တိ၊ တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗေန ပန သဗ္ဗော ဟောတီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၈။)

မည်သည့် ဥပါဒါန်ကြောင့်မဆို မည်သည့် (ကာမ-ရူပ-အရူပဟူသော) ဘဝမဆို ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ပုထုဇ္ဇန ကား အရူးနှင့် တူသဖြင့် “ဤအမှုသည် သင့်၏၊ ဤအမှုသည် မသင့်”ဟု သင့်မသင့်ကို မဝေဖန် မစဉ်းစား-တော့ဘဲ တစ်စုံတစ်ခုသော ဥပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ တစ်စုံတစ်ခုသော ဘဝကို တောင့်တ၍ အမှတ်မထား တစ်စုံတစ်ခုသော ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကို ပြုစု ပျိုးထောင်တတ်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော ဆရာတို့သည် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကြောင့် ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့ မဖြစ်နိုင်ကုန် ဟူသော စကားကို ဆိုကြကုန်၏။ ထိုစကားကို မယူသင့်ပေ လက်မခံသင့်ပေ။ စင်စစ်အားဖြင့်ကား အလုံးစုံသော ဥပါဒါန်ကြောင့် အလုံးစုံသော ဘဝသည် ဖြစ်နိုင်၏ဟူသော ဤစကားကိုသာ ယူပါ လက်ခံပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၈။)

ကေန္တုဆရာတို့ကား - နွားတို့၏ အလေ့အကျင့် ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဆောက်တည်၍ ကျင့်ခြင်းကြောင့် နွားတို့၏ ခွေးတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏ဟူသော ကုက္ကုရဝတိက သုတ္တန်တရားတော်ကို နှလုံးသွင်းမှား၍ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်နှင့် ပြည့်စုံသောသူ၏ သန္တာန်ဝယ် ဈာနဘာဝနာ မပြည့်စုံနိုင်ဟု အောက်မေ့ မှတ်ထင်ကုန်သဖြင့် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကြောင့် ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့ မဖြစ်နိုင်ကုန်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ဂေါသီလ ဂေါတမသည် နွားတို့၏ အလေ့အကျင့် ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့် စသည်သည် ကိလေသာမှလည်းကောင်း သံသရာမှလည်းကောင်း စင်ကြယ်ခြင်း၏အကြောင်းဟု သုံးသပ်ခြင်းသည် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် မည်၏။ ထို သုဒ္ဓိမဂ္ဂပရာမသန = ကိလေသာသံသရာမှ စင်ကြယ်ခြင်း၏အကြောင်းဟု သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ရူပါဝစရဈာန် အရူပါဝစရဈာန်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မသင့်သည် မဟုတ်၊ သင့်ပေသည်သာတည်း။

(မဟာဋီ-၂-၃၃၂။)

ကာမုပါဒါန်နှင့် အပါယ်သံသရာ

ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တစ်ဆင့်စကား ကြားဖူး၍ ဖြစ်စေ၊ မြင်အပ်သော အမှုကို အတုလိုက်၍ဖြစ်စေ ဤဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့မည်သည် လူလောကဝယ် မင်းသူဌေးမျိုး ပုဏ္ဏားသူဌေးမျိုး သူကြွယ်သူဌေးမျိုးတို့၌လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရ နတ်ပြည် (၆)ထပ်တို့၌လည်းကောင်း ကြွယ်ဝပြည့်စုံကုန်၏ ဟု တွေးတောကြံစည်လျက် ထိုဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ရရှိခြင်း အကျိုးငှာ -

- ၁။ မသူတော်တို့၏ တရားကို ကြားနာရခြင်း၊
- ၂။ မသူတော်တို့နှင့် ပေါင်းဖော် မှီဝဲမိခြင်း၊
- ၃။ ရှေးကပြုခဲ့ဖူးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်ဟူသော ပုဗ္ဗေစကတပုညတာစက်၏ ချို့တဲ့ခြင်း၊
- ၄။ မိမိ၏ ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ကို ကောင်းစွာ မထားနိုင်သဖြင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်၏ ချို့တဲ့ခြင်း -

ဤသို့စသည်တို့က လှည့်ပတ်ဖြားယောင်း သွေးဆောင်အပ်သည်ဖြစ်၍ မသူတော်တရား၌ နားဝင်နေသည်ဖြစ်၍ ဤကံကြောင့် ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့သည် ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်ကုန်၏ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်လျက် သားကောင်ကိုသတ်၍ ယဇ်နတ်ပူဇော်ခြင်း သားကောင်ကိုသတ်၍ လျှာဒါန်းခြင်းစသည့် ဒုစရိုက်တို့ကို ပြုလုပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုစရိုက်တရားတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် အပါယ်၌ ဖြစ်ရ၏။ ဤမျှသာ မကသေး - မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့ကို လိုလားတောင့်တသည် ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ရအပ်ပြီးသော ကာမဂုဏ်တို့ကို လုံခြုံစေရန် စောင့်ရှောက်ရသည် ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့၌ စွဲလမ်းတပ်မက်မှု ကာမုပါဒါန်ကို အရင်းခံသဖြင့် ကာယဒုစရိုက် စသည်တို့ကိုသော်လည်း ပြုမိပြန်၏။ (မိမိ ကိုယ်တိုင်က ဓားပြတိုက်ခြင်း၊ ခိုးယူခြင်း၊ မိမိပစ္စည်းကို လာလုယူသူ ဓားပြတိုက်သူတို့အားလည်း သတ်ပစ်ခြင်းစသည့် အမှုတို့ကို ဆိုလိုသည်။) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုစရိုက်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် အပါယ်၌ ဖြစ်ရပြန်၏။

ထိုအပါယ်ဘုံ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အပါယ်ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အကုသိုလ် ဒုစရိုက်ကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ကံသည် ရှေးရှုဖြစ်စေအပ်ကုန်သော အပါယ်ခန္ဓာတို့သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၆-၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၈။)

ကာမုပါဒါန်နှင့် သုဂတိ

အခြားတစ်ယောက်သောသူကား သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားတော်ကို ကြားနာရခြင်းစသည့် အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် တိုးပွားစေအပ်သော အသိဉာဏ်ရှိသည် ဖြစ်၍ ဤကုသိုလ်ကံကြောင့် ကာမဂုဏ်တို့သည်

ပြည့်စုံနိုင်ကုန်သည်ဟု မှတ်ထင်ခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ကာမဂုဏ်တို့၏ အပေါ်၌ စွဲလမ်းမက်မောခြင်း ကာမုပါဒါန် ၏ အစွမ်းဖြင့် ကာယသုစရိုက်စသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြည့်ကျင့်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သုစရိုက် ကုသိုလ်ကံ တရားတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် နတ်ပြည်တို့၌သော်လည်းကောင်း လူ့ပြည်တို့၌သော်လည်းကောင်း ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်ရ၏။ ထိုနတ်ဘဝ လူ့ဘဝတို့၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥပပတ္တိဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော ကံသည် ကမ္မဘဝမည်၏။ ကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော ခန္ဓာတို့သည်ကား ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ကာမုပါဒါန်သည် ဒုဂ္ဂတိကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ၊ သုဂတိကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၇ ။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၉။)

ကာမုပါဒါန်နှင့် ရူပဘဝ အရူပဘဝ

အခြားတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် — “ထိုကာမဘဝ၌ရှိသော စည်းစိမ်ထက် ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ ကာမတို့သည်ကား သာလွန်၍ ပြည့်စုံကုန်၏” — ဟု ကြားရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြံဆမိသောကြောင့် လည်းကောင်း ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ ကာမတို့၌ ပြင်းစွာစွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါန်၏ အစွမ်းကြောင့်ပင်လျှင် ရူပါဝစရဈာန်သမာပတ် အရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပါဝစရ ဗြဟ္မာပြည် အရူပါဝစရဗြဟ္မာပြည်လောက၌ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်ရ၏။ ထိုရူပဗြဟ္မာလောက အရူပဗြဟ္မာလောက၌ ပဋိသန္ဓေ၏ = ဥပပတ္တိဘဝ၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ရူပါဝစရကံသည် အရူပါဝစရကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ကံသည် = ကမ္မဘဝသည် ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည် ဥပပတ္တိ ဘဝ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ကာမုပါဒါန်သည် ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ ရူပါဝစရ ဥပပတ္တိဘဝ၊ အရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ အရူပါဝစရ ဥပပတ္တိဘဝတို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၉။)

ဒိဋ္ဌပါဒါန်နှင့် ကာမ - ရူပ - အရူပ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ

အခြားတစ်ယောက်သော သူသည် — “ဤအတ္တမည်သည် ကာမာဝစရ သမ္ပတ္တိဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ရူပ အရူပဘဝတို့တွင် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ပြတ်စဲသွားသော် ကောင်းစွာ ပြတ်သည်ပင် ဖြစ်၏” — ဟု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို စွဲယူ၍ အကြောင်းပြု၍ ထိုကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဘဝသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ကာမာဝစရကံ ရူပါဝစရကံ အရူပါဝစရကံတို့ကို ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုကံသည် ကမ္မဘဝမည်၏။ ကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော ခန္ဓာတို့ကား ဥပပတ္တိ ဘဝ မည်၏။ (ဤစကားရပ်တို့ကို နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် မရရှိသေးသော ပုထုဇနံ ငမိုက်သားတို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ပြောဆိုနေသော စကားရပ်များဟု မှတ်ပါ။) ဤသို့လျှင် ဒိဋ္ဌပါဒါန်သည်လည်း ကာမ-ရူပ-အရူပ တည်းဟူသော ဘဝသုံးမျိုး (ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ)တို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၇ ။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၉။)

အတ္တဝါဒုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံ

အခြားတစ်ယောက်သော သူသည် — “ဤအတ္တမည်သည် ကာမာဝစရ သမ္ပတ္တိဘဝ၌သော်လည်းကောင်း၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ချမ်းသာခြင်း ရှိ၏ ပူပန်ချခြင်း ကင်း၏” ဟု အတ္တဝါဒုပါဒါန်ကြောင့် ထိုကာမာဝစရ သမ္ပတ္တိဘဝ၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဘဝသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကာမာဝစရကံ၊ ရူပါဝစရကံ၊ အရူပါဝစရကံတို့ကို အားထုတ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏

ထိုမိမိအားထုတ်အပ်သော ကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော ခန္ဓာတို့ကား ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ဤသို့လျှင် အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည် ကာမကမ္မဘဝ ကာမဥပပတ္တိဘဝ၊ ရူပကမ္မဘဝ၊ ရူပဥပပတ္တိဘဝ၊ အရူပကမ္မဘဝ၊ အရူပဥပပတ္တိဘဝတို့၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်ရပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၇-၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၉။)

သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံ

အခြားတစ်ယောက်သော သူသည်ကား “နွားတို့၏ အလေ့အကျင့် ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့်ဟူသော ဤ သီလဗ္ဗတုမည်သည်ကား ကာမဝစရသမ္ပတ္တိဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး သော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ဖြည့်ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သုခသည် ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ နိုင်၏ဟု ကြားဖူး၍သော်လည်းကောင်း ကြံဆ၍သော်လည်းကောင်း သီလဗ္ဗတုပါဒါန်၏ အစွမ်းကြောင့် ထို ကာမာဝစရ သမ္ပတ္တိဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဘဝသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ကံကို ပြုစု ပျိုးထောင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော ခန္ဓာ တို့သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ဤသို့လျှင် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်သည်လည်း ကာမကမ္မဘဝ ကာမဥပပတ္တိဘဝ၊ ရူပ- ကမ္မဘဝ ရူပဥပပတ္တိဘဝ၊ အရူပကမ္မဘဝ အရူပဥပပတ္တိဘဝတို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၉။)

ဤဘဝနိဒ္ဒေသပိုင်း၌ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကို နောက်ဆုံးထား၍ ဖွင့်ဆိုထားခြင်း၌ အကြောင်းကား ဤသို့- တည်း - သီလဗ္ဗတုပါဒါန်သည် အတ္တဝါဒုပါဒါန်လောက်လည်း မပြတ်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိသည်လည်း အကြောင်းတစ်ရပ်၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်သည် အတ္တဝါဒုပါဒါန်ကိုသာ အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် အတ္တ- ဝါဒုပါဒါန်ဟူသော အကြောင်းရှိသည်လည်း တစ်ရပ် ဤအကြောင်းနှစ်ရပ်ကြောင့် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကို နောက်ဆုံး၌ ထား၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ (မူလဋီ-၂-၁၂၄။)

ဤသီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့သည်လည်း နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးကို ရရှိပြီးသူ၏ သန္တာန်ဝယ် ဤဘဝ၌ ထပ်မံဖြစ်ဖို့ရန် အလှမ်းကွာဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ အတိတ် သံသရာတစ်ခွင်၌ကား မဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်ဟူ၍ မရှိစကောင်းသည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤဉာဏ်နှစ်ပါးကို မရရှိသေးသော သူတော်ကောင်းတို့၏ သန္တာန်၌ကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ ဥပါဒါန် လေးပါးလုံးကြောင့်ပင် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့သည် ထိုက်သလို ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်လတ္တံ့ပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ

ဥပါဒါန် (၄)မျိုးလုံးတို့သည် -

- ၁။ ရူပ အရူပဖြစ်သော ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့အား၊
- ၂။ ကာမာဝစရကုသိုလ် ကမ္မဘဝအား၊
- ၃။ ကာမာဝစရ ဥပပတ္တိဘဝအား၊

ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိတစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။

၄။ ယင်းဥပါဒါန် (၄)မျိုးလုံးသည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကမ္မဘဝအား သဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ အတ္တိ အဝိဂတ မဂ္ဂ ပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၅။ ယင်းဥပါဒါန် (၄)မျိုးလုံးသည် မိမိနှင့် ဝိပဿနာတတ်သူ၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ မဖြစ်သော ဝိသိစိတ္တက္ခန္ဓာခြားလျက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကမ္မဘဝအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့် သာလျှင် ကျေးဇူးပြု၏။

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစု ပျိုးထောင်နေသော ဝဋ္ဋ-နိဿိတ ကုသိုလ်ကံများနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ရှုရမည့်အပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် အသင်သူတော်ကောင်း၏ အနာဂတ်ဘဝသစ်အတွက် မိမိ စွဲစွဲမြဲမြဲ စွဲစွဲလမ်းလမ်း ပြုစုပျိုးထောင်နေသည့် (အဝိဇ္ဇာ) တဏှာ ဥပါဒါန် (သင်္ခါရ) ကံ တစ်မျိုးမျိုးကိုသာ ယူ၍ ရှုပါကလည်း လုံလောက်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဘဝတစ်လျှောက်၌ ထူထောင်ထားသည့် ကံအားလုံးကိုကား ကုန်စင်အောင် မရှုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ယောဂီသူတော်ကောင်းများသည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အနာဂတ်အတွက် ဦးတည်ချက် ဥပါဒါန်ချင်းကား မတူညီကြပေ။ အချို့ကား ဓမ္မကထိကနတ်သား ဖြစ်ချင်၏။ အချို့ကား သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို လိုလားကြပြန်၏။ အချို့ကား အနာဂတ်တွင် ရဟန်းဘဝဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလိုကြ၏။ အချို့ကား ဗြဟ္မာဘဝဖြင့် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်လိုကြ၏။ ဤသို့လျှင် ဥပါဒါန်ချင်း တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူမညီ ရှိတတ်ပေသည်။

သို့အတွက် — ရှုကွက်အကျဉ်းမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ —

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (၂၀) ရဟန်းဘဝဟု သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု အသိမှားမှုသဘော-
- ၂။ တဏှာ (၂၀) ရဟန်းဘဝ သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာ တပ်မက်မှု သဘော-
- ၃။ ဥပါဒါန် (၂၀) ရဟန်းဘဝ သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝသို့ စိတ်ကပ်ရောက် စွဲနေမှုသဘော။ (ကာမုပါဒါန်ပင် အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိသည်။)
- ၄။ သင်္ခါရ = ယင်းကာမုပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ဒါနမှု သို့မဟုတ် သီလမှု၊ သို့မဟုတ် ဘာဝနာမှု တစ်ခုခုကား သင်္ခါရနှင့် -
- ၅။ ကံ = ကမ္မဘဝတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ယင်းကမ္မဘဝကြောင့် ရရှိမည့် ရဟန်းဘဝ၊ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကား ဥပပတ္တိဘဝတည်း။ ဤအဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့မှာ မနောဒွါရိကဇောဝိသိစိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်ကြသည်ကို သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဈာန်ရသူဖြစ်လျှင် ယင်းဈာန်-သမာပတ် တစ်မျိုးမျိုးကို အမြတ်စား ဝင်စားလျက် ယင်းဈာန်သမာပတ်ကြောင့် ရရှိနိုင်မည့် ဗြဟ္မာဘဝကို ဆုတောင်းလျက် သို့မဟုတ် စိတ်ညွတ်ကောင်းလျက် နည်းတူ ရှုကြည့်ပါ။ ဗြဟ္မာခန္ဓာ (၅)ပါးတည်းဟူသော ဥပပတ္တိ-ဘဝကို တွေ့ရှိမည်ဖြစ်သည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အဝိဇ္ဇာချင်း တဏှာချင်း ဥပါဒါန်ချင်း သင်္ခါရ ကံချင်း မတူညီကြသဖြင့် အထက်ပါ ရဟန်းဘဝ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ဗြဟ္မာဘဝပုံစံတို့ကို နည်းမှီး၍ မိမိဆုတောင်းထားသည့် စိတ်ညွတ်ကောင်းရှိုင်းထားသည့် ရည်မှန်းထားသည့် ပုံစံအတိုင်းသာ ရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ - အနာဂတ်ဘဝတွင် ဓမ္မကထိကနတ်သား ဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ခန္ဓာငါးပါးကို လိုလားတောင့်တသည့် ကာမုပါဒါန်ကို အရင်းခံ၍ အကြောင်းခံ၍ ဒါန သီလ ဘာဝနာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်နေရာ ထိုကုသိုလ်ကံတို့တွင် အမှတ်တရ အားရပါးရ စိတ်ပါလက်ပါ ရွှင်လန်း တက်ကြွစွာ ပြုစုပျိုးထောင်ဖူးသော ကုသိုလ်ကံတစ်ခုကို ပြန်အာရုံယူပါ။ ဥပမာ - စေတီတော်အား ပန်းလှူဖူးသည့် ကုသိုလ် စေတနာကံတစ်ခု ဆိုပါစို့။ ယင်းကုသိုလ်စေတနာကံ၏ စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိက ဖြစ်ပေါ်စေအပ်သော တစ်နည်း ယင်းကမ္မဘဝက ဖြစ်စေအပ်သော ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၏ ဝိပါက် နာမ်ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ကား ဥပပတ္တိဘဝတည်း။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကိလေသဝဋ်ဖြစ်သည့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို တွယ်တာ တပ်မက်သည့် စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေသည့် ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဝဋ်ဖြစ်သည့် စေတီတော်အား ပန်းလှူသည့် ကုသိုလ်စေတနာကံ = ကမ္မဘဝ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း (= ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိကြောင့် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း) ယင်းကမ္မဘဝကြောင့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါး တည်းဟူသော ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် လှမ်းမြော်ကြည့်၍ - အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ -

- ၁။ ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကမ္မဘဝ ဖြစ်၏။
ကာမုပါဒါန်က အကြောင်းတရား၊ ကမ္မဘဝက အကျိုးတရား။
- ၂။ ကမ္မဘဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်၏။
ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ဥပပတ္တိဘဝက အကျိုးတရား။

ဒိဋ္ဌုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်တို့ကြောင့် ကာမကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်၌ သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို ရရှိရေးအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပါရမီမျိုးစေ့ကို ထူထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုကာမာဝစရကံတို့တွင် အမှတ်တရအဖြစ်ဆုံး အနှစ်ခြိုက်ဆုံး ကံတစ်ခုကို ရွေးချယ်၍ ရဟန်းဘဝ ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော ကာမကို စွဲလမ်းခြင်း ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကာမာဝစရ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပုံကို နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

ကာမုပါဒါန်နှင့် ရူပဘဝ

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်တွင် ရူပါဝစရဗြဟ္မာခန္ဓာကို လိုလားတောင့်တ စွဲလမ်းတပ်မက်သည့် ကာမုပါဒါန်ကို အကြောင်းရင်းခံ၍ အာနာပါန ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်ကို သို့မဟုတ် သြဒါတကသိုဏ်း စတုတ္ထဈာန်ကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့။ ယင်းစတုတ္ထဈာန် သမာဓိကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားပါ။ ယင်းစတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ်ဗြဟ္မာခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် လှမ်းမြော်ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်ပြီးသောအခါ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရား၊ အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

- ၁။ ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ ဖြစ်၏။
ကာမုပါဒါန်က အကြောင်းတရား၊ ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝက အကျိုးတရား။
- ၂။ ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရူပါဝစရ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်၏။
ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ရူပါဝစရ ဥပပတ္တိဘဝက အကျိုးတရား။

မှတ်ချက် — ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကြောင့် ရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ကာမုပါဒါန်စသည့် ဥပါဒါန်တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် အရူပါဝစရ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရာ၌လည်းကောင်း နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။ တစ်ဖန် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယခုအခါ၌ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်ပိုင်းသို့ ဆိုက်ရောက်နေပြီ ဖြစ်၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကား ဉာတပရိညာ စခန်းတည်း။ ယင်းဉာတပရိညာဟူသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သည့် ရုပ်နာမ်ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားယူတတ်သော ဉာဏ်တည်း။ ယင်းဉာတပရိညာစခန်း၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ အကယ်၍ ရောက်ရှိခဲ့ပါမူ စူဠသောတာပန်စခန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီ ဖြစ်၍ အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးမှ စိတ်ချရပြီ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ ပစ္စုပ္ပန် အပုညာ- ဘိသင်္ခါရကြောင့် နောင်အနာဂတ် အပါယ် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပုံကို မရှုဘဲထားလိုက ထားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အကယ်၍ ရှုလိုခဲ့ပါမူ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက် အမှတ်တရ မိမိပြုခဲ့မိသည့် အကုသိုလ် ဒုစရိုက်ကံ တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ — ကာမုပါဒါန်စသည့် ဥပါဒါန် တစ်ခုခုကို အကြောင်းခံ၍ ယင်းအကုသိုလ်ကံ = ကမ္မဘဝ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအကုသိုလ်ကံ = ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ခန္ဓာ (၅)ပါးတည်းဟူသော ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဉာတပရိညာစခန်း၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ရောက်ပြီးသူ အသင်သူတော်ကောင်း အဖို့ အနာဂတ် ဝဇ္ဇကထာပိုင်းတွင် လိုအပ်တော့မည်ကား မဟုတ်ပေ။

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

ဘဝေါတိ ပနေတ္ထ ကမ္မဘဝေါဝ အဓိပ္ပေတော၊ သော ဟိ ဇာတိယာ ပစ္စယော၊ န ဥပပတ္တိဘဝေါ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၀။)

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၌ ဘဝအရ ကမ္မဘဝသည်သာလျှင် ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဘဝ ကိုသာ ကောက်ယူပါ။ ဥပပတ္တိဘဝကား ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်း မဟုတ်သည့်အတွက် ဘဝအရ ဥပပတ္တိဘဝကို မကောက်ယူပါနှင့်။ ဤကား အဋ္ဌကထာကြီးတို့၏ အလိုတည်း။ ဋီကာဆရာတော်များကား အောက်ပါအတိုင်း တစ်နည်း ကြံတော်မူကြပြန်သည်။

ဥပပတ္တိဘဝပုပ္ဖိယေဝ ဇာတိတိ အာဟ “န ဥပပတ္တိဘဝေါ”တိ။ ဇာယမာနဿ ပန ဇာတိ ဇာတိတိ ဥပပတ္တိဘဝေါပိ အသတိ အဘာဝါ ဇာတိယာ ပစ္စယောတိ သက္ကာ ဝတ္တိ။ ဇာယမာနရူပပဒဋ္ဌာနတာပိ ဟိ ရူပဇာတိယာ ဝုတ္တာ “ဥပစိတရူပပဒဋ္ဌာနော ဥပစယော၊ အနုပဗန္ဓရူပပဒဋ္ဌာနာ သန္တတိ”တိ။
(မူလဋီ-၂-၁၂၄။ မဟာဋီ-၂-၃၃၄။)

ဘဝတစ်ခုဝယ် အကျိုး ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတည်းဟူသော ဥပပတ္တိဘဝ၏ ရှေးဦးအစစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ဇာတိဖြစ်ရကား ဥပပတ္တိဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းတရား မဟုတ်၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိဝယ် ဘဝအရ ဥပပတ္တိဘဝကို မကောက်ယူပါနှင့်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော်-

ဘဝသစ်တစ်ခု၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ခန္ဓာ၏ လက်ဦးအစ ဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အခြင်းအရာအထူး ဝိကာရသည် ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၌ ဇာတိမည်ရကား ဥပပတ္တိဘဝသည် မရှိခဲ့သော် ဇာတိ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မဘဝသည်သာမက ဥပပတ္တိဘဝသည်လည်း ဇာတိအား ကျေးဇူးပြုတတ်၏ = ဇာတိ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ်သည်သာ ဖြစ်သည်။ မှန်ပေသည် - “ဥပစယသည် ဖြစ်စရပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ သန္တတိသည် အစဉ်အဆက်အားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏”ဟု (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၆၄။)၌ ရုပ်ဇာတိ၏ ဖြစ်ဆဲရပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုတော်မူခဲ့ပေသည်။ သို့အတွက် ကမ္မဘဝသည်သာ ဇာတိ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ဥပပတ္တိဘဝသည်လည်း ဇာတိ၏ အကြောင်းတရားပင် ဖြစ်သည်။
(မူလဋီ-၂-၁၂၄။ မဟာဋီ-၂-၃၃၄။)

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ

ထိုဘဝသည် ဇာတိအား (= ကမ္မဘဝသည် ဥပပတ္တိဘဝအား) နာနာကွဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိ၊ ဥပနိဿ-ယပစ္စယသတ္တိ နှစ်မျိုးတို့ဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၀။)

အမေးနှင့် အဖြေ

ဤအရာဝယ် ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်သည်ဟု ဘယ်ပုံဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းဖြင့် သိထိုက်ပါသနည်းဟူမူ အဖြေမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ -

အပြင်အပ ဖြစ်ကုန်သော အကြောင်းတရားတို့၏ တူညီကုန်သည်၏ အဖြစ်သည် ရှိပါသော်လည်း သတ္တဝါတို့၏ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူညီဘဲ ယုတ်ညံ့သည်၏အဖြစ် မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ် အစရှိသော ထူးထွေ ဆန်းပြားမှုကို တွေ့မြင်နေရခြင်းကြောင့် ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်သည်ဟူသော ဤ အနက်သဘောတရားကို သိနိုင်ပေသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ထင်မိရှင်းလင်းချက် - သတ္တဝါ အသီးအသီး၏ အဇ္ဈတ္တ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်မှ အပဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တဝါတစ်ဦး ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် ဥပနိဿယစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ဝိုင်းဝန်း ကျေးဇူးပြုပေးတတ်ကြကုန်သော -

- ၁။ ဖြစ်စေတတ်သော ဖခင်၏ သုက်သွေး၊
- ၂။ ဖြစ်စေတတ်သော မိခင်၏ သုက်သွေး၊
- ၃။ အစာအာဟာရ၊

ဤသို့အစရှိကုန်သော အကြောင်းတရားတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏အဖြစ် ရှိပါကုန်သော်လည်း အမြွှာပူး ဖြစ်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သော်မှလည်း တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး -

- ၁။ ဖြစ်ပြီးသော ခန္ဓာတို့၏ အောက်တန်းစားဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ယုတ်ညံ့မှု -
- ၂။ ဖြစ်ပြီးသော ခန္ဓာတို့၏ အထက်တန်းစားဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော မြင့်မြတ်မှု -
- ၃။ အဆင်းလှမှု -
- ၄။ အဆင်းမလှမှု -
- ၅။ အသက်ရှည်မှု -
- ၆။ အသက်တိုမှု -
- ၇။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှု -
- ၈။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု -
- ၉။ အခြံအရံ များမှု -
- ၁၀။ အခြံအရံ နည်းပါးမှု -
- ၁၁။ အနာရောဂါ ထူပြောမှု မကျန်းမာမှု -
- ၁၂။ အနာရောဂါ ကင်းရှင်းမှု ကျန်းမာမှု -

ဤသို့စသော ထူးခြားမှုများကို တွေ့မြင်ရ၏။ ထိုထူးခြား ကွဲလွဲမှုများသည် အကြောင်းမရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ထိုထူးခြားကွဲပြားမှုသည် အခါခပ်သိမ်း လည်းကောင်း အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌လည်းကောင်း မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ဖန် ထို အကြောင်းတရားဟူသည်မှာလည်း ကမ္မဘဝမှ တစ်ပါးသော အကြောင်းတရားကား မဖြစ်နိုင်ပေ။ အဘယ် ကြောင့်နည်းဟူမူ - ထိုကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်ကြရသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ကမ္မဘဝမှ တစ်ပါးသော အကြောင်းတရား၏ မရှိခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယုတ်ညံ့မှု မြင့်မြတ်မှုစသော ထူးခြားကွဲပြားမှု သည် ကမ္မဘဝဟူသော အကြောင်းတရား ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် ကမ္မဘဝသည် (= ကံသည်) သတ္တဝါတို့၏ ယုတ်ညံ့မှု မြင့်မြတ်မှုစသော ထူးခြားကွဲပြားမှု၏ အကြောင်းရင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း -

ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇတိ ယဒိဒံ ဟိနပ္ပဏီတတာယ။ (မ-၃-၂၄၄။)

= ယုတ်ညံ့သည်၏ အဖြစ် မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကံသည် သတ္တဝါတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်၏။

(မ-၃-၂၄၄။)

ဤသို့ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တန်တွင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်ဟူသော ဤသဘောတရားကို သိအပ် သိနိုင်ပါပေသည်။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ

တစ်ဖန် ဇာတိတရားသည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် ဇရာမရဏတရားမည်သည် မရှိနိုင်။ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿ ဥပါယာသစသော တရားတို့သည်လည်း မရှိနိုင်ကုန်။ အလျော်အားဖြင့်မူကား ဇာတိတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော်သာလျှင် ဇရာမရဏတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဇရာမရဏဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဒုက္ခတရားသည် တွေ့ထိအပ်သော မိုက်မဲသော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌ ဇရာမရဏနှင့် စပ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော သောက ပရိဒေဝစသော တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ထိုထို ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း = ဉာတိဗျသနစသော ဒုက္ခတရားသည် တွေ့ထိအပ်သော မိုက်မဲသော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌ ဇရာမရဏနှင့် မစပ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော သောက ပရိဒေဝ အစရှိကုန်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဇာတိသည် ဇရာမရဏ၏လည်း အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ သောက ပရိဒေဝစသည်တို့၏လည်း အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ဟု သိရှိပါလေ။

ထိုဇာတိသည် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ စသည်တို့အား သုတ္တန်နည်းပရိယာယ်အားဖြင့် ဥပနိဿယ-ကောဠိဟူသော ဥပနိဿယ အမြွက်အားဖြင့် ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ တစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်။ (အဘိဓမ္မာပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောကြားချက် မရှိသောကြောင့် သုတ္တန်နည်းပရိယာယ်အားဖြင့် ဥပနိဿယကောဠိဟု ဆိုသည်။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၀-၂၁၁။)

ဇရာမရဏကို အင်္ဂါတစ်ပါးသာ ပြုပုံ

ယသ္မာ ပန န အမရဏာ ဇရာ အတ္ထိ သဗ္ဗေသံ ဥပ္ပတ္တိမန္တာနံ ပါကာနန္တရဘေဒတော။ န စာဇရံ မရဏံ အပါကဘေဒါဘာဝါ။ တသ္မာ တဒုဘယ မေကမင်္ဂီ ကတံ၊ န နာမရူပံ ဝိယ ဥဘယဌာနေ ဧကန္တံ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ သဌာယတနံ ဝိယ ဝါ အာယတနဘာဝေန ကိစ္စသမတာယ။ (အနုဋီ-၂-၉၇။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါကို ပြရာ၌ ဇရာမရဏနှစ်ပါးကို အဘယ်ကြောင့် အင်္ဂါတစ်ပါးတည်း ပြုထားပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား - ထိုဇရာမရဏ နှစ်ပါးလုံးသည် ဇာတိကြောင့် ဖြစ်ရခြင်းအားဖြင့် တူမျှ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာဝယ် မအိုဘဲ သေသူမရှိ၊ မရဏသို့ မဆိုက်သော ဇရာမည်သည် မရှိ။ အနည်းဆုံး ပရမတ်တရားတို့သည် ဌီအခိုက်၌ ရင့်ရ အိုရသေး၏။ အိုခြင်းဟူသမျှလည်း မသေသော အိုခြင်းမည်သည် မရှိ၊ ဌီအခိုက်သို့ ရောက်၍ အိုလျှင် ဘင်အခိုက်၌ ဧကန်ပျက်ရမည်သာ၊ ထိုနှစ်ပါးတွင်လည်း မရဏသည် ဇရာကြောင့် ဖြစ်ရသည်မဟုတ်၊ ဇာတိကြောင့်သာ ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဇရာမရဏ နှစ်ပါးကို အင်္ဂါတစ်ပါးတည်း အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ နာမရူပဟူသော အင်္ဂါရပ်ကဲ့သို့ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးစုံ ဖြစ်ရာဌာန၌ တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် အင်္ဂါတစ်ပါးအဖြစ် ဟောကြားတော်မူသည်လည်း မဟုတ်။ သဌာယတနဟူသော အင်္ဂါရပ်ကဲ့သို့ အာယတန၏ အဖြစ်ဖြင့် ကိစ္စတူမျှသောကြောင့် အင်္ဂါတစ်ပါးတည်းအဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူသည်လည်း မဟုတ်ပေ။ (အနုဋီ-၂-၉၇။)

အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော ကမ္မဘဝတစ်ခုခုနှင့် အနာဂတ် ဇာတိ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်တွင် ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝကို ဆုတောင်း-

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ထားသည် ဖြစ်အံ့။ မိမိအနှစ်ခြိုက်ဆုံး ကာမာဝစရ ကုသိုလ် ကမ္မဘဝတစ်ခုဖြင့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေခန္ဓာ (၅)ပါးကို အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ ဗြဟ္မာဘဝကို ဆုတောင်းထားသည် ဖြစ်အံ့၊ ရူပါဝစရဈာန်ကုသိုလ် ကမ္မဘဝတစ်ခုဖြင့် ဗြဟ္မာဘဝ ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းထားသည် ဖြစ်အံ့၊ မိမိ အနှစ်ခြိုက်ဆုံး ဖြစ်သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ = ကမ္မဘဝတစ်ခုကြောင့် ရဟန်းဘဝ၏ ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

၁။ ကမ္မဘဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။
ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား ဇာတိက အကျိုးတရား။

ဇာတိ - ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၏ ဇာတိအခိုက်၌ ရုပ်တရားများမှာ စက္ခုဒသကကလာပ်၊ သောတဒသကကလာပ်၊ ဃာနဒသကကလာပ်၊ ဇိဝှိဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်၊ ဟဒယဒသကကလာပ်ဟူသော အမျိုးအစားအားဖြင့် (၇၀)သော ကမ္မဇရုပ်များသည်လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတနဝကကလာပ်နှင့်တကွ ရေတွက်သော် (၇၉)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့သည်လည်းကောင်း စတင်၍ ဖြစ်ကြ၏။ နာမ်တရားများမှာ တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် (၃၄)မျိုးသော နာမ်တရားတို့တည်း။

ဗြဟ္မာဘဝ - အကယ်၍ ရူပါဝစရဗြဟ္မာဘဝ ဇာတိ ဖြစ်ခဲ့လျှင် ရုပ်ပိုင်းတွင် ဃာနဒသကကလာပ်၊ ဇိဝှိဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်များ လျော့နေမည် ဖြစ်သည်။ နာမ်ပိုင်းတွင် ပထမဈာန် ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် နာမ်တရား (၃၄)၊ ဒုတိယဈာန် ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေ ဖြစ်လျှင် (၃၂)၊ တတိယဈာန် ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် (၃၁)၊ စတုတ္ထဈာန် ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် (၃၁)လုံးသော နာမ်တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ရဟန်းဘဝ - အကယ်၍ သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝ ပဋိသန္ဓေဇာတိဖြစ်လျှင် ရုပ်အမျိုးအစား (၃၀)၊ တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ ဖြစ်လျှင် နာမ်တရား (၃၄) ရှိကြ၏။

ဤဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကမ္မဘဝကြောင့် ဇာတိဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ - ကမ္မဘဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။ ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ဇာတိက အကျိုးတရားဟု အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

အကုသိုလ် ကမ္မဘဝနှင့် အရူပ ကမ္မဘဝ

ဧဝံ သင်္ခါရေ သလ္လက္ခေတွာ ဌိတဿ ပန ဘိက္ခုဿ ဒသဗလဿ သာသနေ မူလံ ဩတိဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ၊ စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဟူသော ဉာတပရိညာပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ဤသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက် (= ဤကား အကြောင်းတရား - ဤကား အကျိုးတရားဟုကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက်) တည်နေသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်မှ မခွဲနိုင်အောင် ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ အမြစ်တွယ်သွားပြီ ဖြစ်၏။ အမြစ်အရင်းသို့ သက်ဝင်၍ တည်နေသည်မည်၏။ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိသည်မည်၏။ ကောင်းရာ သုဂတိဟူသော လားရာဂတိမြဲသော စူဠသောတာပန် မည်ပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

ထိုကြောင့် ဤပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းအထိ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို စနစ်တကျ သိမ်းဆည်းတတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဉာတပရိညာစခန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီး ဖြစ်သဖြင့် သုဂတိဘဝတည်းဟူသော ကိန်းသေမြဲသော လားရာဂတိရှိသော စူဠသောတာပန် မည်ရကား ထိုသူတော်ကောင်းသည် မိမိပြုမိသော အကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဇာတိကား ဖြစ်ခွင့်မရှိတော့ပေ။ အကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဇာတိ ဖြစ်ခွင့်မရှိသဖြင့် နောင်အနာဂတ်တွင် အကုသိုလ် ကမ္မဘဝနှင့် အပါယ်ဇာတိကို အကြောင်းအကျိုးစပ်လျက် သိမ်းဆည်းရန်လည်း လိုအပ်မည် မထင်ပေ။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တိုင်အောင် ဉာဏ်အမြင် မပေါက်သေးသူတို့အတွက်သာ အကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဇာတိစသည်တို့ ဖြစ်ခွင့်ရှိနိုင်ပေသည်။ (သို့သော် ဘုရားအလောင်းတော်ကဲ့သို့သော ဆုကြီးပန် သူတော်ကောင်းများကိုကား ချွင်းချက်ထားပါ။)

အလားတူပင် သာသနာတော်တွင်း၌ ဉာတပရိညာစခန်းသို့ တိုင်အောင် ခရီးလမ်းပေါက်နေသော ယောဂီသူမွန်တစ်ဦး ဖြစ်နေသည့်အလျောက် အရူပါဝစရဈာန်ကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အရူပါဝစရ ဇာတိ ဖြစ်မှုသည်လည်း အလွန်နည်းပါးဖွယ်ရာသာ ရှိချေသည်။ ပုထုဇနိဘဝဖြင့် အရူပဘုံသို့ ရောက်ရှိက ဆက်လက်၍ အရိယာသူတော်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးသွားပြီ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ အာဠာရရသေ့-ဥဒကရသေ့ - ဒေဝီဠရသေ့ကြီးတို့ကို အရှုံးကြီး ရှုံးသူများအဖြစ် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။ သို့သော် ဤဘဝတွင် သောတာပန်စသည့် အရိယာသူတော်ကောင်းဘဝသို့ ရောက်ရှိ၍ ရဟန္တာလည်း မဖြစ်နိုင်သေးသဖြင့် သံသရာခရီးလည်း ဆက်ရန် ရှိနေသေးသော် အရူပဘုံသို့ ရောက်လိုက ရောက်နိုင်သေး၏။ ထိုအရူပဘုံတွင် အထက်အထက် မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်များကိုလည်း ရပိုင်ခွင့်များလည်း ရှိပေ၏။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤကဲ့သို့ အရူပဘုံသို့ ရောက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းရှိသူ သူတော်ကောင်း ဖြစ်နေပါမူ အရူပကမ္မဘဝ တစ်ခုခုဖြင့် ဆိုင်ရာ အရူပဇာတိကို အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် = ဆိုင်ရာ အရူပကမ္မဘဝကြောင့် ဆိုင်ရာ အရူပဇာတိ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အရူပဇာတိ၏ တရားကိုယ်မှာ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးသာ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် မိမိ၏ အနာဂတ် ဘဝသစ်တွင် ရရှိမည့် ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ သမုတိ-သစ္စာနယ်မှ သိမ်းဆည်းနည်း ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ သိမ်းဆည်းနည်းဟု နှစ်နည်းပင် ရှိနိုင်ပေသည်။ ဇာတိ ဇရာမရဏတို့ကို သမုတိသစ္စာနည်း ပရမတ္ထသစ္စာနည်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးစီ ဖွင့်ဆိုထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သမုတိသစ္စာနယ်မှ (= သမ္မုတိသစ္စာနယ်မှ) သိမ်းဆည်းလိုခဲ့သော် ပဋိသန္ဓေ ဇာတိ ဖြစ်ရခြင်းကို အကြောင်းခံ၍ အိုမှုဇရာ သေမှုမရဏ ဖြစ်ရခြင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ -

၂။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဇရာမရဏက အကျိုးတရား။

ဘဝတစ်ခု၌ တစ်ခုသော ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းသည် ထင်ရှားရှိခဲ့သော် တစ်ခုသော သေခြင်းတရားကား မြဲ၏။ သမ္မုတိမရဏတည်း။ ယင်းဇာတိနှင့် မရဏအကြားကား ဇရာတည်း။ ယင်းဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ အနာဂတ်ဇာတိနှင့် အနာဂတ်ဇရာမရဏတည်း။

အကယ်၍ ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ သိမ်းဆည်းရူပားလိုခဲ့သော် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ ရှိသော ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့၏ ပြိုင်တူဖြစ်မှု = ဇာတိ၊ တည်မှု = ဇရာ၊ ပျက်မှု = မရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဌာန-

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အလိုက်ဖြစ်စေ၊ ကောဠာသအလိုက်ဖြစ်စေ၊ တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖြစ်စေ ခြုံ၍ ရုပ်အားလုံးတို့၏ ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှု = ဇာတိ-ဇရာ-မရဏကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း သိမ်းဆည်းပါ။

နာမ်တရား၌လည်း အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ အာယတနဒွါရအလိုက် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော (၆)လိုင်းလုံး အတွင်း၌ ရှိကြသော နာမ်တရားတို့တွင် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ကလာပ်တူ နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှု သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း သိမ်းဆည်းပါ။

ရုပ်-နာမ်ပရမတ်တို့၏ ဖြစ်မှု = ဥပါဒ်ကား ဇာတိတည်း။ တည်မှု = ဌီကား ဇရာတည်း။ ပျက်မှု = ဘင်ကား မရဏတည်း။ ဤကား ပရမတ္ထသစ္စာနယ်တည်း။

၃။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဇရာမရဏက အကျိုးတရား ။

သတိ - ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ဟူသော ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ ဤရုပ်နာမ်တို့မှာ အနာဂတ်ဘဝ ရုပ်နာမ်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်ကို အထူးဂရုပြု၍ မှတ်သားပါ။

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ

ဤသောကပရိဒေဝ စသည်တို့ကား ဇာတိ၏ မုချမဟုတ်သော အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဇာတိရှိတိုင်း အမြဲ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ကား မဟုတ်။ ကိလေသာ ကင်းစင်တော်မူကြသော ဘုရား ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ကား ဇာတိပင် ရှိသော်ငြားလည်း သောကစသည်တို့ကား ဖြစ်ခွင့် မရှိကြတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ၏ မုချမဟုတ်သော အကျိုးဆက်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသောက စသည်တို့မှာ ဇာတိကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ကြသည်လည်းရှိ၏။ ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း = ဉာတိဗျသနစသော ဘေးဒုက္ခတို့ဖြင့် တွေ့ထိသော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် ယောနိသောမနသိကာရ မဖြစ်ပါက ရုပ်သဘော နာမ်သဘော အကြောင်းသဘော အကျိုးသဘော အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘော အသုဘသဘောတို့ကို တွင်တွင်ကြီး နှလုံးမသွင်းနိုင်ဘဲ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း သားသမီး မြေး မြစ် ဇနီး ခင်ပွန်း ဘကြီး ဘထွေး မိကြီး မိထွေး အဘိုး အဖွား စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရွှေ ငွေ စိန်ကျောက် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း မိုက်မဲ တွေဝေစွာ နှလုံးသွင်း နေပါက ယင်းသောကစသည်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကုန်၏။ သို့သော် ယင်းဉာတိဗျသနစသော ဗျသန အမျိုးမျိုးတို့နှင့် တွေ့ကြုံရခြင်းမှာလည်း ဇာတိရှိသူ သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌သာ ကျရောက်နိုင်သဖြင့် ယင်းသောက စသည်တို့၏ အကြောင်းရင်းမှာလည်း ဇာတိပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပြန်ပေသည်။ သို့အတွက် ဇာတိကို အကြောင်း ခံ၍ သောကစသည်တို့ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရား အကျိုး တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၃။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောက ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ သောကက အကျိုးတရား။

၄။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပရိဒေဝ ။ ပ ။ ဥပါယာသ ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ပရိဒေဝ ။ ပ ။ ဥပါယာသက အကျိုးတရား ။

ဘဝစက်လည်ပတ်ပုံ

အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏ စသည်ဖြင့် သံသရာလည်ပတ်ပုံ ဘဝစက်ကို အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ သောက စသည်ကို အဆုံး၌ထားလျက် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ သို့သော် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်း အစပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သောကစသည်တို့ ဖြစ်လျှင်လည်း အဝိဇ္ဇာကား ကပ်၍ ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော ဟူသည်နှင့် အညီ အာသဝေါတရားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း အဝိဇ္ဇာကား ဖြစ်နေပြန်၏။ အဝိဇ္ဇာဖြစ်လျှင်လည်း တစ်ဖန်သင်္ခါရကား ဖြစ်နေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရဖြစ်ပြန်လျှင် ဝိညာဏ် ဖြစ်ပြန်၍ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်လျက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် (၁၂)ချက်တို့သည် အရဟတ္တမဂ် မရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး အရဟတ္တမဂ်ကို ရသည့်တိုင်အောင် အမြဲမပြတ် အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်လျက် တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ ပြတ်စဲခြင်း မရှိဘဲ အခွန်ရှည်စွာ ဖြစ်လျက် လည်ပတ်နေဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်ဟု သိပါလေ။

ကာရက ဝေဒကမှ ကင်းဆိတ်မှု

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်သည် အဝိဇ္ဇာ အစရှိကုန်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘောတရားသာ ဖြစ်ရကား ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့မှ အခြားတစ်ပါးသော -

“ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ သေဇ္ဇော သဒိတာ။” (ဒီ-၁-၁၇။)

= “ဗြဟ္မာတည်း၊ မဟာဗြဟ္မာတည်း၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ထက် မြတ်၏၊ စီမံတတ်၏။” (ဒီ-၁-၁၇။)

ဤသို့ ကြံဆအပ်သော သံသရာကို ပြုလုပ်တတ် ဖန်ဆင်းတတ်သော ဗြဟ္မာ ပဇာပတိနတ်၊ ပရမိဿရ ဟူသော ပရမီသွာနတ်၊ ပုရိသ စသူမှလည်းကောင်း၊ (ဖန်ဆင်းရှင် ပရမတ္ထကို ဆိုလိုသည်။)

“ငါ၏ ထိုအတ္တသည် အကျိုးစီးပွား ရှိသည် မရှိသည်ကို ပြောပြတတ်၏၊ သုခအစရှိသည်ကို ခံစားတတ်၏၊ အလုံးစုံသော အာရုံတို့ကို သိတတ်၏၊ မိမိကိုယ်တိုင် သိတတ် သူတစ်ပါးတို့သည် သိအပ်၏” - (ဇီဝအတ္တကို ဆိုလိုသည်။)

ဤသို့ ကြံဆအပ်သော သုခ ဒုက္ခကို ခံစားတတ်သော အတ္တမှလည်းကောင်း၊

ဤနှစ်မျိုးသော ကာရကအတ္တ (ပရမတ္ထ)၊ ဝေဒကအတ္တ (ဇီဝအတ္တ)တို့မှ ကင်းဆိတ်ရကား ယင်းကြောင်း- ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် ကာရကအတ္တ ဝေဒကအတ္တတို့မှ ကင်းဆိတ်၏ဟု သိပါလေ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။)

ဓုဝ - သုဘ - သုခ - အတ္တတို့မှ ဆိတ်၏

တစ်ဖန် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ အဝိဇ္ဇာသည် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်- ကြောင့် ခိုင်မြဲသည့် = ဓုဝသဘောမှ ကင်းဆိတ်၏။ ။ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော အာသဝေါတရားစသော ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် သော ရာဂ ဒေါသ မာန်မာနစသော ကိလေသာကို ရခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုဘ၏ အဖြစ်မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောသည် နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သုခ၏

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အဖြစ်မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ။ အာသဝစသော အကြောင်းတရားနှင့် စပ်သော = အကြောင်းတရား၌ စပ်သော ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလိုသို့ လိုက်စေတတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အတ္တ၏ အဖြစ်မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ။ သင်္ခါရစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် အားလုံးတို့သည်လည်း ထို့အတူ ဓုဝ-သုဘ-သုခ-အတ္တ တို့မှ ကင်းဆိတ်ကြကုန်သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။

တစ်နည်းဆိုရသော် — အဝိဇ္ဇာသည် —

- ၁။ အတ္တလည်း မဟုတ်၊
- ၂။ အတ္တ၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်၊
- ၃။ အတ္တ၌လည်း မရှိ၊
- ၄။ အတ္တလည်း မရှိ၊

သင်္ခါရအစရှိကုန်သော အင်္ဂါရပ်တို့သည်လည်း ထို့အတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ ဘဝစက်သည် တစ်နည်း သံသရာဘဝစက်၏ အင်္ဂါရပ် (၁၂)ပါးတို့သည် ဓုဝ-သုဘ-သုခ-အတ္တဟူသော ဆိတ်သုဉ်းခြင်းဖြင့် ဆိတ်သုဉ်း၏ဟူ၍ သိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

တစ်ဖန် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ —

- ၁။ မူလ (၂)ပါး၊
- ၂။ အဓွန့်ကာလ (၃)ပါး၊
- ၃။ အင်္ဂါ (၁၂)ပါး၊
- ၄။ အစပ် (၃)ပါး၊
- ၅။ အလွှာ (၄)ပါး၊
- ၆။ ခြင်းရာ (၂၀) ရှိပေသည်။

မူလ (၂) ပါး

ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်ဝယ် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာဟု အရင်းမူလ ပဓာနတရား နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာဟူသော အရင်းမူလ ပဓာနတရားသည် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရဟူသော ရှေးအတိတ်ဖြစ်သော အကြောင်းအဖို့မှ စ၍ ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-ဖဿ-ဝေဒနာ ဟူသော ဝေဒနာတွင်ဆုံးသော ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးဝိပါက်ကို ဆောင်ထားတတ်သောကြောင့် အရင်းမူလ ပဓာနတရား မည်၏။

ဝေဒနာ၏ နောက်၌ - ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ - ဟု တဏှာကို တွေ့ရ၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ ရှေးအဖို့၊ နောက်အဖို့ဟု နှစ်ဖို့ရှိသည်တွင် အဝိဇ္ဇာသည် ရှေးအဖို့အတွက် အစဖြစ်၏။ တဏှာသည် နောက်အဖို့ အတွက် အစဖြစ်၏။ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝဟူသော အကြောင်း၊ ဥပပတ္တိဘဝဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တစ်နည်း ဇာတိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-ဖဿ-ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်သွယ်လျက် ယင်းတဏှာသည် ချဲ့တတ် ဖြန့်တတ်သောကြောင့် အနာဂတ်အဖို့ကို ဆက်စပ်လျက် ချဲ့တတ် ဖြန့်တတ်သော အရင်းမူလ ပဓာနတရား မည်၏။

ထိုရှေ့ပိုင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၊ နောက်ပိုင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်ဟု ဘဝစက် နှစ်မျိုးတို့တွင် ရှေးပိုင်း သံသရာဘဝစက်ကို ဒိဋ္ဌိစရိုက်ထူပြောသူတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။

နောက်ပိုင်း သံသရာဘဝစက်ကို တဏှာစရိုက်ထူပြောသူတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

မှန်ပေသည် — အဝိဇ္ဇာသည် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော တရားစစ် တရားမှန်တို့၏ မှန်သော သဘောကို မသိအောင် ဖုံးထား၏။ ထိုဖုံးထားမှု အဝိဇ္ဇာသည် အာရုံကို မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ဟူသော အယူမှားမှုကို ပြုလျက် နဂိုက ဒိဋ္ဌိစရိုက်ရှိနေသူတို့ကို သံသရာမှ မလွတ်နိုင်အောင် သံသရာထဲ၌ ဆွဲဆောင်၍ ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဒိဋ္ဌိစရိုက်ရှိသူတို့ကို သံသရာထဲ၌ ဆွဲဆောင် ထားတတ်၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဒိဋ္ဌိစရိုက်ရှိသူတို့၏ အဝိဇ္ဇာသည် သံသရာကို ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်၏။

ဖဿ၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာသဘောမှန်ဖြစ်သော ဖုသနသဘောကို အဝိဇ္ဇာက ဖုံးလွှမ်းထား- သောကြောင့် အာရုံကို တွေ့ထိသောအခါ ဖဿကို မသိဘဲ အတ္တက တွေ့ထိ၏ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံး သွင်းခြင်းကို အဝိဇ္ဇာသည် ပြုလုပ်လျက် ဒိဋ္ဌိစရိုက် ရှိသူတို့ကို သံသရာထဲ၌ ဆွဲဆောင်ထားတတ်၏။ တစ်နည်း ဆိုသော် ဒိဋ္ဌိစရိုက်ရှိသူတို့၏ သန္တာန်ဝယ် သင်္ခါရ အစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သံသရာကို ဆွဲဆောင် တတ်၏ ဖြစ်စေတတ်၏။ (မူလဋီ-၂-၁၂၆။)

ဤ၌ ဖဿ၏ အာရုံကိုတွေ့ထိတတ်သော ဖုသနသဘော၊ ဝေဒနာ၏ အာရုံ၏အရသာကို ခံစားတတ်- သော အနုဘဝနသဘောကို — အတ္တက တွေ့ထိ၏။ အတ္တက ခံစား၏ — ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုတတ်သော တရားကား အဝိဇ္ဇာမဟုတ်။ ဒိဋ္ဌိတည်း။ ထိုဒိဋ္ဌိသည် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ရကား အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာအပေါ်၌ ဒိဋ္ဌိ၏ အာရုံကို မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုလုပ်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိကို တင်စား ၍ အဝိဇ္ဇာကိုပင် အာရုံကို မှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းမှုကို ပြုလုပ်တတ်သော ကတ္တုအဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားသည်။ ဖလူပစာရ၊ တဒ္ဓမ္မူပစာရတည်း။ အကျိုး၏ အမည်ကို အကြောင်း၌ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော စကား ဟုလိုသည်။ (အနုဋီ-၂-၁၃၆။)

တစ်နည်း — သတ္တဝါဟူသည် အတ္တတည်း။ “ထိုအတ္တသည် သေလျှင် ပြတ်၏”ဟူသော အယူသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်း။ ထိုဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တောက်ပယ်စွန့်ဖို့ရာ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ။ ပ ။ ဖဿ- ပစ္စယာ ဝေဒနာ” တိုင်အောင်သော ပထမဘဝစက်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းက အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ အဆက်မပြတ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြ၏။ အကျိုးတရားမရှိဘဲ အကြောင်းတရားမျှတွင် ရပ်နေလျှင်ကား သံသရာဘဝစက်သည် အဆက်ပြတ်၏ဟု ဆိုသင့်၏။ သို့သော် ထိုသို့ အဆက်မပြတ်ပုံကို အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းက ထင်ရှားပြ၏။ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းက အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ မပြတ်မစဲခြင်းကို ထင်ရှားပြခြင်းကြောင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်- တောက် ပယ်စွန့်ဖို့ရာ ပထမဘဝစက်ကို ဟောတော်မူအပ်၏ဟု သိနိုင်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

တဏှာမှ စ၍ ဇရာမရဏတိုင်အောင်သော ဒုတိယဘဝစက်ကို သဿတဒိဋ္ဌိ = အတ္တသည် မြဲ၏ဟု ယူသော အယူဝါဒကို ပယ်စွန့်ဖို့ရာ ဟောတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း — ဖြစ်သမျှ အကြောင်း တရား အကျိုးတရားတို့မှာ တစ်ဘဝအတွက် ဇရာမရဏဟူသော အဆုံးသတ်တရား ရှိနေသည့်အတွက်ကြောင့် သဿတ = မြဲ၏ဟု မရှိနိုင်ကြောင်းကို ဒုတိယဘဝစက်က ထင်ရှားပြသောကြောင့် သိနိုင်သည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

ပထမဘဝစက်၌ — “ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ” — ဝယ် စက္ခုစသော အာယတနများ မပြည့်စုံသေးသော ကလလရေကြည်တည်စိုက် ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထိုနောက်မှ — “နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ” — ဟု

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

စက္ခုစသော အာယတနတို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် အမိဝမ်းတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေကြရသော ဂဗ္ဘသေ-ယျကသတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ပုံနှင့် ကိုက်ညီသော အာယတနတို့၏ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပုံကို ပြသောကြောင့် ရှေးပိုင်း ဘဝစက်ကို ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့အတွက် ဟောတော်မူအပ်၏ဟု သိနိုင်၏။

နောက်ပိုင်း ဘဝစက်၌ကား - “ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ” - ဟု ဟောတော်မူလိုက်လျှင် စက္ခုစသော အာယတန များလည်း ဥပပတ္တိဘဝ ဇာတိတို့အရတွင် ပါဝင်၏။ ကိုယ်ထင်ရှားဖြစ်ကြရသော သြပပါတိကသတ္တဝါတို့၌လည်း စက္ခုစသော အာယတနများသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဘဝစက်ကို သြပပါတိကသတ္တဝါတို့အတွက် ဟောတော်မူသည်ဟု သိနိုင်ပါသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

အဓွန့်ကာလ (၃) ပါး

အတိတ်-ပစ္စုပ္ပန်-အနာဂတ်ဟု အဓွန့်ကာလ သုံးပါး ရှိ၏။

၁။ အဝိဇ္ဇာ-သင်္ခါရတို့ကား အတိတ်တရားစုတို့တည်း။

၂။ ဝိညာဏ်မှသည် ဘဝတိုင်အောင် တရားစုတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်တရားစုတို့တည်း။

၃။ ဇာတိ-ဇရာမရဏ နှစ်ပါးတို့ကား အနာဂတ်တရားစုတို့တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၃။)

အင်္ဂါ (၁၂) ပါး

အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏဟု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ် ရှိပေသည်။

အစပ် (၃) ပါး

၁။ သင်္ခါရနှင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ အကြား၌ အတိတ်အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတို့ ဆက်စပ်နေသော အစပ်တစ်ခု။ (သင်္ခါရကား အတိတ်အကြောင်းတရားတည်း။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကား ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားတည်း။)

၂။ ဝေဒနာနှင့် တဏှာ၏ အကြား၌ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့၏ ဆက်စပ်နေသော အစပ်တစ်ခု။ (ဝေဒနာကား အတိတ်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားတည်း။ တဏှာကား နောင်အနာဂတ် ဝိပါကဝဋ်အတွက် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတည်း။)

၃။ ဘဝနှင့် ဇာတိ၏ အကြား၌ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းနှင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်နေသော အစပ်တစ်ခု။ (ဘဝကား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတည်း။ ဇာတိကား အနာဂတ်အကျိုးတရားတည်း။) ဤသို့လျှင် အစပ်(၃)ပါး ရှိပေသည်။

အလွှာ (၄) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ - ဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး — တစ်လွှာ = အတိတ်အကြောင်း တစ်လွှာ။

၂။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ - ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး (၅)ပါး — တစ်လွှာ = ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး တစ်လွှာ။

၃။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ - ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါး — တစ်လွှာ = ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း တစ်လွှာ။

၄။ ဇာတိအမည်ရသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ - ဟူသော အနာဂတ်အကျိုးတရား- (၅)ပါး — တစ်လွှာ = အနာဂတ်အကျိုး တစ်လွှာ။

ဤသို့လျှင် အလွှာ (၄)ပါး ရှိ၏။

ခြင်းရာ (၂၀)

အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။

ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၄။)

၁။ အတိတ် အကြောင်းတရား (၅)ပါး

၂။ ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရား (၅)ပါး

၃။ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရား (၅)ပါး

၄။ အနာဂတ် အကျိုးတရား (၅)ပါး

ဤသို့လျှင် ခြင်းရာ (၂၀) ရှိ၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ယင်း မူလ (၂)ပါး၊ ကာလ (၃)ပါး၊ အင်္ဂါ (၁၂)ပါး၊ အစပ် (၃)ပါး၊ အလွှာ (၄)ပါး၊ ခြင်းရာ (၂၀)ဟူသော ယင်းသဘောတရားတို့၏ မပြတ်မစဲ လည်ပတ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ သံသရာစက်ရမည် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဇယားအမှတ် (ခ)

ပထမ အတိတ်ဘဝကို မဟိုထား၍ သံသရာခက်ရောက် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော
ဇယားအမှတ် (၂)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ပထမ အနာဂတ်ဘဝကို မဟိုထား၍ အနာဂတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ သံသရာစက်ရဟတ်
လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဇယားအမှတ် (၃)

ဝဋ် (၃) ပါး လည်ပတ်ပုံ

သင်္ခါရနှင့် ဘဝ = ကမ္မဘဝတို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့ကား ကိလေသဝဋ်တည်း။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကား ဝိပါကဝဋ်တည်း။ ဤသို့လျှင် ဤဝဋ် (၃)ပါးတို့ဖြင့် ဝဋ် (၃)ပါးရှိသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်သည် ကိလေသဝဋ် မပြတ်မစဲသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး မပြတ်သေးသော အကြောင်းတရားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ရဟတ်ပမာ လည်ပတ်၍သာ နေသည်ဟု သိရှိပါလေ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆။)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၌ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန် (၃)ပါးသည် ကိလေသဝဋ်တည်း။ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝသည် ကမ္မဝဋ်တည်း။ ထိုကိလေသ ကံတို့ကြောင့် ဤဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မှစ၍ အကျိုး (၅)ပါး ဖြစ်ရကား ကိလေသနှင့် ကမ္မသည် ဝိပါကနှင့် ဆက်စပ်လျက် လည်ပတ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဝဋ် = ဝဋ်မည်၏။ ဝဋ်သဒ္ဓါသည် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် လည်ပတ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ တစ်ဖန် ဝိညာဏ်စသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅)ပါးသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားများဖြစ်ကြသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဟူသော ကိလေသ၊ သင်္ခါရ ကမ္မဘဝဟူသော ကမ္မနှင့်ဆက်စပ်လျက် လည်ပတ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဝဋ် အမည်ရသည်။

ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ ရှေးဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကမ္မသမ္ဘာရ - အမည်ရသော အကျိုးတရားကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော ကံအဆောက်အဦတို့ကား (၅)ပါးတို့တည်း။ (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့တည်း။) ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဝိပါကဓမ္မ အမည်ရသော အကျိုးတရားတို့ကား (၅)ပါးတို့တည်း။ (ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့တည်း။)

ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်ကုန်သော ကမ္မသမ္ဘာရအမည်ရသော အကျိုးတရားကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော ကံအဆောက်အဦတို့ကား (၅)ပါးတို့တည်း။ အနာဂတ်ဘဝ၌ ဝိပါကဓမ္မ အမည်ရသော အကျိုးတရားတို့ကား (၅)ပါးတို့တည်း။

ဤသို့လျှင် (၁၀)ပါးကုန်သော တရားတို့သည် ကမ္မ = ကံတည်း။ (၁၀)ပါးကုန်သော တရားတို့သည် ဝိပါက = ဝိပါကအကျိုးတရားတည်း။ ဤသို့လျှင် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော ကံသည် ကမ္မမည်၏။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်ဌာနတို့၌ ဝိပါကသည် အကျိုးဝိပါက မည်၏။ ဤသို့လျှင် ပစ္စယကာရဝဋ် အမည်ရသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်သည် ကမ္မနှင့် ကမ္မဝိပါကသာ ဖြစ်၏ = ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုးတရားသာ ဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၄။)

ဒေသ မ္ဗော ကမ္မံ - ကံ (၁၀)ပါး - အကြောင်းတရား (၅)ပါးတွင် ပါဝင်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရတို့သည် ကံ၏ အဖော်သဟာယ် ဖြစ်၍ ကံနှင့် သဘောတူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကံအား ကျေးဇူး-များသောကြောင့်လည်းကောင်း ကံဟု ဆိုနိုင်၏။ (မူလဋီ-၂-၁၂၇။) ထို (၅)ပါးသည် အတိတ်အကြောင်း (၅)ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း (၅)ပါး အားဖြင့် (၁၀)ပါး ဖြစ်၏။ ဝိပါကဓမ္မ၌လည်း ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး (၅)ပါး၊ အနာဂတ်အကျိုး (၅)ပါးအားဖြင့် (၁၀)ပါးပင် ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကမ္မသင်္ခေပတည်း။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို အကျဉ်းချုံးထားအပ်သော ကံတည်း။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်ဟူသော နှစ်ဌာနတို့၌ ဝိပါကသည် ဝိပါကသင်္ခေပတည်း။ ဝိညာဏ်စသည်တို့ကို အကျဉ်းချုံးထားသော ဝိပါကတည်း။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော ဤ ဘဝစက်သည် ကမ္မသင်္ခေပသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကသင်္ခေပသည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကမ္မဝဋ်တည်း။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်ဌာနတို့၌ ဝိပါကသည် ဝိပါကဝဋ်တည်း။ လည်ပတ်တတ်သော ကံနှင့် လည်ပတ်တတ်သော ဝိပါကတည်း။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော ဤဘဝစက်သည် ကမ္မဝဋ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကဝဋ်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

တစ်ဖန် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကမ္မဘဝတည်း။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်ဟူသော နှစ်ဌာန တို့၌ ဝိပါကသည် ဝိပါကဘဝတည်း။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဤဘဝစက်သည် ကမ္မဘဝသည် လည်းကောင်း၊ ဝိပါကဘဝသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကမ္မပဝတ္တတည်း = အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ကံအယဉ်တည်း။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်ဌာနတို့၌ ဝိပါကသည် ဝိပါကပဝတ္တတည်း = အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော အကျိုးအယဉ်တည်း။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဤဘဝစက်သည် ကမ္မပဝတ္တသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကပဝတ္တသည်လည်း- ကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

တစ်ဖန် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကမ္မသန္တတိ = ကံအစဉ်အတန်းတည်း။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်ဌာနတို့၌ ဝိပါကသည် ဝိပါကသန္တတိ = ဝိပါကအစဉ်အတန်းတည်း။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဤဘဝစက်သည် ကမ္မသန္တတိ = ကံအစဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကသန္တတိ = ဝိပါကအစဉ်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှစ်ဌာနတို့၌ ကံသည် ကိရိယာ = ပြုအပ်သော ကံ မည်၏။ ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်ဌာန တို့၌ ဝိပါကသည် ကိရိယာဖလ = ပြုအပ်သော ကံ၏ အကျိုး မည်၏။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော ဤဘဝစက် သည် ကိရိယာသည်လည်းကောင်း၊ ကိရိယာ၏ အကျိုးသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏ဟု မှတ်သားပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၄။)

ဧဝံ သမုပ္ပန္နမိဒံ သဟေတုကံ၊ ဒုက္ခံ အနိစ္စံ စလမိတ္တရဒ္ဓါဝံ။

ဓမ္မေဟိ ဓမ္မာ ပဘဝန္တိ ဟေတုသော၊ န ဟေတ္ထ အတ္တာ ဝ ပရော ဝ ဝိဇ္ဇတိ။

ဓမ္မာ ဓမ္မေ သဉ္စနေန္တိ၊ ဟေတု သမ္ဘာရ ပစ္စယာ။

ဟေတုနဉ္စ နိရောဓာယ၊ ဓမ္မော ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော။

ဟေတုသု ဥပရုဒ္ဓေသု၊ ဆိန္တံ ဝဋ် န ဝဋ္ဋတိ။

ဧဝံ ဒုက္ခန္တ ကိရိယာယ၊ ဗြဟ္မစရိယိဓ ဝိဇ္ဇတိ။

သတ္တေ စ နုပလဗ္ဘန္တေ၊ နေဝုစ္ဆေဒေါ န သဿတံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၄။)

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အစီအရင်ဖြင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်၍ လာသော အကြောင်းတရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော = (ဝိပါကဟူသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သင်္ခါရဟူသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သော အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော) ဤဘဝစက်သည် = ဘဝစက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပဋိစ္စ- သမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်သည် -

၁။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံနေရသည့်အတွက် ဒုက္ခသာတည်း။

၂။ ဖြစ်ပြီး၍ ပျက်စီးရသောကြောင့် အနိစ္စသာတည်း။

- ၃။ ဌိကာလမှ ဘင်ကာလသို့ ယိုင်လဲလျက် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သောအားဖြင့် လှုပ်ရှားတတ်၏။
(စလသာတည်း။)
- ၄။ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း ဘင်ခဏသို့ ကပ်ရောက်ရသောကြောင့် နည်းငယ်တိုလျှင် တစ်ခဏသာတည်း။
(ဣတ္ထရသာတည်း။)
- ၅။ မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သောသဘော မရှိ။ (အခုဝသာတည်း။)

အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် အကျိုးတရားတို့သည် သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် စ၍ ဖြစ်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် - ဤအကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့၌ မိမိသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးသည်လည်းကောင်း မရှိပေ။

ကံသည် အကျိုးတရားတို့ကို တိုးပွားစေတတ်သော စွမ်းအားရှိ၏။ ယင်းကံကို အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရတို့က အားပေး ထောက်ပံ့ထား၏။ ထို့ကြောင့် အကျိုးတရားတို့ကို တိုးပွားစေတတ်သော အကြောင်း ဟူသော အထောက်အပံ့ကြောင့် အကြောင်းတရားတို့သည် အကျိုးတရားတို့ကို ကောင်းစွာ ဖြစ်စေကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏လည်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့် မြတ်တရားတည်းဟူသော ကျင့်စဉ်တရားကို ဟောကြားတော်မူအပ်ခဲ့လေပြီ။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား တို့သည် ချုပ်ငြိမ်းကုန်လတ်သော် သံသရာဝဋ်မြစ်ကား ပြတ်စဲလေပြီ၊ ပြတ်ပြီးသော ဝဋ်တရားသည် မလည်ပတ် တော့ပေ။ ဤသို့လျှင် ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆုံးကို ပြုခြင်းငှာ ဤသာသနာတော်၌ ဗြဟ္မစရိယ အမည်ရသော သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော သာသနဗြဟ္မစရိယ၊ အရိယမဂ် တည်းဟူသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ကျင့်စဉ်သည်လည်း ထင်ရှားရှိနေ၏။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ သတ္တဝါကို = အတ္တကိုသော်မျှလည်း မရအပ် မရနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အတ္တသည် သေလျှင်ပြတ်၏ ဟူသော ဥစ္ဆေဒအယူဝါဒသည် မဖြစ်တော့၊ အတ္တသည် မြဲ၏ဟူသော သဿတအယူဝါဒသည်လည်း မရှိတော့ပေ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၄။)

သန္တပ္ပဘဝ = သန္တာအမွန်အစ

ဤသို့ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် မပြတ်တရစပ် ချာချာလည် လျက် လည်ပတ်နေသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်ကို -

- ၁။ အကျိုးသစ္စာတို့၏ အမွန်အစ စ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရာ အကြောင်းသစ္စာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၂။ ကိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၃။ ဝါရဏ = တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၄။ ဥပမာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၅။ နက်နဲခြင်း ဂမ္ဘီရအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၆။ နယ = နည်းအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သိထိုက်ပြန်ပေသည်။

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလ ကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသန္တန္တိ သန္တဝိဘဏံ ဝုတ္တံ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆။)

ထိုတွင် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံယူရာ (၃၁)ဘုံ နယ်မြေအတွင်း၌ ရှိသော လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ဟူသမျှကို - စေတနာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဟု အထူးမမ သာမညအားဖြင့်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

သမုဒယသစ္စာဟူ၍ သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၁၁၅။)၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ - ဟူသော ပါဠိရပ်၌ အဝိဇ္ဇာသည်လည်း သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရ-သည်လည်း သမုဒယသစ္စာပင် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတို့သည် အဝိဇ္ဇာ ဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိကုန်သော သမုဒယသစ္စာတရားစုတို့တည်း။

သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော ဒုက္ခသစ္စာ တရားစုတည်း။ (ဝိပါက်ဝိညာဏ်တို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။)

(တစ်ဖန် ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-ဖဿ-ဝေဒနာ တရားစုတို့ကား အကျိုးဝိပါက်တရားစုများသာ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ သို့အတွက် -) ဝိညာဏ် စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါက်ဝေဒနာ အဆုံးရှိကုန်သော တရားတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိကုန်သော ဒုက္ခသစ္စာတရားစု တို့တည်း။

ဝိပါက်ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာသည် ဝိပါက်ဝေဒနာဟူသော ဒုက္ခသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော သမုဒယသစ္စာတရားတည်း။ တဏှာကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါန်သည် တဏှာဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန် အစ ရှိသော သမုဒယသစ္စာတရားတည်း။

ဥပါဒါန်ကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည် ဥပါဒါန်ဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန်အစ ရှိသော သမုဒယသစ္စာ ဒုက္ခသစ္စာတရားတည်း။ (ကမ္မဘဝကား သမုဒယသစ္စာတရား၊ ဥပပတ္တိဘဝကား ဒုက္ခ- သစ္စာတရားတည်း။)

ကမ္မဘဝကြောင့်ဖြစ်သော ဇာတိသည် ကမ္မဘဝဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော ဒုက္ခ သစ္စာတရားတည်း။ ဇာတိကြောင့်ဖြစ်သော ဇရာမရဏသည် ဇာတိဟူသော ဒုက္ခသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရားတည်း။ ဤသို့လျှင် ဤသံသရာဘဝစက်ကို သစ္စပ္ပဘဝ = သစ္စာအမွန်အစ သဘောအားဖြင့်- လည်း သိထိုက်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆-၂၁၇။)

ကိစ္ဆာအားဖြင့် သိသင့်ပုံ

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်၌ အဝိဇ္ဇာသည် အဝိဇ္ဇာ၏ တည်ရာ၊ အဝိဇ္ဇာသည် ဖုံးထားထိုက်သော သစ္စာ (၄)ပါးတည်းဟူသော ဝတ္ထုတို့၌ သတ္တဝါတို့ကို ပြင်းစွာ တွေဝေစေ၏ = ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် အထင်မှားစေ အသိမှားစေ အမှတ်မှားစေ၏။ သင်္ခါရတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ထို့အတူ သင်္ခါရတို့သည် ပြုစီမံအပ်သော ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ မနောသင်္ခါရကိုလည်း ပြုစီမံတတ်ကုန်၏။ ဝိညာဏ် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူး ပြုပေးတတ်ကုန်သော အကြောင်းတရားတို့လည်း ဖြစ်ကုန်၏။

ဝိညာဏ်သည်လည်း သိသင့်သိထိုက်သည့် ဝိညာဏ်၏ အာရုံယူရာ တည်ရာ အာရုံကိုလည်း သိ၏ = အာရုံယူနိုင်၏။ သညာ ပညာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့် တစ်မျိုးတစ်ဖုံအားဖြင့် တည်ရာ အာရုံကိုလည်း သိ၏ = အာရုံကို ရယူနိုင်၏။ နာမ်ရုပ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

နာမ်ရုပ်သည်လည်း အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးကိုလည်း ထောက်ပံ့၏။ သဠာယတန = အာယတန (၆)ပါး ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။ သဠာယတန သည်လည်း စက္ခုစသော မိမိ၏ ရူပါရုံစသော ဆိုင်ရာအာရုံ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဖဿ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဖဿသည်လည်း အာရုံကိုလည်း တွေ့ထိတတ်၏။ ဝေဒနာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေး- တတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဝေဒနာသည်လည်း အာရုံ၏ အရသာကိုလည်း ခံစား၏။ တဏှာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေး- တတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

တဏှာသည်လည်း တပ်မက်ထိုက်သော တရား၌လည်း တပ်မက်၏။ ဥပါဒါန် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဥပါဒါန်သည်လည်း ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရား (၅)ပါးတို့ကိုလည်း စွဲလမ်းတတ် ၏။ ဘဝ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဘဝသည်လည်း အမျိုးမျိုးသော ဂတိတို့၌လည်း (ရုပ်-နာမ် သန္တတိအစဉ်ကို) အထူးထူး ပစ်ချ၏ = (အမျိုးမျိုးသော ဂတိတို့၌ အထူးထူးသော ရုပ်နာမ် သန္တတိအစဉ်တို့ကို ဖြစ်စေ၏။) ဇာတိ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဇာတိသည်လည်း ခန္ဓာတို့ကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။ ထိုခန္ဓာတို့၏ ရှေးရှုဖြစ်ခြင်းသဘော၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်- သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဇရာမရဏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။

ဇရာမရဏသည်လည်း ခန္ဓာတို့၏ ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောကိုလည်း စွဲမှီ၍ တည်၏။ ဘဝတစ်ပါး၌ ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။ သောကစသည်တို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာစသော အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌ နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်ဖြစ်သော ကိစ္စအားဖြင့်လည်း ဤဘဝစက်ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၇။)

ဇရာမရဏ - ဇရာမရဏဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာဖြင့် တွေ့ဝေမှီကဲမဲသော သတ္တဝါ၏သန္တာန်ဝယ် သောကစသည် ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဇရာမရဏကို သောကစသည်တို့၏ တည်ရာဟု ဆိုသည်။ သောကစသည် ဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်တော့၏။ အဝိဇ္ဇာပါဝင်လျှင် အဝိဇ္ဇာနှင့် အဖော်သဟာယ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့လည်း ဖြစ်- တော့၏။ ထိုသင်္ခါရတို့ကြောင့် ဘဝသစ်၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖြစ်ဖို့ရန် ဇရာမရဏက ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် = ပကတိအားဖြင့် အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းတရား အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စယော စ ဟောတိ ဘဝန္တရပါတုဘာဝါယ = ဘဝတစ်ပါး ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏ဟု ဆိုသည်။ တစ်နည်း - စုတိစိတ်သည် (မရဏသည်) ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝတစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏”ဟု ဆိုသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၂၈။)

ကိစ္စ (၂) မျိုး

အဝိဇ္ဇာ = မောဟသည် ပရမတ္ထဓမ္မတည်းဟူသော သစ္စာ (၄)ပါး အာရုံတို့၌ တွေဝေစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဤကိစ္စသည် မိမိသဘောအတိုင်း ဖြစ်သော သရသကိစ္စတည်း။ သင်္ခါရတို့ ထင်ရှားဖြစ်ဖို့ရန်လည်း ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုကျေးဇူးပြုခြင်းသည် ဓမ္မန္တရဟူသော အခြားတစ်မျိုးသော တရား၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်း ကိစ္စတည်း။ ဤသို့ (၂)ကိစ္စ ရှိသောကြောင့် (၂)မျိုးသောအားဖြင့် ဖြစ်သော ကိစ္စအားဖြင့် သိအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ပါဟု ဆိုသည်။ သင်္ခါရသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။

မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ကြောင်းတရား

အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏ဟူသော ဤစကားသည် - “ဗြဟ္မာ ဗိဿာဏိုး အစိုးရသူ ပြုစီမံ၏ ပြုလုပ်-တတ်သူ ဖန်ဆင်းတတ်သူ ထင်ရှားရှိ၏” - ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း သိမြင်တတ်သော မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ကြောင်း စကားတည်း။

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏ဟူသော ဤစကားရပ်သည် အတ္တ၏ ဘဝတစ်ပါးသို့ ပြောင်းသွားခြင်း ဟူသော မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ကြောင်း စကားတည်း။ [ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးတရားကို နားမလည်သူ မသိသူတို့ သည် “ခန္ဓာကိုယ်၌ အတ္တကောင်ကလေးသည် ရှိ၏” - ဟု ယူဆ၍ ဘဝတစ်ခု ဆုံးသောအခါ - “ထိုအတ္တကောင်-ကလေးသည်ပင် ဘဝသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့သွား၏” - ဟု ယူဆတတ်ကြ၏။ ထိုအယူမှားကို တားမြစ်သောအားဖြင့် “နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အသစ်သည် မိမိပြုအပ်သော ကံ (သင်္ခါရ)ကြောင့်သာ ဖြစ်၏” - ဟု ဟောတော် မူသဖြင့် - “ဤဘဝမှ အတ္တက ပြောင်းရွှေ့သွားသည် မဟုတ်ပါ” - ဟု အတ္တပြောင်းရွှေ့မှု = အတ္တသက်န္တိ အယူကို တားမြစ်ရာရောက်သည်။ လူသေသွားသောအခါ - “အသက်ထွက်သွားပြီ” - ဟု စွဲယူသော အသက် ဟူသည်မှာလည်း ဤအတ္တပင်တည်း။ အချို့ကား ဤအသက်ကိုပင် လိပ်ပြာဟုယူဆ၍ လိပ်ပြာနေဖို့ရန် အိမ်ကိုပင် ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ ဤအယူမှားအားလုံးကို သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ - ဟူသော စကားတော်က တားမြစ်သည်။] (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၇။)

ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏ဟူသော ဤစကားတော်သည် အတ္တဟူ၍ မှားသောအားဖြင့် ကြံစည်-အပ်သော နာမ်နှင့်ရုပ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ကွဲပြားခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် နာမ်နှင့်ရုပ် မကွဲ တစ်လုံးတည်း တစ်ခဲ-တည်းဟူသော ယနသညာကို တားမြစ်ကြောင်း စကားတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၇။)

ရုပ်-နာမ် ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်၌ ကွဲပြားမှုမရှိဘဲ မခွဲခြားတော့ဘဲ အတ္တတစ်ခုဟု မှတ်ယူခြင်းကို - “ယနသညာ” - ဟု ခေါ်၏။ နှစ်ခြမ်းစပ်နေသော ထန်းမြစ်ကို စားခါနီးတွင် ထက်ခြမ်းခွဲလိုက်သကဲ့သို့ ရုပ်နှင့် နာမ်ကို ခွဲ၍ - “ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။” - ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည် ထိုယနသညာကို တားမြစ်တော် မူရာ ရောက်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၃၄၂။)

“နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတန ဖြစ်၏” - ဤသို့စသော စကားတော်များသည် - “အတ္တသည် မြင်၏၊ အတ္တသည် ကြား၏၊ အတ္တသည် နမ်းရှူ၏၊ အတ္တသည် စားသောက်၏၊ အတ္တသည် ထိသိ၏၊ အတ္တသည် သိ၏၊ အတ္တသည် တွေ့ထိ၏၊ အတ္တသည် ခံစား၏၊ အတ္တသည် တပ်မက်တတ်၏၊ အတ္တသည် စွဲလမ်း၏၊ အတ္တသည် ဘဝအနေအားဖြင့် ဖြစ်၏၊ အတ္တသည် ဇာတိအနေအားဖြင့် ဖြစ်၏၊ အတ္တသည် ဆွေးမြည့်၏၊ အတ္တသည် သေ၏၊ အတ္တသည် စိုးရိမ်သောကဖြစ်၏ = ဝမ်းနည်း၏၊ အတ္တသည် ငိုကြွေး၏၊ အတ္တသည် လွန်စွာဖြစ်သော ဒုက္ခ ရှိ၏၊ အတ္တသည် လွန်စွာဖြစ်သော ဒေါမနဿ ရှိ၏၊ အတ္တသည် လွန်စွာဖြစ်သော ပြင်းစွာပင်ပန်းခြင်း ဥပါယာသ

ရှိ၏။” - ဤသို့စသော မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ကြောင်း စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ခြင်း အားဖြင့်လည်း ဤဘဝစက်ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၇။)

ဥပမာအားဖြင့် သိသင့်ပုံ

ဖဿ၏ ဖုသနလက္ခဏာ = အာရုံကို တွေ့ထိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာသည် မိမိဖဿ တစ်ပါးတည်း၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ ဖြစ်သောကြောင့် သလက္ခဏာတည်း။ အာရုံသို့ ညွှတ်- ကိုင်းရှိုင်းတတ်သော နမနလက္ခဏာသည် နာမ်တရားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော၊ ဖောက်ပြန်တတ်သော ရူပနလက္ခဏာသည် ရုပ်တရားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာတည်း။ အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာစသော လက္ခဏာသည် ရုပ်တရား နာမ်တရား အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာ ပင်တည်း။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၌ ထိုသဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာတို့ကို ရှုခြင်း မြင်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြား ရှုစရာ မြင်စရာ မရှိသောကြောင့် ထိုလက္ခဏာတို့ကို မမြင်နိုင်ခြင်းသည် အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းထားမှုကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် သူကောင်း (သူကန်း)နှင့် တူ၏။

သူကောင်းသည် လမ်းသွားရာ၌ ခြေနှင်းပုံ မမြီဘဲ ချော်၍ ချော်၍ နေတတ်၏။ ထိုခြေချော်ခြင်းသည် လဲခြင်းစသော ဒုက္ခ၏ အကြောင်း ဖြစ်၏။ ထို့အတူ အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော သင်္ခါရတို့သည် သံသရာခရီးကို ဖြတ်ကျော်၍ သွားရာ၌ ခြေချော်ခြင်းနှင့် တူ၏။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် မပြုသင့် မပြုထိုက်သော သံသရာလည်ကြောင်း သင်္ခါရတို့ကို ကြိုးစားအားထုတ်မိ၏။ ထိုခြေချော်မှု သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်စသော ဝဋ်ဒုက္ခများ ဖြစ်ကြရလေသည်။

လမ်းသွားနေသော သူကောင်းသည် ခြေချော်လျှင် လဲကျသွားတတ်၏။ သင်္ခါရကြောင့် ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ဘဝသစ်၌ လဲကျသွားခြင်းပင်တည်း။ လဲကျသော သူကောင်း၌ အနာ ဖြစ်တတ်၏။ ဝိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော နာမ်ရုပ်သည် ထိုအနာဖြစ်ခြင်းနှင့် တူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း - ပကတိသော အနာသည် ဆင်းရဲ နာကျင်ခြင်းနှင့် ယှဉ်၍ မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် သန့်ရည်တို့ကို ယိုထွက်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ ယင်းဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် စသည်တို့ကိုလည်း အချိန်မီ လက္ခဏာယာဉ် (၃)ချက်တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ မရှုနိုင်ပါက ယင်းနာမ်ရုပ်တို့မှ ကိလေသာတည်းဟူသော မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အပုပ်ရည် များသည် တစ်စီ ယိုစီးထွက်လာတတ် ထွက်လာစေတတ်သောကြောင့်တည်း။

အနာဖြစ်လျှင် အနာမှည့်ရင့်သောအခါ ပေါက်ကွဲဖို့ရန် အနာ၏ ထိပ်ဖျား၌ အဖုကလေး ပေါ်လာတတ်၏။ နာမ်ရုပ်ကြောင့် စက္ခယတနစသော သဠာယတနဖြစ်ခြင်းသည် ထိုအဖုကလေး ပေါ်လာခြင်းနှင့် တူ၏။ တစ်-နည်းဆိုသော် အနာသည် ကျယ်ပြန့် များပြားလာသောအခါ ဘေးပတ်လည်၌ အဖုကလေးများ ဖြစ်နေတတ်၏။ စက္ခယတနစသော အာယတန (၆)ပါးသည် ထိုအနာစက် အဖုကလေးများနှင့် တူ၏။

အနာ၏ အဖုကလေးများ၌ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထိအခိုက် များတတ်၏။ ဝတ်ဆင်ထားအပ်သော အဝတ်နှင့်သော်လည်း အနည်းဆုံး ထိခိုက်မိတတ်သေး၏။ ထိခိုက်မိလျှင် နာကျင်မှုစသော ဒုက္ခ ဖြစ်တတ်၏။ စက္ခယစသော အာယတနတို့၌ စက္ခယသမ္ပဿစသည်၏ ဖြစ်ခြင်းသည် အနာ၏ အဖုကလေးများကို ထိခိုက်ခံရ-ခြင်းနှင့် တူ၏။ ဖဿကြောင့် စက္ခယသမ္ပဿဇာဝေဒနာစသော သုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာဟူသော ဝေဒနာ (၃)မျိုး ဖြစ်ခြင်းသည် အနာ၏ ထိခိုက်မှုကြောင့် ဒုက္ခဖြစ်ခြင်းနှင့် တူ၏။ (ဤနေရာ၌ ဝေဒနာ သုံးမျိုးလုံးကိုပင် ဒုက္ခဟု ဟောတော်မူသည်။)

အနာကြောင့် နာကျင်မှုစသော ဒုက္ခ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ထိုဒုက္ခကို ကုစားလိုသော ဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ခြင်းသည် ထိုကုစားလိုခြင်းသဘောနှင့် တူ၏။ ကုစားသောအခါ အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာမရှိသည့် မိုက်မဲ တွေဝေသောသူဖြစ်လျှင် မသင့်သော ဆေး မသင့်သော အစာအာဟာရတို့ကို စားသုံးမိတတ်၏။ တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်ခြင်းသည် မိုက်မဲသည့်အလျောက် အသိဉာဏ် မရှိသည့်အလျောက် မသင့်သော ဆေး၊ မသင့်သော အစာအာဟာရကို စားမိခြင်းနှင့် တူ၏။

အနာကို ကုစားသောအခါ အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာ မရှိက ကိုယ်၌ မသင့်သော လိမ်းဆေးကိုလည်း လိမ်းမိတတ်၏။ ဥပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝဖြစ်ခြင်းသည် ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် မသင့်သော လိမ်းဆေးကို လိမ်းမိခြင်းနှင့် တူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ကမ္မဘဝသည် နောင်အခါ၌ ဇာတိစသော ဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်ရကား ထိုဒုက္ခ၏ အကြောင်းကို ဥပါဒိန္နခန္ဓာအစဉ်ဝယ် ကောင်းစွာ မြှုပ်နှံထားသောကြောင့်တည်း။ (ဥပါဒိန္နသဒ္ဓါသည် ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက နာမ်ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်အစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါ ဥစ္စာ” ဟု စွဲလမ်းအပ်သော ခန္ဓာကိုယ် တစ်ကိုယ်လုံးကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ဤနေရာ၌ နောက်အနက်သာ လျော်သည်။)

အနာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသည် ဖောရောင်ခြင်း၊ သွေးပြည် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်း။ မသင့်သော လိမ်းဆေးကို လိမ်းခြင်းသည် ထိုဖောက်ပြန်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ဘဝကြောင့် ဇာတိဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ထိုအနာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းနှင့် တူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ဇာတိသည် နောက်ဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးဘဝ အတ္တဘော အနာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုဇာတိကြောင့် ဖူးဖူးရောင်ခြင်း စသည်နှင့်တူသော ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ဘဝကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ထိုအနာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းနှင့် တူ၏။

ဇာတိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဇရာမရဏသည် အနာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် အနာ၏ ရင့်ခြင်း ပေါက်ကွဲခြင်းနှင့် တူ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် အနာ၏ပင်ကိုယ်သဘောမှ မတူသော ဖြစ်ခြင်း ပေါက်ကွဲခြင်းနှင့် တူ၏။ အနာသည် ညစ်မထုတ်ရဘဲ အလိုလိုပေါက်ကွဲလျှင် ရင့်ပြီး မှည့်ပြီးမှသာ ပေါက်ကွဲနိုင်၏။ ထိုကြောင့် ပေါက်ကွဲခြင်း သဘောကို ယူလျှင် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောကိုလည်း မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်း အားဖြင့် ယူပြီး ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဇရာမရဏ = ရင့်ခြင်း သေခြင်း နှစ်မျိုးကို အနာပေါက်ကွဲခြင်းနှင့် တူ၏ ဟု ဆိုသည်။

တစ်နည်းဆိုသော် - ဘေဒ = ပေါက်ကွဲခြင်းဟုဆိုလျှင် အနာ၏ နဂိုအနေအထားမှ ထူးခြားခြင်းဟူသော မတူသော ဖြစ်ခြင်းနှင့်လည်း ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ = မတူသော ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဘေဒ = ပေါက်ကွဲခြင်းသည် ဇရာ၏ ဥပမာဖြစ်၍၊ ပျက်ခြင်းဟူသော ဘေဒ = ပေါက်ကွဲခြင်းသည် မရဏ၏ ဥပမာဖြစ်သည်။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၈။)

ဥပမာ တစ်နည်းဖြင့် ပြဆိုခြင်း

ဘဝစက်ကို ဥပမာဖြင့် နားလည်အောင် ပြရာ၌ ပြဆိုအပ်ပြီးသော နည်းသည် ဧကာဓိဋ္ဌာန = သူကဏ္ဍ်း တစ်ယောက်ဟူသော တည်ရာရှိသော ဥပမာအမျိုးမျိုးဖြင့် သိစေသော နည်းတည်း။ ယခု ဆက်လက် ပြအပ်လတ္တံ့သော နည်းကား နာနာဓိဋ္ဌာန = တိမ်သလာ၊ ပိုးအိမ်၊ ပိုးကောင်စသော အမျိုးမျိုးသော တည်ရာရှိသော ဥပမာတို့ဖြင့် သိစေသော နည်းတည်း။

တိမ်သလာ၏ အလွမ်းမိုးခံရသော မျက်စိသည် လုံးလုံး မမြင်ဘဲလည်း ဖြစ်တတ်၏။ နည်းနည်းပါးပါး မြင်သော်လည်း အမှားအယွင်းကို မြင်သော် မြင်တတ်၏။ ထို့အတူ အဝိဇ္ဇာလွမ်းမိုးအပ်သူသည် ဒုက္ခသစ္စာစသည့် သစ္စာ (၄)ရပ်တို့ကို အပွဋိပတ္တိ = လုံးလုံးမသိခြင်းလည်း ဖြစ်တတ်၏။ နည်းနည်းပါးပါး သိပြန်လျှင်လည်း မှန်မှန်ကန်ကန် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် စုံစုံလင်လင် မသိဘဲ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ = မှားမှားယွင်းယွင်း လွဲလွဲချော်ချော် သိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် တိမ်သလာနှင့် တူ၏။

ပိုးအိမ်ကို ပြုလုပ်သော ပိုးကောင်သည် မိမိပြုလုပ်အပ်သော ပိုးအိမ်၏ အစိတ်အပိုင်းတို့က မိမိကို ရစ်ပတ်-စေသကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာသည် လွမ်းမိုးအပ်သော အဝိဇ္ဇာသည် ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သော သစ္စာ (၄)ပါးကို မသိသည့် လူပြိန်း လူအ လူန လူပျင်း လူဖျင်း လူမိုက်သည်လည်း ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ပေါနောဘဝိက အမည်ရသည့် သင်္ခါရတို့ကို သံသရာဝဋ်အတွင်း၌ လည်နေအောင် မိမိကိုယ်ကို ရစ်ပတ်စေ၏။ သင်္ခါရတို့က ရစ်ပတ်ထားသဖြင့် သံသရာဝဋ်အတွင်း၌ လည်နေရ၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ပိုးအိမ်၏ အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့် တူကုန်၏။

ရွှေသွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော အမတ်ကြီး တစ်ယောက်ယောက်က နည်းပေးလမ်းပြ ပြုခြင်း ပညာသင်-ပေးခြင်း စသောအားဖြင့် သိမ်းပိုက်အပ်မှသာ မင်းသားငယ်သည် မင်းအဖြစ်၌ တည်နိုင်သကဲ့သို့ သင်္ခါရတို့က ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို အကျိုးဖြစ်ဖို့ရန် သိမ်းပိုက်အပ် ကျေးဇူးပြုအပ်မှသာလျှင် ဝိညာဏ်သည် နောက်ဘဝ ဟူသော ဂတိတို့၌ တည်နိုင်၏။ ရွှေသွား ခေါင်းဆောင် အမတ်ကြီးနှင့် ကင်း၍ မင်းသားငယ်သည် မင်းအဖြစ်၌ မတည်နိုင်သကဲ့သို့ သင်္ခါရတို့၏ သိမ်းပိုက်မှုနှင့် ကင်း၍ ဝိညာဏ်သည် နောက်ဘဝဂတိတို့၌ မတည်နိုင်။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် သိမ်းပိုက်အပ်သော ဝိညာဏ်သည် အမတ်ကြီး စသူတို့၏ သိမ်းပိုက်အပ်သော မင်းသားငယ်နှင့် တူ၏။ ဤဥပမာ၌ သိမ်းပိုက်မှုနှင့် ကင်း၍ တည်တံ့မှုကို မရခြင်းသည် ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျတို့၏ တူသည်၏ အဖြစ်တည်း။

မျက်လှည့်ဆရာသည် အမျိုးမျိုးသော မျက်လှည့်အရုပ်ကို ပြုလုပ်၍ ပြသကဲ့သို့ ဝိညာဏ်သည်လည်း ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံနိမိတ် (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်တတ် = အာရုံပြုတတ်၏။ တစ်နည်း - ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိတက်ဖြင့် ကြံဆ၍ ယူတတ်၏။ နတ်အရုပ်၊ လူအရုပ်၊ သားကောင်အရုပ်၊ ငှက်အရုပ် စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုးသော နာမ်ရုပ်ကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏ်သည် မျက်လှည့်ဆရာနှင့် တူ၏။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၈။)

ယထာဥပဋ္ဌိတာနိ ကမ္မာဒီနိ စုတိအာသန္နဇေယျံ ပရိကပ္ပေတွာ ဝိယ ဂဟိတာနိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန ပရိကပ္ပိတာနိ ဝိယ ဟောန္တိ၊ တံ ပနဿ ပရိကပ္ပနံ အတ္တတော အာရမ္မဏကရဏမေဝါတိ ဝုတ္တံ “ပရိ။ ပ။ တော”တိ။ (အနုဋီ-၂-၁၃၈။)

ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ဝိပါက်တရားဖြစ်၍ အထူးထူး အပြားပြား မကြံဆတတ်သော်လည်း လွန်ခဲ့သည့်ဘဝ စုတိ၏ အနီး၌ရှိသော မရဏာသန္ဓဇေတို့သည် အထူးထူး အပြားပြား ကြံဆ၍ ယူအပ်ပြီးသည့် ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကိုပင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် အာရုံပြုရကား အကြောင်းဖြစ်သော မရဏာသန္ဓဇေက ကြံဆအပ်ပြီးသည့် အာရုံကိုပင် တင်စား၍ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်က ကြံဆသည် အာရုံပြုသည်ဟု မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် - သမ္ပယုတ္တေန ဝါ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဝိတက္ကေန ဝိတက္ကနတော။ (မဟာဋီ-၂-၃၄၃။) = ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိတက်ဖြင့် ကြံဆသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ ကြံဆ၏ ဟူသည် အာရုံပြုခြင်းပင်တည်း။

(အနုဋီ-၂-၁၃၈။ မဟာဋီ-၂-၃၄၃။)

မြေကောင်း၌ ပေါက်ရောက်ရသော တောသစ်ပင်အပေါင်းသည် စည်စည်ကားကား ကြီးပွားသကဲ့သို့ သဠာယတန = အာယတန (၆)ပါးတွင် မနာယတနသည် စေတသိက်ဟူသော နာမ်၌ တည်ရပါမှ၊ စက္ခာယတန စသော ရုပ်အာယတနသည် ဆိုင်ရာ ကလာပ်တူ ရုပ်အများ၌ တည်ရပါမှ အထပ်ထပ် ဖြစ်သောအားဖြင့် ကြီးပွား စည်ပင်ခြင်းသို့ ရောက်နိုင်၏။ (စက္ခာဒသကကလာပ်အတွင်း၌ ရှိသော စက္ခာယတန = စက္ခာအကြည် ဓာတ်သည် ကလာပ်တူဖြစ်သော ယင်းစက္ခာဒသကကလာပ်အတွင်း၌ပင် ရှိသော မိမိမှ ကြွင်းသော ကျန် (၉)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၌ တည်ရပါမှ ဖြစ်နိုင်စွမ်းရှိ၏။ အထပ်ထပ်ဖြစ်သောအားဖြင့် ကြီးပွားစည်ပင်ခြင်းသို့ ရောက်နိုင်၏။ သောတာယတနစသည်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။) ထို့ကြောင့် သဠာယတနသည် တောအုပ်ကြီးနှင့် တူ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၈။)

ရှေးခေတ်က မီးရရှိရေးအတွက် မီးခတ်ဟုလည်းကောင်း မီးဆုံဟုလည်းကောင်း ခေါ်သော ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်တို့ကို အသုံးပြုကြ၏။ ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်တို့ကို နာနာပွတ်မှ မီးထွက်သကဲ့သို့ စက္ခာယတနစသော အတွင်း အဇ္ဈတ္တိကာယတနနှင့် ရူပါယတနစသော အပြင် ဗာဟိရာယတနတို့ ပွတ်တိုက် ထိခိုက်ပါမှ ဖဿသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဖဿသည် ထွက်ပေါ်လာသော မီးနှင့် တူ၏။

မီးဖြင့် တွေ့ထိအပ်သော အတွေ့အထိခံရသော အရာဝတ္ထု၌ ပူလောင်သကဲ့သို့ ဖဿဖြင့် တွေ့ထိအပ် သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝေဒနာအပူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာသည် ပူလောင်ခြင်းနှင့် တူ၏။

အပူရှိန် ဟပ်သဖြင့် ရေငတ်၍ ဆားငန်ရေကို သောက်သောသူသည် သောက်လေသောက်လေ အငတ် မပြေသကဲ့သို့ ခံစားမှုဝေဒနာဖြစ်သူသည်လည်း တဏှာ အငတ်မပြေတော့ဘဲ တိုးပွားလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် တဏှာသည် ရေငတ်ခြင်းနှင့် တူ၏။

ရေငတ်သူသည် ရေ၌ တောင့်တမှုကို ပြုသကဲ့သို့ တဏှာဖြင့် ထိုထိုအာရုံကို ငတ်နေသူ မက်မောနေ သူသည် ထိုထိုအာရုံများကို ရနိုင်သည့် ဘဝတို့၌ တောင့်တမှုကို ပြု၏။ ထိုတောင့်တမှုကို ပြုခြင်းသည် ထိုသူ၏ ကာမုပါဒါန် ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ပင်တည်း။ (သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့သည် ဒိဋ္ဌုပါဒါန်၌ အတွင်းဝင်၏။)

ငါးမျှားချိတ်၌ တပ်ထားအပ်သော အစာကို လိုချင်ခြင်း မက်မောခြင်းကြောင့် ငါးသည် ငါးမျှားချိတ်ကို စွဲယူသကဲ့သို့ ဥပါဒါန်ကြောင့် ထိုထိုဘဝကို စွဲယူပြန်၏ စွဲလမ်းပြန်၏။

မျိုးစေ့ရှိသော် အညွန့်အညှောက်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ ပေါက်ရောက်လာသကဲ့သို့ ဘဝရှိခဲ့သော် ဇာတိသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ပေါ်ပေါက်လာတတ်၏။

ပေါက်ရောက်လာသော သစ်ပင်၏ တစ်နေ့နေ့တွင် လဲကျရခြင်းသည် မချွတ်ဧကန် ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ဇာတိ- တရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် မချွတ်ဧကန် မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲ ဇရာမရဏတရား သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပေ၏။

ထို့ကြောင့် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ဥပမာတို့ဖြင့်လည်း ဤဘဝစက်ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သိရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၆-၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၈။)

နက်နဲခြင်း (၄) ရပ်

- ၁။ အတ္တဂမ္ဘီရတာ = အကျိုး၏ နက်နဲခြင်း = အနက်သဘော၏ နက်နဲခြင်း
၂။ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာ = အကြောင်း၏ နက်နဲခြင်း = ပါဠိ၏ နက်နဲခြင်း
၃။ ဒေသနာဂမ္ဘီရတာ = ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဝစီဘေဒသဒ္ဒဒေသနာတော်၏ နက်နဲခြင်း
= ဟောကြားတတ်သော ဒေသနာတော် ဉာဏ်တော်၏ နက်နဲခြင်း
၄။ ပဋိဝေဂဂမ္ဘီရတာ = ထိုးထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ် + ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောတရား၏ နက်နဲခြင်း
ဤသို့လျှင် နက်နဲခြင်း = ဂမ္ဘီရတရား (၄)ပါး ရှိ၏။

၁။ အတ္တဂမ္ဘီရတာ

အချို့သော ရေအိုင်သည် မနက်သော်လည်း မြက် သစ်ရွက်ဟောင်းတို့ဖြင့် ပြည့်နေသောကြောင့် နက်သည်ဟု ထင်ရ၏။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်းကျိုးဆက်သဘောတရားသည်ကား ထိုရေအိုင်ကဲ့သို့ မနက်ဘဲ နှင့် နက်သည်ဟု ထင်ရသော တရားမျိုး မဟုတ်။ အမှန်ပင် နက်နဲ ခက်ခဲသည် ဖြစ်၍ နက်နဲ ခက်ခဲသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရသော တရားမျိုး ဖြစ်၏။

ထိုနက်နဲခြင်း (၄)မျိုးတို့တွင် အတ္တဂမ္ဘီရဟူသည်ကား ဤသို့တည်း — ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏ မဖြစ်သည်ကား မဟုတ် ဖြစ်သည်သာ ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း — ဇာတိရှိလျှင် ဧကန် အိုရ သေရခြင်း ကြောင့်တည်း။ (ဤစကားကား ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်ခြင်းကို ပြသော အနွယ်စကားတည်း။) ဇာတိကို ကြဉ်ဖယ်၍လည်း အခြားသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် မဖြစ်ပေ။ ဇာတိ မဖြစ်သူ မရှိသူအား ထိုဇရာမရဏ၏ မဖြစ်ခြင်း မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ (ဤစကားသည် - န - ဖြင့် တားမြစ်အပ်သောကြောင့် ဗျတိရေက = ပြောင်းပြန်စကားတည်း။) ဤသို့လျှင် အနွယ် = အလျော်အားဖြင့်၊ ဗျတိရေက = ပြောင်းပြန် အားဖြင့် ပြအပ်သော စကားနှစ်ရပ်ဖြင့် ဇရာမရဏ၏ ဇာတိဟူသော အကြောင်းတရား ရှိပုံကို ထင်ရှားစေသည်ဟု အနုဋီကာ-၂-၁၃၉ - ၌ ကောက်ချက်ချထားသည်။

ဇာတိ အကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာဟူသော ဤအပြားအားဖြင့်သာလျှင် ဇာတိ- ကြောင့် ဇရာမရဏသည် တကွမပြတ် ပေါင်းစပ်လျက် အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ ဇာတိဟူသော အကြောင်းခံကြောင့် တကွမပြတ် ပေါင်းစပ်လျက် အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရား၏ ခဲယဉ်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ် ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဇရာမရဏ၏ ဇာတိဟူသော အကြောင်းခံကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်သည်ဖြစ်၍ တကွမပြတ် ပေါင်းစပ်မိလျက် အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည် ဂမ္ဘီရ = နက်နဲ၏။

ထို့အတူ ဇာတိ၏ ဘဝဟူသော အကြောင်းခံကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍ တကွမပြတ် ပေါင်းစပ် လျက် အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည် ဂမ္ဘီရ = နက်နဲ၏။ ပ ။ သင်္ခါရတို့၏ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းခံကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍ တကွမပြတ် ပေါင်းစပ်လျက် အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည် ဂမ္ဘီရ = နက်နဲ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဘဝစက်သည် အတ္တဂမ္ဘီရ = အကျိုးအားဖြင့် နက်နဲ၏။ အတ္တဂမ္ဘီရဝယ် အကြောင်းတရား၏ အကျိုးတရားကို အတ္တဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ (အဘိ-၂-၃၀၇။)

= အကြောင်း၏ အကျိုး၌သိသော ဉာဏ်သည် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါမည်၏ — ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၇ ။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၉။)

ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ လူ နတ်စသော အကြင် အကြင် ဇာတိသည် အကြင် အကြင် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဇရာမရဏအား ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုထိုဇာတိ ထိုထိုပစ္စယသတ္တိအားလျော်စွာ ဇရာမရဏ၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်း သဘောတရားသည် ခဲယဉ်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ယင်းသဘောတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဂမ္ဘီရ = နက်နဲ၏ ဟုလိုသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၃၀။) ဤသို့စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားတို့၏ နက်နဲမှုကို သဘောပေါက်ပါလေ။

၂။ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာ

အကြင်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြင် အခိုက်အတန့်အားဖြင့်လည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာသည် ထိုထိုသင်္ခါရတို့အား ထိုထိုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ၏ ထိုအခိုက်အတန့်၏ ခဲယဉ်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၏ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည် ဂမ္ဘီရ = နက်နဲ၏။ ထို့အတူ သင်္ခါရတို့၏ ဝိညာဏ်အား။ ပ ။ ဇာတိသည် ဇရာမရဏအား ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည် နက်နဲ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဘဝစက်သည် ဓမ္မဂမ္ဘီရ = အကြောင်းအားဖြင့် နက်နဲ၏။ မှန်သည် ဓမ္မဂမ္ဘီရဝယ် ဓမ္မဟူသောအမည်သည် အကြောင်း၏အမည် ဖြစ်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၉။)

ဟေတုမိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ (အဘိ-၂-၃၀၇။)

= “အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား၌ သိသော ဉာဏ်သည် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါမည်၏” — ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

၃။ ဒေသနာဂမ္ဘီရတာ

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ကျွတ်ထိုက်သသူ ဝေနေယျတို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ခံအား လျော်စွာ သစ္စာလေးပါးကို သိစေနိုင်သော ဂုဏ်သတ္တိရှိခြင်းဟူသော ထိုထိုအကြောင်းကြောင့် အနုလောမ ဒေသနာ ပဋိလောမဒေသနာစသော ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဟောကြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဟောကြားထားအပ်သော ဒေသနာတော်သည်လည်း နက်နဲ၏။ ထိုအနုလောမ ဒေသနာ ပဋိလောမဒေသနာစသော အမျိုးမျိုးသော ဒေသနာအပြား၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှ တစ်ပါးသော ဉာဏ်သည် ထောက်တည်ရာကို မရရှိနိုင်ပေ။

၁။ အချို့သောသုတ်၌ အစ အဝိဇ္ဇာမှ စ၍ အဆုံး ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် အနုလောမအားဖြင့် ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။

၂။ အချို့သောသုတ်၌ အဆုံး ဇရာမရဏမှ စ၍ အစ အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပဋိလောမအပြန်အားဖြင့် ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။